

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Yalçın İŞLEK

SPOR YÖNETİCİLİĞİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN İŞSİZLİK İLE İLGİLİ
KAYGILARININ DEPRESYON VE KAYGI DÜZEYLERİ İLE İLİŞKİSİ AÇISINDAN
İNCELENMESİ (AKDENİZ BÖLGESİ ÖRNEĞİ)

Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2018

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Yalçın İŞLEK

SPOR YÖNETİCİLİĞİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN İŞSİZLİK İLE İLGİLİ
KAYGILARININ DEPRESYON VE KAYGI DÜZEYLERİ İLE İLİŞKİSİ AÇISINDAN
İNCELENMESİ (AKDENİZ BÖLGESİ ÖRNEĞİ)

Danışman

Doç. Dr. Evren TERCAN KAAS

Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2018

T.C.
Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Yalçın İŞLEK'in bu çalışması, jürimiz tarafından Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Dr. Öğr. Üyesi Alkan UĞURLU (İmza)

Üye (Danışmanı) : Doç. Dr. Evren TERCAN KAAS (İmza)

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Dicle ARAS (İmza)

Tez Başlığı: Spor Yöneticiliği Bölümü Öğrencilerinin İşsizlik İle İlgili Kaygılarının Depresyon ve Kaygı Düzeyleri İle İlişkisi Açısından İncelenmesi (Akdeniz Bölgesi Örneği)

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 18/06/2018

Mezuniyet Tarihi : 09/08/2018

(İmza)

Prof. Dr. İhsan BULUT
Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Spor Yöneticiliği Bölümü Öğrencilerinin İşsizlik ile İlgili Kaygılarının Depresyon ve Kaygı Düzeyleri ile İlişkisi Açısından İncelenmesi (Akdeniz Bölgesi Örneği)” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımda yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

İmza

Yalçın İŞLEK

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORIJİNALLIK RAPORU
BEYAN BELGESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Yalçın İŞLEK
Öğrenci Numarası	20145233010
Enstitü Ana Bilim Dalı	Spor Yöneticiliği
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Programın Türü	(x) Tezli Yüksek Lisans ( ) Doktora ( ) Tezsiz Yüksek Lisans
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Doç. Dr. Evren TERCAN KAAS
Tez Başlığı	Spor Yöneticiliği Bölümü Öğrencilerinin İşsizlik ile İlgili Kaygularının Depresyon ve Kaygı Düzeyleri ile İlişkisi Açısından İncelenmesi (Akdeniz Bölgesi Örneği)
TurnItIn Ödev Numarası	981122309

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 78 sayfalık kısmına ilişkin olarak, 08/07/2018. tarihinde tarafımdan TurnItIn adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nda belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

alıntılar hariç % 14

alıntılar dahil % 15'tir.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

(x) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylıyorum.

( ) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımca yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

08/07/2018

(imza)

Doç. Dr. Evren TERCAN KAAS

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER LİSTESİ.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	v
KISALTMALAR LİSTESİ.....	vi
ÖZET.....	vii
SUMMARY.....	viii
TEŞEKKÜR.....	ix
ÖNSÖZ.....	x
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SPOR YÖNETİCİLİĞİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİN İŞSİZLİK İLE İLGİLİ KAYGILARI

1.1. Spor Yöneticiliği Bölümü.....	3
1.1.1. Spor Yöneticiliği Bölümünün Amacı, Misyonu ve Vizyonu.....	3
1.1.2. Spor Yöneticiliği Bölümlerinin Tarihçesi.....	3
1.1.2.1. Yurtdışında Spor Yöneticiliği Bölümü.....	4
1.1.2.2. Yurtiçinde Spor Yöneticiliği Bölümü.....	8
1.1.3. Spor Yöneticiliği Bölümlerinin Müfredatı ve İstihdam Olanakları.....	10
1.2. İşsizlik ve Kaygı.....	10
1.2.1. İşsizlik.....	11
1.2.2. İşsizlik Psikolojisi.....	14
1.2.3. İşsizlik Türleri.....	14
1.2.3.1. Yapısal İşsizlik.....	15
1.2.3.2. Arızı (Geçici) İşsizlik.....	15
1.2.3.3. Konjonktürel (Dönemsel) İşsizlik.....	14
1.2.3.4. Mevsimsel İşsizlik.....	17
1.2.3.5. Teknolojik İşsizlik.....	18
1.2.3.6. Gizli İşsizlik.....	19
1.2.3.7. Sürekli Durgunluk İşsizliği.....	20
1.2.4. İşsizlik Sorununa İlişkin Teorik Yaklaşımlar.....	20
1.2.4.1. Neoklasik Yaklaşım.....	21
1.2.4.2. Keynesyen Yaklaşım.....	22
1.2.4.3. Yeni Yaklaşımlar.....	24
1.2.4.4. Monetarist Yaklaşım.....	26

1.2.4.5. Yeni Keynesyen Yaklaşım	27
1.2.5. Genç İşsizliğin Tanımı	29
1.2.6. Genç İşsizliğine Neden Olan Faktörler	31
1.2.7. Genç İşsizliğin Ortaya Çıkardığı Sorunlar	32
1.2.7.1. Ekonomik Sorunlar.....	33
1.2.7.2. Sosyal Sorunlar.....	14
1.2.7.3. Psikolojik Sorunlar	14
1.2.8. Dünyada İşsizlik Sorunu	38
1.2.9. Türkiye’de İşsizlik Sorunu	40

İKİNCİ BÖLÜM

DEPRESYON VE KAYGI DÜZEYLERİ

2.1. Depresyon	43
2.1.1. Depresyon Kavramı İle İlgili Kuramsal Çerçeve	43
2.1.2. Depresyon Kavramı.....	44
2.1.3. Geçmişten Günümüze Depresyon	44
2.1.4. Depresyon Türleri.....	45
2.1.4.1. Majör Depresyon.....	45
2.1.4.2. Distimi (Nörotik) Depresyon.....	14
2.1.4.3. Maskeli Depresyon.....	46
2.1.4.4. Reaktif Depresyon.....	46
2.1.4.5. Yaş Dönümü (Yaşlılık) Depresyonu	47
2.1.4.6. Atipik Depresyon	47
2.1.4.7. Manik (Bipolar) Depresyon Bozuklukları.....	48
2.1.5. Depresyon Nedenleri	48
2.1.5.1. Biyolojik Nedenler	49
2.1.5.2. Psikososyal Nedenler	49
2.1.5.3. Psikolojik-Psikodinamik Nedenler.....	49
2.1.5.4. Kişilik Yapılarına Bağlı Nedenler	50
2.1.6. Depresyon Belirti ve Bulguları.....	51
2.1.6.1. Duygusal Belirtiler	52
2.1.6.2. Davranışsal Belirtiler.....	52
2.1.7. Depresyonun Bilişsel Kuramı	52
2.1.8. Öğrenilmiş Çaresizlik Kuramı.....	53
2.1.9. Depresyon Tedavisi.....	54

2.2. Kaygı Nedir?.....	55
2.2.1. Kaygı Çeşitleri.....	56
2.2.1.1. Durumluluk ve Sürekli Kaygı	56
2.2.1.2. Bilişsel ve Bedensel Kaygı.....	57
2.2.2. Öğrencilerin İşsizlik ile İlgili Kaygıları	58

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli.....	59
3.2. Evren ve Örneklem	60
3.3. Veri Toplama Araçları	64
3.3.1. İşsizlik Kaygısına İlişkin Psikometrik Sorular	64
3.3.2. Beck Depresyon Envanteri	66
3.3.3. Sürekli Kaygı Ölçeği	67
3.4. Verilerin Çözümü	68

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	69
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	70
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	71
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	72
4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	73
4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	74
4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	75
SONUÇ	76
KAYNAKÇA.....	79
EK 1 - İŞSİZLİK KAYGISINA İLİŞKİN SOSYOMETRİK SORULAR.....	88
EK 2 - BECK DEPRESYON ENVANTERİ.....	89
EK 3 – SÜREKLİ KAYGI ÖLÇEĞİ.....	91
ÖZGEÇMİŞ	92

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 3.1 Araştırmanın Kurgulanan Kuramsal Modeli.....	59
Şekil 3.2 Araştırma Evrenine Giren Üniversitelerin Spor Yöneticiliği Bölümü Öğrencilerinin Evren ve Örneklem Dağılım Grafiği	62
Şekil 3.3 İşsizlik Kaygısına İlişkin Kurgulanan Düzey I Doğrulayıcı Faktör Analizi Modeli.	65

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 3.1 Araştırma Evrenine Giren Üniversitelerin Spor Yöneticiliği Bölümü Öğrencilerinin Evren ve Örneklem Dağılım Tablosu.....	61
Tablo 3.2 Araştırma Evrenine Giren Üniversitelerin Spor Yöneticiliği Bölümü Öğrencilerinin Anket Dönüş Oranları Dağılım Tablosu.....	62
Tablo 3.3 Araştırmaya Katılan Spor Yöneticiliği Bölümü Öğrencilerinin Örneklem Özelliklerine İlişkin Frekans Dağılım Tablosu	62
Tablo 3.4 Model Uyum Kriteri ve Model Sonuçları.....	65
Tablo 3.5 Ölçek Veri Seti Kolmogorov Smirnov Testi Analiz Sonuçları.....	68
Tablo 4.1 Spor Yöneticiliği Öğrencileri İşsizlik Kaygısı, Sürekli Kaygı ve Depresyon, Önergelerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Analiz Sonuçları.....	69
Tablo 4.2 Spor Yöneticiliği Öğrencilerinin İşsizlik Kaygıları, Sürekli Kaygı ve Depresyon Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler	70
Tablo 4.3 Spor Yöneticiliği Öğrencilerinin İşsizlik Kaygıları, Sürekli Kaygı ve Depresyon Düzeylerine İlişkin Basit Korelasyon Analiz Sonuçları.....	71
Tablo 4.4 İşsizlik Kaygıları, Depresyon ve Kaygı Düzeyleri Ortalamalarının Cinsiyet Değişkeni Gruplarına İlişkin Bağımsız Örneklem Mann Whitney U Testi Analiz Sonuçları	71
Tablo 4.5 İşsizlik Kaygıları, Depresyon ve Kaygı Düzeyleri Ortalamalarının Üniversite Değişkeni Gruplarına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Analiz Sonuçları	72
Tablo 4.6 İşsizlik Kaygıları, Depresyon ve Kaygı Düzeyleri Ortalamalarının Yaş Değişkeni Gruplarına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Analiz Sonuçları.....	73
Tablo 4.7 İşsizlik Kaygıları, Depresyon ve Kaygı Düzeyleri Ortalamalarının Sosyo-Ekonomik Durum Değişkeni Gruplarına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Analiz Sonuçları	74
Tablo 4.8 İşsizlik Kaygıları, Depresyon ve Kaygı Düzeyleri Ortalamalarının Aile Gelir Durumu Değişkeni Gruplarına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Analiz Sonuçları.....	75

KISALTMALAR LİSTESİ

A	: Çalışma Evreni
K.W	: Kruskal Wallis H Testi
n	: Çalışma Örneklemi
R	: Korelasyon Katsayısı
Sem	: Standart Hata
SS	: Standart Sapma
U	: Mann Whitney U Testi
X	: Aritmetik Ortalama

ÖZET

Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin işsizlik ile ilgili kaygılarının depresyon ve kaygı düzeyleri ile ilişkisini belirlemeyi amaçlayan bu araştırma nicel verilere dayalı genel tarama modelinde ve ilişkisel tarama modelinde bir araştırmadır. Araştırmanın evrenini; Akdeniz bölgesinde yer alan ve spor yöneticiliği bölümünü bünyesinde barındıran Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Adana Çukurova Üniversitesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Mersin Üniversitesi ve Antalya Akdeniz Üniversitesi spor yöneticiliği bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada Mustafa Kemal Üniversitesi (n=65) ve Çukurova Üniversitesi (n=79) Akdeniz Üniversitesi (n=118) Mersin Üniversitesi (n=20) ve Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi (n=220) spor yöneticiliği bölümünde okuyan öğrenciler Tablo 3.1’de görüldüğü üzere evrenden yansız olarak basit tesadüfi örnekleme alma yöntemiyle ve tabakalı örnekleme alma yöntemiyle seçilmiştir. Araştırmada veri toplama araçları olarak “İşsizlik Kaygısına İlişkin Psikometrik Sorular, Beck Depresyon Envanteri ve Sürekli Kaygı Ölçeği” kullanılmıştır. Bu çalışmamızda Türkiye’de genç ve eğitimli işsizlik sorununun nedenlerini ortaya koymak, işsizlik sorununun gençlerde ne gibi sorunlara yol açtığı hakkında bilgi vermektir. Araştırmamızın sonucunda çalışma yaptığımız Mustafa Kemal Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi, Mersin Üniversitesi ve Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Spor Yöneticiliği Bölümü öğrencilerinde işsizlik kaygı düzeylerine bağlı olarak; sürekli kaygılarının ve depresyon düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Spor Yöneticiliği, İşsizlik Kaygısı, Sürekli Kaygı, Depresyon

SUMMARY
STUDY ON SPORTS MANAGEMENT DEPARTMENT STUDENTS ANXIETY
ABOUT UNEMPLOYMENT IN RELATION WITH DEPRESSION AND ANXIETY
LEVEL (MEDITERRANEAN REGION SAMPLE)

This study, which aims to determine the relationship between the anxiety related to the unemployment and the depression and anxiety levels of the students in the sports administration department, is a research in the general screening model based on quantitative data and in the relational screening model. The universe of current research; Hatay Mustafa Kemal University, Adana Çukurova University, Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Mersin University and Antalya Akdeniz University sports administration department are located in the Mediterranean region. Students studying in the department of sports administration in Mustafa Kemal University (n = 65) and Çukurova University (n = 79) Akdeniz University (n = 118) Mersin University (n = 20) and Mehmet Akif Ersoy University as evidenced by the simple random sampling method and the stratified sampling method. Psychometric questions about unemployment anxiety, Beck Depression Inventory and Trait Anxiety Inventory were used as data collection tools in the study. The intents of our work is to find the reasons for unemployment of the young and educated and the negative effects of unemployment to younger generation. At the end of our research which we have done in Mustafa Kemal University, Çukurova University, Akdeniz University, Mersin University and Mehmet Akif Ersoy University Sports Management, based on students worry over unemployment; constant anxiety and depression levels are at the high levels.

Keywords: Sports Management, Unemployment Concern, Trait Anxiety, Depression

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamın başından sonuna kadar her türlü yardımını esirgemeyen hocam Doç. Dr. Evren TERCAN KAAS'a;

Tezi bitirme konusunda bana her konuda büyük desteğini esirgemeyen arkadaşım yüksek lisans öğrencisi Veli Anıl ÖZTÜRK'e;

Bugünlere gelmem de en büyük destekçim ve emekçilerim olan benden maddi ve manevi her anlamda hiçbir zaman desteklerini esirgemeyen babam Kazım İŞLEK, annem Kadriye İŞLEK, abim Yavuz İŞLEK, ablam Serap ÖZÇOBAN ve eniştem Hüseyin ÖZÇOBAN'a

Tezimin yazım ve yapım aşamasının her saniyesinde desteği olan, beni her zaman destekleyen, manevi gücünü her zaman hissettiğim Aslı ADA ve Emel KILINÇ'a

Ayrıca Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün tüm çalışanlarına özverili destekleri için;

En içten ve samimi duygularıyla teşekkür ederim.

ÖNSÖZ

İşsizlik gerek yerel ekonomiler için gerekse küresel ekonomiler için son derece ciddi sonuçları olan ve günümüz dünyasında önemli boyutlara ulaşmış bir sorundur. İşsizlik sadece bireysel anlamda olumsuzluklar doğuran bir sorun değildir. Diğer bir ifade ile işsizlik sadece işten çıkarılan ya da iş bulamayan bireylerin özelinde olan bir sorun değildir. İşsizlik ciddi ekonomik maliyetleri olan ve sosyal anlamda da bir takım negatif etkileri olan önemli bir makroekonomik sorundur.

Kişilerin güdülenmişlik düzeylerine etki eden en önemli etken, kaygıdır. Kaygı, kişinin var oluşundaki en temel duygulardan biridir. Freud'a (1999) göre kaygı, gerçeklik kaygısı, ahlaki kaygı ve nevrotik kaygı olmak üzere üç bölümde incelenir. Gerçeklik kaygısı, gerçek bir tehlike karşısında yaşanır ve korkuyla eş anlamda kullanılır. Ahlaki kaygı, süper ego ve ego arasında yaşanan çatışma sonucunda ortaya çıkar. Nevrotik kaygı ise ruhsal aygıtın bileşenlerinden olan id ile ego arasındaki yaşanan çatışma sonucunda ortaya çıkar.

Bireyin kişilik özelliğine ve durumuna göre kaygı, yapısal kaygı ve durumsal kaygı olarak da sınıflandırılabilir. Yapısal kaygı, zamanla önemli değişiklikler göstermeyen karaktere bağlı bir kaygı türüdür. Dolayısıyla bu kaygı türünde daha çok bireyin yetiştiği ortam etkilidir. Daha önce kaygıyla ilgili yapılan araştırmalarda yaş, cinsiyet, anne-baba tutumu, anne babanın eğitim durumu, sosyoekonomik durum, anne-baba mesleği, kardeş sayısı gibi etmenlerin kaygıyı etkilediği görülmüştür. Durumsal kaygı ise belli bir durum karşısında ortaya çıkıp şiddeti zamanla azalıp artabilen kaygı türüdür.

Çalışmamızın amacı spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin işsizlik ile ilgili kaygılarının depresyon ve kaygı düzeyleri ile ilişkisi açısından incelenmesi, Türkiye'de genç ve eğitimli işsizlik sorununun nedenlerini ortaya koymak, işsizlik sorununun gençlerde ne gibi sorunlara yol açtığı hakkında bilgi vermektir. Bu araştırmada veri toplama araçları olarak "İşsizlik Kaygısına İlişkin Psikometrik Sorular, Beck Depresyon Envanteri ve Sürekli Kaygı Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma genelinde spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin işsizlik kaygılarının, sürekli kaygılarının ve depresyon düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yalçın İŞLEK
Antalya, 2018

GİRİŞ

Spor Yöneticisi, evrensel olarak spor konusunda kendini geliştirmiş, fırsat eşitliği temelinde, sporun toplumsal olarak yaygınlaştırılması felsefesine inanan, bu konuda sporu bir birikim olarak gören, spor bilimine inanan, bilgiye, bütün materyalleri kullanarak bulabilen, tüm dünyadaki sporları araştıran, spor dallarındaki değişiklikleri ve gelişmeleri takip eden, spora ilişkin eksileri ve olumsuzlukları gören, toplumun beklentilerini fark eden, zamanı verimli kullanabilen, diğer ülke sporcularıyla iletişim kurabilen, mesleki terimleri doğru ve tam edinmiş, spor yöneticileri yetiştirmektir (URL1).

Günümüzde işsizlik sadece gelişmekte olan ülkelerde ya da az gelişmiş ülkelerde görülen bir sorun değildir. Aksine gelişmiş ülkelerde de işsizlik sorunu süregelen bir sorun halindedir. Ancak pek tabii, işgücü piyasaları tam anlamı ile gelişmemiş ülkelerde arz yönlü eksiklik nedeni ile karşılaşılan işsizlik rakamları gelişmiş ülkelere görece daha yüksektir.

İşsizlik birçok iç ve dış faktörden etkilenen bir sorundur. Diğer bir ifade ile işsizliğin birçok boyutu vardır. Yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi gibi demografik değişkenler işsizliğin bir boyutu iken, ekonomik istikrar, finansal kriz, uygulanan siyasi politikalar, gibi makro düzeydeki unsurlarda işsizliğin boyutları arasındadır.

İşsizlik gerek ülkemizde gerekse dünyadaki birçok ülkede önemli bir sorun olduğu için bu sorunun önlenmesi için birtakım istihdam politikaları uygulanmaktadır. Uygulanan bu politikaların bir grubu aktif bir şekilde işsizliği önlemek için uygulanırken, bir kısmı pasif olarak istihdam önleyici politikalar olarak uygulanmaktadır. Bu politikaların etkin bir şekilde sonuçlanması için hem politikanın uygulandığı ülkedeki var olan işsizlik türlerinin bilinmesi hem de ülkenin iç ve dış dinamikleri ile uyumlandırılmış bir politika kullanılması gerekmektedir.

İşsizlik kaygısı, özellikle ülkemizde üniversite öğrencilerinde en yaygın olan kaygı türlerinden biridir. Çünkü Türkiye'nin Ekonomik durumu ve üniversite mezunu olup da iş bulamayan pek çok genç gibi, işsizler ordusuna katılacak olma düşüncesi gençlerimizde bu kaygı türünü tetiklemektedir. Bu kaygı durumu da insanları ekonomik depresyon'a doğru sürüklemektedir. Depresif kişiler umutsuz olmaya ve hiç kimseden destek alamayacaklarına inanmaya eğilimlidirler. Bu şekilde duygular hissettikleri için kendilerini suçlarlar. Aile ve arkadaşlarından uzaklaşırlar, sosyal etkinliklere katılmaktan kaçınırlar. Hatta kimi zaman ölüme ya da intihara meydelebilirler (Yıldırım, 2007).

Aşırı kaygı insanı depresyona sürüklemektedir. Depresyon anormal, geçici, anlık bir duygudan, bir hastalığın herhangi bir belirtisi ya da tam anlamıyla bir psikiyatrik bozukluk olarak ele alınmaya kadar birçok özelliği barındırabilen bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Psikiyatrik hastalıklar arasında oldukça yaygın olan depresyon aynı zamanda önemli bir iş kaybı kaynağıdır. Diğer taraftan intihar girişimleri ve intiharlar arasında oldukça yüksek bir orana sahiptir. Bütün bunlar dikkate alındığında depresyonun incelenmesinin gerekliliği daha net anlaşılır (Bayrak, 2011: 33).

Depresif kişiler hayattan daima umutsuzdur. Umutsuzluk, insan yaşamında daima var olan bir kavramdır. Sorunlarını çözmek için hiçbir çözümün olmadığını ya da kişisel olarak yapacak bir şey kalmadığını düşünen, çözümler bulmak için enerjisini kendi başına harekete geçiremeyen bir kişideki sürekli ve subjektif bir duygusal çöküntü durumudur (Dilbaz ve Seber, 1993).

Eğitimli işsizliğin azaltılması için geçmiş dönemlerde ve günümüzde gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ülkelerin öncelikli konularından birisi de istihdam olanaklarının artırılmasıdır. Çünkü İstihdamın ekonomik ve sosyal olmak üzere iki önemli amacı bulunmaktadır. İstihdamın; ekonomik olarak, üretimi düzenlemek ve artırmak gibi bir amacı bulunmakta ve bu amaca ulaşabilmek için ilk olarak istihdamın sosyal gayesi olan; çalışmak isteyen kişilere iş bulmak, istek, arz ve talebini nicel ve nitel olarak uyumlu duruma getirmek, verimliliği artırmayı başarmak gerekmektedir. Ekonomik amacın gerçekleşmesi için sosyal amacın daha öncelikli olarak ele alınması gerekmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

SPOR YÖNETİCİLİĞİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİN İŞSİZLİK İLE İLGİLİ KAYGILARI

1.1. Spor Yöneticiliği Bölümü

Spor yöneticiliği bölümü, spor alanları, rekreasyon alanları, spor organizasyonları ile sporla ilgili hem kamu hem de özel sektördeki spor ile ilgili kurumlarda ve okullara eleman yetiştirmeyi amaç edinir. Spor yöneticiliği bölümünün gayesi, ülkemizin spor alanlarında büyük ihtiyacı olan spor yöneticilerini yetiştirmektir (Doğu, 2011: 243).

1.1.1. Spor Yöneticiliği Bölümünün Amacı, Misyonu ve Vizyonu

Spor yönetimi yönetim biliminin alt dalı olarak karşımıza çıkmaktadır. Sporun kendi iç dinamiklerinden esinlenerek spora dair sorunlara uzun-kısa süreli çözümler sağlamaktır. Spor kurum ve kuruluşlarında yönetim ile ilgili faaliyetlerin yürütülmesi temel amaçtır. Spor yöneticiliği bölümünün amacı, ülkemizde spor yönetimi alanında etkin olacak yöneticileri, yönetimin temelleriyle yetiştirilmesini sağlamaktır. Bununla birlikte spor salonları gibi işletmelerin, Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Spor Müdürlüğü ya da büyük spor kulüplerinin çeşitli birimlerinin yönetimi gibi geniş bir çerçevede görev alma imkânını oluşturmaktır (Doğu, 2011: 244).

Spor Yöneticiliği Bölümünün Misyonu; sporun tüm dallarında ve insan çabalarıyla ilgili uğraşlarda, organizmanın yapısal olarak işlevlerini bilen; yapılan sporun biyolojik ve psikolojik stres düzeyini yönetebilen, sporun toplum üzerindeki etkilerini izleyip çıkarımda bulunan, spor kurumunun nasıl işlediğini tanıyan, sportif olarak becerisini geliştirebilen, “ömür boyu spor” kavramının önemini anlamış, her yaş kategorisindeki bireylerin spor müsabakalarına düzenli olarak katılmasını özendirebilecek, uygun spor zeminleri hazırlayacak koç, antrenör, yönetici ve liderler yetiştirmektir.

Spor Yöneticiliği Bölümünün Vizyonu ise; yönetimi araştırma, verilen eğitimin ve uygulamaların koşullarını, en üst düzeyde sağlamak ve her zaman geliştirmek, üniversite ve yüksek lisans düzeylerinde, egzersiz ve spor alanlarında, toplumun ihtiyaçları ve beklentilerine uygun programlar sunmak, üniversitelerimize, kentlerimize ve ülkemize Beden Eğitimi ve Sporun her dalında hizmet bulmak ve bilimsel olarak katkı sağlamaktır (URL1).

1.1.2. Spor Yöneticiliği Bölümlerinin Tarihçesi

Spor yönetiminin akademik bir disiplin olma çabaları Amerika Birleşik Devletlerinde 1957 yılında Florida üniversitesinde spor yönetimi dersi ile başlamıştır (Laird, 2003: 55).

Dünyada spor yönetimi alanında kayıtlı olan ilk yüksek eğitim programı 1966 yılında Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Ohio Üniversitesi'nden Dr. James G. Manson yürütücülüğünde açılan yüksek lisans programıdır. Sonrasında spor yönetimi beden eğitimi bölümlerinin içerisinde kendisine yer bulmuştur. Bu tarihten günümüze kadar sadece ABD'de değil, tüm dünyada ve ülkemizde hızla gelişen ve büyüyen bir disiplin olmuştur. Bu büyümede birçok faktör etkili olmuştur. Ancak en önemli faktörün spor endüstrisindeki büyüme olduğu göze çarpmaktadır (Nikolaidis, 1995: 22).

Spor 20. yüzyılın sonlarında ekonominin içerisinde inanılmaz bir hızla büyüme gerçekleştirmiş ve bugün milyon dolarlık bir endüstri haline gelmiştir. Bu büyümede, spor kültürünün toplumun her kesimine kadar sokulması, spor tüketiminin her alanda artması gibi nedenler etkili rol oynamıştır. Spor endüstrisi başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere tüm dünyada büyümeye hız kesmeden devam etmektedir. Spor endüstrisini üç-sektör modellerinde spor endüstrisini; kişilere spor, fitness ve rekreasyon ile ilişkili etkinlik, mal, hizmet, kişi, yer veya düşünce sunan pazar olarak değerlendirmişlerdir (Pitts, vd., 1994: 16).

1.1.2.1. Yurtdışında Spor Yöneticiliği Bölümleri

Spor yönetimi eğitiminde ABD' ye bakıldığında 1966' da açılan ilk spor yönetimi yüksek lisans programından bugüne kadar hızla gelişen spor yöneticiliği mesleğinde eleman yetiştirmek için yüksek eğitim kurumlarında yeni bölümler açılmasıyla, eğitim programlarının yapısı ve içeriği ile ilgili olarak tartışmalar da başlamıştır (Jones, vd., 2008: 78).

Spor yönetimi alanının disiplinler arası yapısından kaynaklanan bilginin tanımlanamamasının verdiği eksiklik ve eğitim-öğretim programlarının standartlaşması gerekliliği düşüncesiyle 1993 yılında Ulusal Spor ve Beden Eğitimi Birliği (National Association of Sport and Physical Education, NASPE) ve Kuzey Amerika Spor Yönetimi Derneği (North American Society for Sports Management, NASSM) ortak bir bildiri yayınlamaya çalışmışlardır. Sonuç olarak Spor Yönetimi Programları için Bağımsız Akreditasyon Standartları (The Standards for Vountary Accreditation of Sport Management Programs) oluşturulmuştur. NASPE/NASSM (2000) tarafından önerilen lisans programları için derslere ilişkin konular şu şekilde sıralanmıştır:

- Sporun sosyo-kültürel boyutları

- Sporda liderlik ve yöneticilik
- Spor yönetiminde etik
- Spor pazarlaması
- Spor iletişimi
- Sporda bütçe ve finans
- Spor ekonomisi
- Spor hukuku
- Sporda yönetim
- Alan Uygulaması/Staj (Parks, vd., 2013: 7).

Spor yönetimi alanındaki gelişmelere paralel olarak 2007 yılında NASSM' in önerisi NASPE' nin işbirliğiyle Spor Yönetimi Akreditasyon Komisyonu (SYAK) (Commission on Sport Management Accreditation (COSMA)) kurulmuştur. SYAK, yeni düzenlemeler ile 2010 yılında akreditasyon ilkelerini yayınlamıştır. Bu ilkeler şu ana başlıklar altında toplanmıştır;

- Çıktıların değerlendirilmesi
- Stratejik plan
- Eğitim programı
- Fakülte
- Bilimsel ve profesyonel faaliyetler
- Kaynaklar
- İç ve dış ilişkiler
- Eğitimde yenilikler (COSMA, 2010).

NASSM ve NASPE' ye göre spor yönetimi eğitimi veren üniversite sayısı, Jones ve arkadaşlarının (2008) çalışmasında belirttiği üzere 2007 yılı itibarıyla 166'dır. Bu sayı, bu gün itibarıyla Amerika'da 568, Kanada'da 16, Avrupa'da 27, Avustralya'da 13, Yeni Zelanda'da 4, Hindistan'da 1, Afrika'da 1 ve Asya'da 18 olmak üzere NASSM'nin internet sayfasında toplam 648 olarak belirlenmiştir ve giderek artacağı tahmin edilmektedir. Bu durum spor yönetimi akademik bir disiplin olarak ne kadar gelişir ve kompleks bir yapı haline alırsa, derslerin içeriği ile ilgili esnekliğin de o kadar arttığına işaret etmektedir (Costa, 2005).

Spor yönetimi eğitimi veren üniversitelerden 43'ünün NASSM tarafından akredite oldukları da görülmektedir. Görüldüğü üzere spor yönetimi eğitiminde mükemmellik anlayışına sahip SYAK'ın akreditasyon sürecinin önemli ayaklarından bir tanesi eğitim programlarıdır.

SYAK (2010) spor yönetimi eğitim programları “mükemmellik anlayışı” içerisinde sektör, öğrenci ve akademisyen taleplerinin ve ihtiyaçlarının karşılanması açısından sık sık değerlendirilmelidir. Bu doğrultuda eğitim programlarının değerlendirilmesi devam eden bir süreç olmalı ve sık sık tekrar edilmesi gerekmektedir. Bu anlayış çerçevesinde bölümler eğitim programlarını sürekli değişen ihtiyaçlar ve talepler doğrultusunda gözden geçirmelidir. Küresel ortamda değişen ihtiyaçları da dikkate alarak tekrar gözden geçirilmiş eğitim programı standartları, 2010 yılında yayınlanan “Akreditasyon Prensipleri ve Bireysel Hazırlık (Accreditation Principles ve Self-Study Preparation)” isimli dokümanda Temel Mesleki Bileşenler (TMB) (Common Professional Components (CPC))” olarak güncellenmiştir (COSMA 2010). Bu temel mesleki bileşenler 1993 yılındaki ilk standartlara benzeyen ancak günün ihtiyaçları doğrultusunda güncellenmiş şekliyle 7 ana alana ayrılmıştır:

A) Sporun Sosyal, Psikolojik ve Uluslararası Temelleri

B) Yönetim

1. Spor Yönetimi İlkeleri

2. Sporda Liderlik

3. Etkinlik Yönetimi ve Yeri

4. Spor Yönetimi (Kamu)

C) Spor Yöneticiliğinde Etik

D) Spor Pazarlaması ve İletişim

E) Finans/Muhasebe/Ekonomi

1. Sporda Finans

2. Muhasebe

3. Spor Ekonomisi

F) Sporun Yasal Boyutu

G) Bütünleşik Deneyim

1. Stratejik Yönetim/ Politika

2. Staj

3. Bitirme çalışması.

Bu alanlar bir spor yönetimi eğitim programının temel alanlarını oluşturmaktadır. Spor yönetimi eğitim programlarından beklenen her alana ait derslerin çeşitlendirilmesi gerekliliğidir (COSMA 2010).

Avrupa ve Türkiye’deki duruma bakıldığında, Avrupa Birliği (AB) tarafından 2000 senesinde yayınlanan Lizbon Stratejisi hedefleri ve ülkemizin 2001 senesinde katıldığı Bologna Süreci amaçlarına yönelik olarak, Alan Yeterliliklerinin oluşturulmasına geçilmesi

planlanmaktadır. Sonrasında ise program yeterlilikleri tekrar gözden geçirilip Temel Alan Yeterlilikleri ile ilişkilendirilecektir. (Chalip, 2006).

Bologna Süreci'ne katılan ülkelerin yükseköğretimde şeffaflık, tanınma ve hareketliliği artırma amaçlarıyla 2010 yılına kadar oluşturmayı taahhüt ettikleri "yükseköğretim alanında ulusal yeterlilikler çerçevesi geliştirme" çalışmalarının yapıldığı görülmektedir. Yükseköğretim bölümlerinde yeterlilik, herhangi bir yükseköğretim bölümünü başarı ile bitiren bireyin neleri bileceği, yapabileceği ve yetkin olacağını ifade etmektedir. Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi ise, ulusal yeterlilikte bir eğitim-öğretim sistemindeki yeterlilikleri ve bunların aralarındaki ilişkilerini açıklar. Başka bir deyişle, Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi, ulusal ve uluslararası paydaşlarca tanınan ve birbirleriyle arasındaki yeterliliklerin belli bir düzen içinde yapılandığı bir sistem bütünüdür. Bu sistemle birlikte, yükseköğretimde tüm yeterlilikler ve diğer eğitim ve öğretim kazanımları açıklanabilir ve tutarlı biçimde birbiri ile ilişkilendirilebilir. 2010 yılında tamamlanan Ulusal Yeterlilikler Çerçevesinin ardından Temel Alan Yeterliliklerinin oluşturulmasına geçilmesi planlanmaktadır. Sonrasında ise program yeterlilikleri tekrar gözden geçirilip Temel Alan Yeterlilikleri ile ilişkilendirilecektir. Bologna süreci açısından bakıldığında da spor yönetimi alanında temel alan yeterliliklerinin belirlenmesi ve ortaya konulması bir ihtiyaç olarak açıkça ortada durmaktadır (YÖK, 2010).

Spor Bilimleri Eğitimi Avrupa Yükseköğretiminde Uyumlaştırma (AHESIS) adlı Erasmus Tematik Ağı Avrupa'da ortaya çıkmıştır. Spor Bilimlerinde Avrupa Yükseköğretiminde uyumlaştırma gayesiyle yürürlüğe sokulan bu projede spor ile ilgili dört tane alan olarak "Spor Yönetimi", "Beden Eğitimi Öğretmenliği", "Sağlık ve Zindelik" ile "Antrenörlük Eğitimi" tanımlanmıştır. Spor Eğitim Dairesi Başkanlığınca düzenlenen spor yöneticiliği konusunda seminerler, panel ve sempozyumlar, yazılı eserler bastırma, videokaseti ve film hazırlatma hizmetleri aracılığıyla spor yöneticileri yetiştirmektir. Bu eğitimlerde yeni yönetim yaklaşımları, mevzuatlar ve uygulamalar, psikoloji, beslenme, spor kulübü teşkilat ilişkileri, anlatılmıştır. 28 ülkeden ve 70 ortak kurumdan gelen spor eğitim uzmanları, çeşitli seminer ve toplantılarla oluşturdukları metinlerle, spor eğitimi'nde yeni eğitim öğretim programlarının geliştirilmesine yönelik ortak standartları belirlemeye çalışmışlardır. Bu çalışmalarda Bologna Deklarasyonu, Lizbon Kriterleri, 2010 Eğitim ve Öğretim Ajandası ve Avrupa Mesleki Sınıflandırma Çerçevesi rehber alınmıştır (AHESIS, 2006).

Rapor sonunda ortaya çıkan sonuçlar şunlardır:

- Ortak eğitim programının geliştirilmesinde önem taşıyan dikkat edilmesi gereken hususlar hakkında özgül bilgi toplamaya yarayan bir veri tabanı;

- Ortaya çıkan dört tane spor bölümünde mevcut olan Avrupa Programları hakkında veri edinmeye yarayan bir eğitim program anketi;
- Uyumlaştırma yöntemini kullanarak Bologna sürecinin ana ilkelerini gözlemleyen ve proje yöntemi olarak kavramlaşan Altı Adım Modeli;
- İleride üniversite ve yüksek lisans düzeyinde eğitimin referans modelleri olarak kullanılacak spor alanlarına özgü dört temel özel eğitim program modeli.

Sonuç olarak Avrupa’da ve Dünya’da programların ortak paydada buluşturulması ile ilgili çalışmalar hızla devam etmektedir. Programlardan beklenenler daha güncel ihtiyaçlara cevap veren, dinamik, öğrenci merkezli ve esnek bir yapıdır (Jones, vd., 2008).

1.1.2.2. Yurtiçinde Spor Yöneticiliği Bölümleri

Türkiye’de spor yöneticiliği eğitiminde iki yaklaşım vardır. Birincisi hizmet içi eğitim anlayışıyla Spor Genel Müdürlüğü’nün (SGM) Spor Eğitim Dairesi Başkanlığınca düzenlenen spor yöneticiliği konusunda seminerler, panel ve sempozyumlar, yazılı eserler bastırma, videokaseti ve film hazırlatma hizmetleri aracılığıyla spor yöneticileri yetiştirmektir. Bu eğitimlerde yeni yönetim yaklaşımları, mevzuatlar ve uygulamalar, psikoloji, beslenme, spor kulübü teşkilat ilişkileri, spor kulübü basın yayın organları ilişkileri ve spor kulüplerinde yöneticilik ilke ve prensipleri gibi konularda bilgiler verilmektedir (Doğu, 2011: 266).

İkinci yaklaşımda ise spor yöneticileri, üniversiteler tarafından açılan programlarla yetiştirilmektedir. Spor yönetiminin Türkiye’de akademik gelişimi ise 1932 yılında “Gazi Orta Muallim Mektebi” açılması ve 1933 yılında “Beden Terbiyesi” bölümünün açılmasıyla başlamıştır (Sunay, 2009: 55).

Üniversitelerde Spor Yöneticiliği ilk başta, sona erdirilen spor akademileri’nin son sınıflarında seçmeli olarak uzmanlık dalı eğitimi verilmiştir. Ancak, spor yöneticiliği alanında temel olarak kapsamlı programlar, Yüksek Öğretim Kurulu’nun (YÖK) 25.02.1993 tarih ve 2547 sayılı kanununun 7/D/2 maddesi gereğince, üniversiteler bünyesinde Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında (BESYO) açılan Spor Yöneticiliği bölümlerince gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Buna göre üniversitelerimizin Spor Yöneticiliği programlarıyla spor örgütleri ve spor alanlarının çeşitli sektörlerinde istihdam edilmek üzere eleman yetiştirilmektedir. Ayrıca üniversiteler spor yönetimi alanında yüksek lisans ve doktora programlarıyla da uzman spor yöneticileri yetiştirmektedirler (Sunay, 2009: 56).

Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi’nin (ÖSYM) 2012 kayıtlarına göre Türkiye’de 49 yükseköğretim kurumunda Spor Yönetimi lisans programı vardır (ÖSYS, 2012: 6)

Son yıllarda iş hayatındaki çekişmelerin büyüklüğü eğitimde kaliteye daha fazla önem verilmesine sebep olmuştur. Bu bakımdan Temel Alan yeterlilikleri ve program yeterlilikleri programın çıktılarını gösteren unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Avrupa'nın hatta dünyanın içinde bulunduğu Bologna Süreci'nin gayesi, Bologna ülkelerinin üniversitelerinin sistemlerindeki farklılık ve özgünlüklerini ortadan kaldıracak tek bir yükseköğretim modeli oluşturmak olmamıştır. Akademik disiplin olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle, spor yönetimi eğitim programlarının analizi, hem potansiyel öğrenci profilini belirlemek, hem de bu alanın geleceğine yön vermek açısından önem taşımaktadır. Başka bir deyişle ortak temel alanlar çerçevesinde, alanların içinde yer alacak derslerin özgün ve çeşitli olması önemli görünmektedir (YÖK, 2010).

Türkiye'deki Bologna süreci kapsamında tüm yükseköğretim programlarında olduğu gibi Spor Yöneticiliği Programlarının güncellenmesinde de çalışmalar devam etmektedir. Ülkemizdeki spor yöneticiliği programlarına bakıldığında, Programlar arasında farklılıklar olduğu tahmin edilmekte olup, program çıktıları, yeterlilikleri ve Temel Alan Yeterlilikleri ile ilgili kapsamlı, derinlemesine bir paydaş analizinin eksikliği de ortaya çıkmaktadır. Oysa paydaşların (sektörün) istek ve ihtiyaçları ve program hakkındaki görüşlerinin bilinmesi, daha güncel ve ortak yeterliliklere sahip bir program oluşmasında son derece önem taşımaktadır. Hatta bu tür paydaş analizlerinin ihtiyaçlar değişebileceğinden belli aralıklarla yinelenmesi de gerekli görünmektedir. Spor yöneticiliği programlarını yapılandıracak neden her ne olursa olsun, eğitimcilerin bu konuda sorumluluk üstlenmeleri gerektiği açıktır. Ancak spor yönetimi eğitim programlarının yapılandırılması ve güncellenmesinde temel hareket noktası öncelikle ihtiyaçlar, sonrasında ise mevcut standartlar ve temel alanlar olmalıdır. Dikkate alınması gereken bir başka husus derslerin bu doğrultuda çeşitlendirilmesi gerektiğidir. (Hatfield, vd., 1987).

Spor yönetimindeki faaliyet alanlarını temel alarak yola çıkan Parkhouse (1987), spor yöneticiliğinin kendine özgü yetkinlikler gerektirmesinden dolayı tek yönlü bir eğitim programının ihtiyaçları karşılama konusunda başarısız olduğunu ileri sürmüştür. Yani yalnızca özel sektöre ya da kamu sektörüne istihdam sağlayacak şekilde yapılandırılmış bir program günün ihtiyaçlarına cevap verme konusunda eksik kalmaktadır (Desensi, vd. 1990: 44).

Spor yönetimi, genç ve hızla gelişen bir akademik disiplin olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle, spor yönetimi eğitim programlarının analizi, hem potansiyel öğrenci profilini belirlemek, hem de bu alanın geleceğine yön vermek açısından önem taşımaktadır (Skinner ve Gilbert 2007: 126).

Spor yönetimi eğitim programlarına yönelik ilk çalışmalardan birinde spor yönetimi eğitimi için uygun bir program hazırlamanın hiç de kolay olmadığını ifade etmiştir. Programlar arası farklılıkları ortadan kaldıramadığı ve ihtiyaçlara cevap verebilen bir program hazırlamada hâlihazırda var olan programların gözden geçirilmesi değil, aynı zamanda ilgili işletmelerin de bu konudaki katkısı önemlidir (Desensi, vd. 1990: 44).

1.1.3 Spor Yöneticiliği Bölümlerinin Müfredatı ve İstihdam Olanakları

Yöneticilik görevi, derin ve geniş bilgi niteliği bakımından, tecrübe ve yetenek gerektirir. Küresel ortamda değişen ihtiyaçları da dikkate alarak tekrar gözden geçirilmiş eğitim programı standartları, 2010 yılında yayınlanan “Akreditasyon Prensipleri ve Bireysel Hazırlık (Accreditation Principles ve Self-Study Preparation)” isimli dokümanda Temel Mesleki Bileşenler (TMB) (Common Professional Components (CPC))” olarak güncellenmiştir. Yönetici eğitim öğretimi sektörler için çok önemlidir. Konunun önemi ve bununla ilgili duyulan ihtiyaç geçtiğimiz yıllarda çok daha iyi anlaşılmiş olduğundan yönetici kişiler yetiştirme bazı yönetim bilimcilerce farklı olarak yönetim fonksiyonu ele alınmaya başlamıştır (Stratta, 2004: 25).

Spor yönetimi bölümü mezunları Kamu ve Özel sektördeki spor faaliyetlerinin organizasyon ve sportif faaliyet alanlarının yönetimi konusundaki sektörlerde spor yöneticiliği yapabilirler. Otel, motel ve tesislerde yöneticilik yapabilirler. Spor kuruluşları büyük veya küçük ölçekli bütün spor kurumlarında sağlıklı yaşam ve spor faaliyetlerinin organizasyon ve uygulamalarında, spor yöneticisi olarak görev alabilirler (Demirel, 2012: 173).

1.2. İşsizlik ve Kaygı

21. Yüzyıl’a girdiğimiz şu günlerde gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerin çoğunda işsizlik ortak bir sorun haline gelmiştir. Genç nüfus yapısına sahip olan ülkemizde hızla artan nüfusa iş imkânı sağlanamamaktadır. İşsizlerin büyük bir kısmı genç yaşta yoğunlaşmıştır. İkinci Dünya savaşı sonrasında 1950’li senelerden 1960’ lı senelerin başına kadar tüm ülkelerde görülen ve devam eden hızlı nüfus artışı günümüze, genç işsizliği oranının büyümesi şeklinde yansımıştır. Günümüzde, işsizlik sorunu ülkelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyelerine bağlı olarak ayrılık gösterebilir, tüm ülkelerin ortak sorunu olmaya devam etmektedir (Abak, 2009: 4).

Tarihsel süreçte işsizlik etki boyutları farklı dahi olsa ülkelerin önemli sorunlarından biri olmuştur. İşsizlik, bir ülkenin sahip olduğu ekonomik kaynaklarının israf edilmesine yol açan, ülkelerin sahip olduğu üretim faktörlerinin tam anlamı ile etkin kullanılmamasına

sebebiyet veren ve atılığa neden olan bir kavramdır. Bunun yanı sıra, işsiz olarak tanımlanan bireylerin psikolojileri üzerinde de ciddi olumsuz etkilerinin olması nedeni ile işsizlik hem toplumun en temel öğelerinden biri olan aile yaşantısını olumsuz etkilemekte hem de işsizliğin getirdiği olumsuz psikolojik etkiler nedeni ile bireyleri suça teşvik etmektedir. Sosyal, ekonomik ve toplumsal sonuçları farklılaşsa dahi, işsizlik ülkeleri ve bireyleri derinden etkileyen ve halen hükümetlerin üzerinde önemle durduğu ve çözüm aradığı bir sorundur. İşsizlik kavramı özellikle endüstri devrimi sonrasında başlamış önce gelişmekte olan ülkelerde ve daha sonra küreselleşmenin etkileri ile birlikte gelişmiş ülkelerde bir sorun olarak baş göstermiştir (Ataman, 1998: 59).

1.2.1.İşsizlik

Literatürde yer alan tanımlamalardan birine göre işsizlik; belirli bir yaştan üzerinde ve çalışma yeteneğine sahip olan bireylerin belirli bir dönem iş arama nedeni ile işsiz sıfatını alarak oluşturduğu topluluktur. İşsizliğe ilişkin yapılan tanımlamada görüldüğü gibi kavramın temelinde yatan faktör "işsiz" faktördür. Bu nedenle, işsizliğin tam olarak anlaşılabilmesi için öncelikle işsiz kavramının açıklanmasında yarar vardır (Unay, 2000: 400).

İşsiz; "çalışma isteğinde olan geçerli ve yeterli ücret üzerinden ayrıca, kanun yahut örf ve adetlerle belirtilmiş saatler zarfında herhangi bir iş aradığı halde bulamayan kişilere denir" (Ülgener, 1991: 113). Diğer bir tanımlamaya göre ise işsiz; çalışma gücüne sahip ve bu yönde arzusu olan ancak makul ve uygun bir iş bulamayan bireydir. Bu tanımlamalardan yola çıkılınca, iş arama arzusu olmayan ve iş arama fiilini gerçekleştirilmeyen ve de çalışmak için bir talepte bulunmayan bireylerin işsizlik kavramı içerisinde değerlendirilmesine gerek yoktur (Güney, 2009: 137).

En temel anlamda işsizlerin toplamı olarak tanımlanabilecek işsizlik kavramının temeli olan işsiz kavramına ilişkin olarak ilişkin Uluslararası Çalışma Örgütü'nün çizdiği çerçeveye ilişkin esaslar aşağıdaki gibi sıralanabilir (Serter, 1993: 7);

- İstihdama elverişli konuma iş akdinin sona ermesinden dolayı, bir işe sahip olmayan ve ücretli bir iş arayan kişiler,
- Önceden herhangi bir yerde çalışmamış (istihdam edilmemiş) olan ve/veya emekliliğe hak kazanan ancak belirli bir zaman daha çalışmaya elverişli olan kişiler,
- Gelecek bir dönemi kapsayan iş akdi olmasına rağmen hali hazırda fiilen çalışmayan ve çalışmak için herhangi bir engeli olmayan kişiler,
- Bir kurum ya da kuruluştaki kadroya sahip olsalar dahi belirsiz bir süreyle herhangi bir ödeme yapılmayan kişiler,

İşsizlik, günümüzde her ülkenin baş etmek zorunda kaldığı önemli bir sorundur. İşsizlik sorununun boyutlarına ilişkin daha net bir fikir sahibi olmak adına aşağıdaki tabloyu incelemek yararlı olacaktır. İşsizlik küresel dünyanın en önemli sorunlarından biri olduğunu söylemek mümkündür. Yapılan araştırmalara göre, küresel anlamda işsiz sayısı 200 milyon kişidir ve küresel istihdamın 3,3 milyar kişi olduğu bilgisi kapsamında bu rakamın oldukça çarpıcı bir rakam olduğunu söylemek mümkündür. Bir ülkede çalışacak durumda olup ve çalışmak isteyen bireylerin bir kısmının işinin olmamasına işsizlik, bu durumda olan bireylere de işsiz tanımı yapılmaktadır (Ünsal, 2003: 12).

İşsiz kavramının uluslararası tanımı standart olarak üç ölçüte dayanır:

- Herhangi bir işte çalışmama,
- İş başı yani çalışmaya başlayacak durumda olma,
- İş arıyor olması ölçütü.

Kişinin işsiz sayılması için bu ölçütlerin hepsinde aynı anda olması gerekir.

İşsizliği sınıflandırmak gerekirse şu şekilde sınıflandırılmaktadır.

-İstemli işsizlik: Kişiler ya tembel oldukları için ya da geçerli ücret miktarlarını ve kurallarını kendi niteliklerine uygun bulmadıklarından çalışmayanların oluşturduğu yığındır.

-İstem dışı işsizlik: Uzmanlaşmanın ve iş bölümünün ileri olduğu ülkelerde görülmektedir. Çalışabilen işgücünün yeterli ücret ve çalışma koşulları altında çalışmak istediği halde geçici veya sürekli çalışabilecekleri bir iş bulamamaları.

-Geçici işsizlik: İş ve yer değiştirmeler gibi geçici nedenlere dayanarak kişinin bir süreliğine istemli yada istemsiz olarak işsiz kalmasıdır.

-Mevsimlik İşsizlik: Çalışma olanaklarının arttığı mevsimlerde istidamın arttığı çalışma olanaklarını azaldığı mevsimlerde de istihdamın azaldığı işsizlik türüdür.

-Kojonktürel İşsizlik: Toplumların isteklerinin yetersizliğinden kaynaklanan durağan ekonomilerde görülen bir işsizlik türüdür. Ekonomik etkinliklerin belli bir zaman içinde dalgalanmasıyla oluşur.

-Teknolojik İşsizlik: Yeni teknolojilerin, makinelerin kullanılması sebebiyle insan gücü yerine makinelerin alınmasıdır.

-Yapısal işsizlik: toplumun elindeki birikiminin ve teknik olarak bilgi seviyesinin azlığından kaynaklanan işsizlik türüdür. Yapısal işsizlikte belirtilmesi gereken işsizliğin dönemsel değil yapısal olmasıdır. Bu işsizlik türü üretim yapısının az gelişmişliğinden kaynaklanır.

-Gizli İşsizlik: Çalışıyor olarak görünen ancak elinde olan ya da olmayan nedenlerle normalin altında çalışan kişilerin halini veya düşük verimle çalışmasını ifade eder. Mevcut

işsiz genç grubuna her yıl yeni mezun ve kırsal alanlardan kente göç eden kır gençliği kitlelerinde gelmesiyle işsiz sayısının daha da artmasına neden olmaktadır (Yıllar, 1998: 20).

Belli bir dönemde bir ekonomide üretim araçlarının var olan teknolojik düzeye göre ne ölçüde kullanıldığına istihdam denilmektedir (Karakayalı, 1995: 232).

İstihdamı tek olarak bir işgücünün kullanılması olarak düşünmemek gerekir. Söz konusu işgücünün nitelikli olması da, istihdam siyasetleri belirlenirken üzerinde durulması gereken önemli bir konudur (Gediz ve Yalçınkaya, 2006).

İşsizliğin hem gelişmekte olan ülkeler için hem de gelişmiş ülkeler için önemli bir sorun kaynağı olduğu söylenebilir. Öyle ki işsizlik, bir ülkenin sahip olduğu ekonomik kaynaklarının israf edilmesine yol açan, ülkelerin sahip olduğu üretim faktörlerinin tam anlamı ile etkin kullanılmamasına sebebiyet veren ve atılığa neden olan bir kavramdır. Bunun yanı sıra, işsiz olarak tanımlanan bireylerin psikolojileri üzerinde de ciddi olumsuz etkilerinin olması nedeni ile işsizlik hem toplumun en temel öğelerinden biri olan aile yaşantısını olumsuz etkilemekte hem de işsizliğin getirdiği olumsuz psikolojik etkiler nedeni ile bireyleri suça teşvik etmektedir. İşsizliğin bireysel ve ekonomik anlamdaki olumsuz etkilerinin aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür (Bulut, 2011: 23);

- Motivasyon kaybı,
- Irk ve cinsiyet eşitsizliği,
- Yeteneklerin kaybı,
- Psikolojik zararlar,
- Sağlık kaybı ve ölüm,
- Toplam ürün arzı kaybı ve finansal yük,
- İnsan ilişkilerinin ve aile içi ilişkilerin zayıflaması,
- Özgürlük kaybı ve sosyal dışlanma,
- Sosyal değerlerinin ve sorumluluk bilincinin kaybı.

Sonuç olarak işsizlik; ülkeler için önemli ekonomik ve sosyolojik sonuçları olan bir sorundur. İşsizlik sorununa ilişkin çözüm odaklı politikaların geliştirilebilmesi için öncelikle işsizlik türlerinin bilinmesi ve her biri farklı özelliklere sahip olan bu türlere ilişkin politikaların geliştirilmesi gerekmektedir. Bu sebeple, çalışmanın bundan sonraki bölümünde işsizlik türleri detaylandırılacaktır.

1.2.2. İşsizlik Psikolojisi

Verimlilik ve kalite çağı olan 21. yy. da eğitim, Türkiye' nin de gelişmesini rekabet yoluyla zenginleşmesini sağlarken aynı zamanda istihdamı da genişletmektedir. İşsizliğin önlenmesi ve çalışma hakkı kişiye verilen önemin bir göstergesidir. Çalışmak kişinin topluma ait olma duygusunu geliştirir, kendine olan güven duygusunu artırır yani çalışma yalnızca bir gelir elde etme istedi değil yaşam biçimi olarak algılanmalıdır (Ataman, 1995: 1).

Bilim ve teknolojinin değişmesinde, Kalite, rekabet ve teknoloji önemli etkindir. Teknolojinin üretime yansması ise nitelikli, yüksek ücretli işgücüne bağlıdır. OECD ülkelerinde işsizlikten en fazla etkilenen kesim nitelsiz iş gücünün yanı sıra az nitelikli ve düşük ücretlilerdir (M.P.M., 2002).

Bugün Türkiye' de işgücünün karşı karşıya kaldığı şöyle bir durum vardır: Türkiye'de işgücü israf edilmektedir. Bunun ispatı da şudur ki en üretken olabilecek 12-35 yaş arası işgücünün kullanılmamasıdır.

İşsizlik, sosyo-ekonomik sonuçları olan ve kimsenin istenmediği bir olgudur. Bundan dolayı işsizliği önlemek devletlerin birinci görevlerindedir, bunu ekonomik ve sosyal siyasetleri ile çözümlenmelidir. İşsizlik süresince kişi kaygı, depresyon, umutsuzluk gibi psiko-sosyal sonuçlarla mücadele etmektedir (Yüksel, 2003: 2).

İşsizlik küresel dünyanın en önemli sorunlarından biri olduğunu söylemek mümkündür. Yapılan araştırmalara göre, 2012 yılı itibariyle küresel anlamda işsiz sayısı 200 milyon kişidir ve küresel istihdamın 3,3 milyar kişi olduğu bilgisi kapsamında bu rakamın oldukça çarpıcı bir rakam olduğunu söylemek mümkündür. Ülkemizde üniversite çağına gelen öğrenciler çok zorlu bir yarıştan geçtikten sonra üniversiteli olmaktadır. Kendini gerçekleştirmek, geliştirmek, kimlik sahibi olmak isteyen gençlerin üniversiteli olmakla endişeleri bitmemekte daha sonrasında eğitim öğretimlerini tamamlama ve gelecek endişesi ortaya çıkmaktadır (Akkaya, 1999: 24).

1.2.3. İşsizlik Türleri

İşsizlik içerisinde barındırdığı faktörlerden dolayı farklı türlere sahip olan bir kavramdır. Ancak işsizlik kavramının türlerine ilişkin yapılan sınıflandırmaların hiçbiri kesin olarak kabul edilememektedir (Hughes ve Perlman, 1984: 24). Bu çalışma kapsamında işsizlik türleri; yapısal işsizlik, geçici işsizlik, konjonktürel işsizlik, mevsimsel işsizlik, teknolojik işsizlik, gizli işsizlik ve sürekli işsizlik olmak üzere yedi temel başlık altında incelenecektir.

1.2.3.1. Yapısal İşsizlik

Yapısal işsizlik ya da literatürde yer alan diğer bir adlandırmaya göre bünyevi işsizlik; "kişinin emeğinin yapısıyla coğrafi konum, mesleki beceri, endüstri gibi durumlardan emek isteğinin yapısı arasındaki karşıtlığın sebep olduğu işsizlik" (Hughes ve Perlman, 1984: 24) olarak tanımlanmaktadır.

Yapısal işsizlik kavramının temelinde bir ülkenin ekonomisinde yaşanan yapısal değişim süreçleri yatmaktadır. Sosyal, ekonomik ve toplumsal sonuçları farklılaşsa dahi, işsizlik ülkeleri ve bireyleri derinden etkileyen ve halen hükümetlerin üzerinde önemle durduğu ve çözüm aradığı bir sorundur. İşsizlik kavramı özellikle endüstri devrimi sonrasında başlamış önce gelişmekte olan ülkelerde ve daha sonra küreselleşmenin etkileri ile birlikte gelişmiş ülkelerde bir sorun olarak baş göstermiştir. Diğer bir ifade ile yaşanan yapısal değişiklikler bazı sektörlerde daralmaya neden olur iken bazı sektörlerin ise gelişmesine olanak sağlamaktadır. Bu durumda daralan sektörlerde bir işsizlik sorunu baş gösterirken, genişleyen sektörlerde ise işgücü talebi ortaya çıkmaktadır. Yapısal işsizlik en temel anlamda yaşanan bu dengesizlik halidir. Yapısal işsizliğin nedenleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (Karakayalı, 1995: 315);

- Bir ülkede mevcut bulunan açık iş pozisyonları ile iş arayan bireylerin ya da diğer bir ifade ile işsizlerin beceri gereği yönünde farklılaşmaları,
  - Bir ülkede mevcut bulunan açık iş pozisyonları ile işsizlerin coğrafi olarak farklı yerlerde olmaları,
  - Yaşanan teknolojik gelişmeler nedeni ile bazı meslek gruplarına ihtiyaç kalmaması,
- şeklinde sıralanabilmektedir.

Yapısal işsizlik, özellikle gelişmiş ülkelerin uzun yıllardır üzerinde durduğu önemli bir işsizlik türüdür. Ancak ülkemizin de içerisinde bulunduğu gelişmekte olan ülkelerin yapısal işsizlik kavramına dikkatleri yeni çekilmiştir ve gelişmekte olan ülkeler de artık yapısal işsizliği önleyici politikalar geliştirme çabasıdadır.

Yapısal işsizliği Türkiye kapsamında ele aldığımız zaman, yıllık olarak yayımlanan bölgesel ve mesleki işsizlik verilerinin ülkemizde işsizliğin yapısal boyutunun ihmal edilemeyecek kadar önemli olduğunu gösterdiğini söylemek mümkündür.

1.2.3.2. Arızı (Geçici) İşsizlik

Geçici işsizlik (friksiyonel - arızı işsizlik) işgücü piyasasındaki aksaklıklardan ya da diğer bir deyişle, işgücü piyasasının etkin bir işleyişe sahip olmamasından dolayı ortaya çıkan

işsizlik türüdür. Gerek gelişmiş ülkelerde gerekse gelişmekte olan - az gelişmiş ülkelerde ortaya çıkma olasılığı olan geçici işsizlik; bir ülkede emek arz ve talebi arasında genel bir denge olduğu durumlarda dahi ortaya çıkan işçilerin kısa vadeli olarak yer değiştirmelerinin neden olduğu işsizlik türüdür (Zaim, 1997: 192). Geçici işsizlik her ekonomide daima belirli bir oranda bulunan bir işsizlik türüdür. Diğer bir ifade ile bir ülkenin ekonomisinde tam istihdam durumu söz konusu olsa dahi, geçici işsizlik beklenen bir durumdur.

Geçici işsizliğin ana nedenleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (Aydın, 2012: 123);

- Emekli olarak işgücü piyasasından çekilen işgücünün yerine yenisinin ikame edilmesi arasında zaman olması,
- Çalışabilir nüfusa yeni katılımların olması ve mevcut işgücünün sahip oldukları yetenek ve beklentiler doğrultusunda daha iyi imkânlarda iş araması,
- Şehir ya da kurum değiştirme eylemleri,
- Özelleştirmeler,
- İşsiz kaldıktan sonra iş arama eyleminin başlaması ve özellikle iş ve işçi bulma kurumlarının piyasalarda tam anlamı ile etkin çalışmıyor olması,
- İşsizlik ödeneklerinin uzun dönemli olarak veriliyor olması ve tutarının tatmin edici olmasının iş bulma ve arama çabalarının önüne geçiyor olması,

Yukarıdaki sayılan nedenler kapsamında geçici işsizliğin bir ülkede mutlak surette ortaya çıkabileceğini söylemek mümkündür. Çünkü yukarıda da görüldüğü gibi geçici işsizliğin temel nedeni işgücünün mobilitesidir ki bu durum engellenebilecek bir durum ya da engellenmesi gereken bir durum değildir.

1.2.3.3. Konjonktürel (Dönemsel) İşsizlik

Ülkelerin ekonomik yapıdaki dalgalanmalar sonucunda meydana gelen işsizlik türü konjonktürel işsizlik olarak ifade edilmektedir. Belli bir dönemde ekonomide ortaya çıkan talep yetersizliği sonucunda üretimde ve yatırımlarda gerileme meydana gelmektedir. Bu durum istihdamın gerilemesine ve işsizlik düzeyinin artmasına yol açmaktadır (Danacı ve Ceyhan, 2010: 138)

Diğer taraftan toplam talebin artmasına sebep olan herhangi bir ekonomik olay sonucunda istihdam düzeyinde artışlar görülebilmektedir. Konjonktürel işsizliğin en şiddetlisi 1929'da yaşanan Büyük Buhran döneminde meydana gelmiştir. O dönemde Keynes yaşanan krizi talep yetersizliğine bağlamış, alınacak olan para ve maliye politikaları ile birlikte bu tür krizlerin ve dolayısıyla konjonktürel işsizliğin önlenebileceğini öngörmüştür (Erdönmez, 2009: 89).

Konjonktürel işsizlik uzun döneme yayılan ekonomik durgunluk dönemleri sonucu ortaya çıkan işsizlik türüdür (Zaim, 1997: 189). Konjonktürel işsizlik ülke ekonomilerinde yaşanan ekonomik daralmalardan dolayı ortaya çıkan bir işsizlik türü olduğu için irade dışı oluşan bir işsizlik türüdür.

Konjonktürel işsizliğe neden olabilecek faktörleri aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Aydın, 2012: 123);

- Ekonomide yaşanan depresyon dönemlerinde üretimin daralması ve mal stoklarının artması ile yeni üretime ihtiyaç duyulmaması ve dolayısıyla işsizliğin tetiklenmesi,
- Ekonomide yer alan ürünlerin büyük ölçüde dış pazara yönelik ürünler olması,
- Az gelişmiş ülkeler tarafından yapılan hammadde ihracatı esnasında konjonktürün de ihracatı,
- Ekonomik gelişme dönemlerinde ya da diğer bir ifade ile ekonomik refah dönemlerinde elde edilen kazançların yatırıma dönüştürülerek yeni iş kolları yaratılmaması ve elde edilen kazançların yastık altı tasarruf unsurlarına yönelmesi.

Konjonktürel işsizlik genel olarak tam anlamı ile sanayileşmiş ülkelerde görülmektedir ve ne yapısal işsizlik kadar ne de teknolojik işsizlik kadar uzun döneme yayılmaktadır. Konjonktürel işsizliğin daha kısa süreli olmasındaki temel neden ekonomik dalgalanmalara bağlı olmasıdır. Çünkü ekonomik dalgalanmalar ile ilgili olarak hükümetler çeşitli ekonomik politikalar yolu ile önlemler almakta ve ekonomik dalgalanmaların etkisi azaltılabilmektedir (Pekin, 2007: 106).

1.2.3.4. Mevsimsel İşsizlik

Mevsimsel işsizlik en temel tanımlaması ile bazı mevsimlerde doğal koşullar nedeni ile veya yaşanan toplumsal bir takım durumlar nedeni ile ekonomik faaliyetlerin frenlenmesi, üretimin yavaşlaması ve bu durumda işsizliğin ortaya çıkmasıdır (Unay, 2000: 350).

Mevsimsel işsizlik her sektörde ortaya çıkan bir işsizlik türü değildir. Diğer bir deyişle özellikle turizm ve tarım gibi üretimi belirli bir döneme yayılmış olan sektörlerde mevsimsel işsizlik görülmektedir. Turizm, tarım ve benzeri sektörlerde, üretim mevsimsel olarak artmaktadır ve bu dönemde bu sektörlerde çalışan kişi sayısı artmaktadır ancak üretimin düştüğü dönemlerde bu çalışanlar ta ki bir dahaki artış dönemine kadar işsiz kalırlar ki bu durum mevsimsel işsizlik olarak tanımlanır.

Bazı mevsimlerde, üretim miktarında doğal koşullara veya sosyal olaylara bağlı olarak azalmalar görülebilmektedir. Buna göre mevsimsel işsizlik, belirli bir zaman diliminde bazı

mal ve hizmetlere olan talebin azalması sonucunda ortaya çıkan işsizlik türüdür (Sarpkaya, 2009: 58). Tarım, turizm ve inşaat gibi sektörlerde mevsimsel işsizlik yaygın olarak görülmektedir. Bu sektörlerde üretim miktarı ve buna bağlı olarak işsizlik oranı mevsimsel olarak değişiklik göstermektedir (Sarpkaya, 2009: 61). Üretimin mevsimsel olarak artış gösterdiği dönemlerde ihtiyaç duyulan işgücünün belli bir kısmı dönemin bitmesiyle birlikte işsiz kalabilecektir (TCMB., 2004: 9). Örneğin, tarımsal faaliyetler genellikle yılın yarısını kapsamakta, inşaat sektöründe işler kısım neredeyse durma noktasına gelmekte dolayısıyla bu dönemlerde işgücüne olan talep azalmakta işsizlik artış göstermektedir. Bu durum az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler açısından daha fazla önem arz etmektedir (Erdönmez, 2009: 86).

Çünkü gelişmiş ülkelerde mevsimlik işsizlik önemini kaybetmektedir. Bunun nedeni; kırsal kesimde, kırsal nüfusun azalması, tarımda makineleşmenin sağlanması ve seracılığın gelişmesi; inşaat sektöründe, inşaat teknolojisinin gelişmesiyle birlikte kıs aylarında da çalışmanın mümkün hale gelmiştir. Turizm sektöründe ise; yaz ayları dışında kalan dönemler için geliştirilen turizm ürünleri sayesinde yılın tamamında istihdam sağlanmaya çalışılması şeklinde kısaca sıralanabilir (Buluş ve Kabaklarlı, 2010: 15).

1.2.3.5. Teknolojik İşsizlik

Teknolojik işsizlik kavramın adında da anlaşılacağı gibi teknolojik gelişmeler ile bağlantısı olan bir işsizlik türüdür. Diğer bir ifade ile, emek ile ikame edilen teknolojik makineler nedeni ile ortaya çıkan işsizlik türüne teknolojik işsizlik denilmektedir (Pekin, 2007: 108).

Üretimde insan gücü yerine makinelerin kullanılması yani sermaye yoğunluğunun artması, yeni teknoloji ve metotların uygulanması sonucu oluşan işsizliğe teknolojik işsizlik denir (Erdönmez, 2009: 86). Teknolojik gelişmeler nedeniyle endüstrilerin zamanla makineleşmesi sonucunda bu endüstrilerde kullanılan işgücüne talep azalabilmektedir (Erdönmez, 2009: 69). İşgücüne olan talebin azalması sebebiyle eskiden iş sahibi olan kişiler işsiz kalabilmektedirler. Ortaya çıkan bu işgücü fazlası başka alanlarda istihdam edilmelidir. Tarihsel süreç içerisinde tarımın verimliliğinin artması sonucunda işgücü sanayi sektörüne kaymış, zaman içerisinde sanayide de emek yoğunluğun düşmesi hizmetler sektörü gelişimini sağlamıştır. Dolayısıyla teknolojik işsizliğin sadece tarım kesimine özgü olmadığı söylenebilir. Değişen teknoloji ile birlikte uygulanan yeni teknikler sermaye kullanımını gerekli gördüğü zaman aynı türden işsizlik tarımın dışındaki kesimde de ortaya çıkabilmektedir (Çınar, 2010: 8).

Herhangi bir alanda etkili olan teknolojik gelişmenin emek piyasalarına etkisi iki yönlü olabilmektedir. Teknolojik gelişme ile birlikte aynı miktarda mal ve hizmet üretimi daha az faktör kullanılarak elde edilebilmektedir. Dolayısıyla bu durumda daha az sayıda işgücüne ihtiyaç duyulacak ve işsizlik sorunu ortaya çıkacaktır. Fakat teknolojik gelişme ile birlikte nitelik ve eğitim düzeyi yüksek işgücüne olan talep artacaktır. Bununla birlikte uzun dönemde teknolojik gelişim sayesinde oluşan yeni iş sahaları ve meslek grupları sayesinde istihdamın artacağı görüşü birçok yazar tarafından paylaşılmaktadır (Soylu, 2009: 261).

Teknolojik gelişmeler, gerek ekonomiler için gerekse bireylerin hayatında önemli yer tutan gelişmelerdir. Bu gelişmeler işsizlik kapsamında ele alındığında kısa dönemde işsizliği ciddi anlamda artırıcı etki yapmaktadır. Ancak, uzun dönem kapsamında incelendiğinde, teknolojik gelişmeler istihdam yaratıcı bir role bürünmektedir. Diğer bir ifade ile emeğin teknoloji ile ikame edilmesi sonucunda kısa dönemde işsizlik artar ancak, teknolojik gelişmeler ile ortaya çıkan yeni sanayiler istihdam alanı yaratır ve uzun dönemde işsizlik azalır (Karakayalı, 1995: 187).

1.2.3.6. Gizli İşsizlik

Gizli işsizlik, bireylerin iş bulma ümitlerini yitirmesi veya iş bulma ümidine hiç sahip olmaması nedeni ile iş arama çalışmalarına son vermesi nedeni ile oluşan işsizlik türüdür (Hesapçioğlu, 1986: 162). Bunun yanı sıra gizli işsiz olarak tanımlanabilecek işsizler, işlerine herhangi bir katkısı olmayan kişilerdir. "Örneğin; bir esnaf, askerliğini bitiren oğluna bir işyeri açamıyorsa ya da onu herhangi bir işe yerleştiremiyorsa, göz önünde bulundurma gayesiyle kendi işyerinde kasada oturabilir. Bu durumdaki gencin işyerindeki işe katkısı çok küçüktür ya da gözardı edilebilecek seviyededir. Bu kişi, aslında "gizli işsiz" olarak tanımlanmaktadır" (Koç, 2009: 1). Bu örnekten yola çıkarak gizli işsizlerin bir anlamda işli ama işsiz olduklarını söylemek mümkündür. Yani, üretim teknolojisi ya da üretim yöntemlerinin sabit kaldığı durumlarda bir kısım işgücünün üretim sürecinden çekilmesi halinde üretim miktarında önemli bir değişiklik olmaması durumunda üretimden çekilen işgücünün aslında gizli işsiz olarak tanımlanması gerekmektedir.

Gizli işsizlik, ülkelerdeki işsizlik oranları hesaplanırken genellikle göz ardı edilen bir kavramdır. Göz ardı edilmesinin temelinde bu tür işsizliğin ölçülmesinin son derece zor olması gelmektedir. Genel olarak ele alındığında bir ekonomide yer alan gizli işsizlerin tespit edilebilmeleri halinde işsizlik oranları üzerinde ciddi etkileri olduğudur.

Herhangi bir üretim alanında yer alan işgücünün bir kısmının üretimden çekilmesi durumunda üretim miktarında bir değişiklik olmuyorsa gizli işsizlik söz konusudur. Bu durum üretim kapasitesine karşın fazla miktarda işçinin istihdam edildiğinin göstergesidir. Yani, teknik olarak bu kişiler işsiz değildirler lakin bu kişilerin bir kısmının buldukları sektörden çekip alınması durumunda toplam hasılda bir fark olmayacak, kalan mevcut çalışanlar ile aynı hasıla sağlanacaktır (Zaim, 1997: 171).

Diğer işsizlik türlerinde iş arayıp bulamama, bir işe sahip olamama durumu söz konusu iken, gizli işsizlik de kişi iş sahibi olmakla beraber bu kişinin toplam hasılaya yani üretime katkısı olmamaktadır. Bu tür işsizlik türünde işsizlik gizli bir nitelik taşımaktadır. 103 Tarım kesimi ve kamu kuruluşları gizli işsizliğin kaynağı olarak görülmekte iken; resesyon dönemlerinde iş bulma ihtimalinin azlığı nedeniyle iş aramaktan vazgeçen “gücenmiş işçileri” de gizli işsizlik kapsamında ele almak gerekmektedir (Biçerli, 2007: 145).

1.2.3.7. Sürekli Durgunluk İşsizliği

Sürekli durgunluk kavramı ve bu kavramın bir sonucu olarak ortaya çıkan işsizlik türüne ilişkin çalışmalar eskilere dayanmaktadır. 1929 yılında yaşanan büyük ekonomik buhran sonucunda araştırmacıların işsizlik türleri ile ilgili çalışmalarında sürekli durgunluk kavramı önemli bir yer teşkil etmiştir. Sürekli durgunluk kavramının önem kazanmasının nedeni, yaşanan ekonomik buhran sonucunda kapitalist düzenlerin ciddi anlamda yıprandığının ve bu yıpranmanın tarihsel süreçte kronikleşerek işsizlik üzerinde etkili olacağı görüşüdür. Bu görüşün tanımladığı sürekli durgunluk işsizliği de özellikle gelişmiş ülkelerde ortaya çıkan ekonomik durgunluk sürecinin büyük kitleleri işsiz ve gelirsiz bırakan işsizlik türüdür (Alkın vd., 2005).

Sürekli durgunluk, 1929 ekonomik buhranından sonra iktisatçılar tarafından geliştirilmiş bir kavramdır. Bu kavram, bir ekonominin belirli bir büyüme sonrasında karşılaşılabileceği ekonomik durgunluk halini ve bu sebeple doğabilecek işsizlik durumunu ifade etmektedir. 1929 ekonomik buhranından sonra devletlerin önleyici tedbir alması, batı ekonomilerinin çabalarıyla II. Dünya Savaşı sonrası açılan yeni iş sahaları, teknolojik gelişmelerin hız kazanması ile bu gelişmelerin sanayi ve bilgi toplumuna entegre olmaları gibi etkenlerle sürekli durgunluk önemini kaybetmiştir (Zaim, 1997: 197).

1.2.4. İşsizlik Sorununa İlişkin Teorik Yaklaşımlar

Ekonomi üzerindeki etkileri uzun yıllardan beri tartışılan işsizlik bazı iktisatçılara göre çağımızın en önemli sosyal sorunudur. İşsizlik sorunu her geçen gün daha karmaşık hale bürünmekte mevcut teoriler tarafından açıklanması güç hale gelmektedir. Değişen ekonomik,

sosyal hatta kültürel koşullar yeni yaklaşımların doğmasına sebep olmaktadır (Lordoğlu, 1986: 78).

1.2.4.1. Neoklasik Yaklaşım

Klasik yaklaşımın başlangıcı ünlü İngiliz iktisatçı Adam Smith'in "Ulusların Zenginliği" adlı kitabını yayımlandığı 1776 yılı kabul edilmektedir. İlerleyen süreç içerisinde bu anlayışın gelişmesine katkı sağlayanların ise; Thomas Malthus, David Ricardo, John Stuart Mill, Jean Baptiste Say olduğu ifade edilmektedir. Klasikler, malların, hizmetlerin, emeğin ve paranın fiyatlarının esnek olduğunu ifade ederek varsayımlarını serbest piyasa ekonomisine dayandırırılar (Ataman, 1998: 59).

Bu yaklaşımın taraflarına göre, ekonomide bir takım aksaklıklar ve sıkıntılar görülebilir. Bunun sebebi, serbest rekabetin iyi işlememesidir ama bu durumdan kurtuluşun yolu serbest rekabettir. Yine bu yaklaşımın taraflarına göre, Adam Smith tarafından "görünmez el" olarak adlandırılan piyasa mekanizması hem kendi içinde hem de ekonominin genelinde dengeyi sağlayacaktır. Ekonomideki görünmez el gerek fiyat dalgalanmalarını gerekse tam istihdamı temin edecek niteliktedir. Başka bir söylem ile; fiyatların aşağı ve yukarı doğru oynaması, tam istihdamın gerçekleşmesine ve korunmasına yardımcı olacaktır. Herhangi bir sapma durumunda görünmez el tekrar dengeyi sağlayacaktır. Söz konusu yaklaşıma göre mekanizmanın tam olarak işlevini yerine getirebilmesi için devletin ekonomiye müdahalesine ihtiyaç yoktur (Turanlı, 2008: 95).

Klasik iktisatçılar yeterli istihdamın serbest rekabet ile sürekli olarak dengede olacağını Fransız iktisatçı Jean Baptiste Say tarafından geliştirilen Say yasası ile açıklamaktadır. Say yasası, "her arz kendi talebini yaratır" anlayışı ile bir piyasa ekonomisinin her koşulda tam istihdama ulaşmaya çalıştığını ifade etmektedir (Özkazanç, 2006: 228).

Buna göre, üretimde meydana gelen bir artış aynı dönemde kendisi kadar bir talep yaratacaktır. Talepte meydana gelen bu artışın sebebi, üretilen malların satışından doğan ek satın alma gücüdür. Dolayısıyla talep yetersizliğinden meydana gelen bir işsizlik söz konusu olamaz. Piyasadaki "görünmez el" arz ve talebin her zaman dengede olacağını garanti etmektedir. Fiyatların ve aynı zamanda emeğin fiyatı olan ücretin esnek olması emek piyasalarında arz ve talep dengesizliğini ortadan kaldırmaktadır. Söyle ki; ücretler denge ücretini aştığı zaman emek talebi düşüş gösterecektir dolayısıyla emek piyasasında emek arzı emek talebini asacaktır. Bu durumda emek talebi emek arzından düşük olduğu için emek arzını oluşturanlar arasında oluşan rekabet nedeniyle ücret düzeyi düşecektir. Düşük ücret

düzeyi karşısında işçi talebi artış gösterirken bu ücret düzeyinde çalışmak istemeyenlerin emek piyasasından çekileceği gözlemlenecektir. Bu durumda piyasada emek istek ve talebinin dengeye geleceği ve sürekli istihdam seviyesinin sağlanacağını kabul edilmektedir. “Bu durum tam istihdam dengesi olarak ifade edilmektedir.” (Ardıç ve Aydın, 2011: 2).

Klasik yaklaşıma göre, mal veya emek piyasasında fiyat ve ücret dengelerinin değişmesi durumunda üretimde meydana gelen kısa süreli değişimler işsizliği ortaya çıkartmaktadır. Bunun nedeni, emeğin marjinal verimliliğinin ücretten düşük olması durumudur. Piyasa fiyat ve ücret esnekliği sayesinde bu sorunu kendi kendine kısa sürede çözmeye çalışacaktır. Piyasa değişen durumu dengelemeye çalışacaktır lakin bu süre zarfında işsizlik söz konusu olacaktır. Bu süre içerisinde oluşan işsizlik türü friksiyonel (geçici, arızı) işsizliktir. Bu tür işsizliğin kısa dönemli olduğu ve uzun sürmeyeceği görüşü hakim olduğundan dolayı işsizlik önemli bir sosyal sorun olarak görülmemiştir. Bunun dışında oluşan işsizliğin ise gönüllü işsizlik olduğu savunulmuştur. Bu dönemde kişilerin çalışıp çalışmaması bireysel tercih olarak değerlendirilmiştir. Kişilerin çalışıp çalışmamak veya işgücü geliri ile boş zaman arasında yapacağı rasyonel tercih sonucunda kişinin işsiz olup olmaması ortaya çıkmaktadır. İşsiz olan kişinin gönüllü işsiz olduğu kabul edilmektedir. (Lordoğlu, 1986: 78).

Dolayısıyla kriz klasik iktisatçılar için öncelikli konular arasında bulunmamaktaydı çünkü klasik yaklaşımın temel yapı taşı olan Say yasası buhranın anlamsız olduğunu, her arzın kendi talebini yaratacağını belirtmekteydi. Bu durum üretim kapasitesine karşın fazla miktarda işçinin istihdam edildiğinin göstergesidir. Yani, teknik olarak bu kişiler işsiz değildirler lakin bu kişilerin bir kısmının buldukları sektörden çekip alınması durumunda toplam hasılda bir fark olmayacak, kalan mevcut çalışanlar ile aynı hasıla sağlanacaktır. Say yasasına göre, ekonomideki tüm üretimler aynı sayıda gelir akımı yarattığından ötürü kapitalist bir sistem içinde toplam istek toplam talebe eşit seviyede olacaktır. Ekonomide üretilen malların satılmadığı ve işçilerin geçerli bir miktar düzeyinde iş bulamadıkları bir durum söz konusu olamazdı. Zaman zaman herhangi bir sektörde dengesizlikler ortaya çıksa bile, bu durum geçici olup kısa dönemde denge yeniden sağlanabilmekteydi. Diğer ifadeyle, Say yasasından anlaşıldığı üzere; kalıcı, kendiliğinden ortaya çıkan kapitalist sistemin içinde var olan krizler söz konusu değildir (Eroğlu ve Albeni, 2002: 91).

1.2.4.2. Keynesyen Yaklaşım

1929’da yaşanan Büyük Bunalımı açıklamada klasik yaklaşım yetersiz kalmıştır. Bu durum yeni kuramları ve açıklamaları beraberinde getirmiştir. John M. Keynes, 1936’da Para,

Faiz ve İstihdam'ın Genel Teorisi adlı ünlü eserini yayımlamıştır. İktisatta devrim olarak algılanan eserinde Keynes; kendisinden önceki iktisatçıları, Say yasasının geçerliliğine duydukları inançtan dolayı “Klasik” olarak adlandırmakta, ayrıca klasik iktisat teorisine önemli eleştiriler yöneltmektedir (Yıldırım, vd., 2011: 157).

Keynes klasik görüşleri ciddi bir şekilde reddetmiş, piyasanın görünmez elinin başarısız olduğunu ifade ederek yerine devletin görünen elinin ikame edilmesi gerektiğini savunmuştur. Bu yeni düşünce literatürde “Keynesyen Devrim” olarak bilinmektedir (Bilgili, 2011: 109).

Keynes'in iktisadi analizi; “işsizlik, durgunluk ve enflasyona sebep olan toplam yurtiçindeki üretimin satın alma ücretindeki değişimler üzerinde yoğunlaşmaktadır. Keynes'e göre ekonomide eksik istihdam söz konusudur. Ekonominin kapitalist sistemin işleyişine uygun olduğunu, piyasaların kendi kendisini otomatik olarak düzenleyemediğini ve bu nedenle devletin müdahalesinin gerekli olduğunu savunmuştur. Keynes'e göre, krizin kaynağında efektif talep yetersizliğidir ve krizin asılması içinde efektif talebin genişletilmesi gerekmektedir.” Keynes işsizliği efektif talep sorunu olarak görmektedir. Yani işsizliği giderebilmek için de efektif talebin artırılması gereklidir. Talebi arttırabilmek için müdahalenin olmasını diğer bir değişle genişletilmiş kamu harcamaları ve yatırımların kullanılması gerektiğini savunmuştur. Toplam isteğin artırılması ile yatırım giderleri artacak, bu durum ekonomide büyümeyi sağlayacaktır (Yılmaz, 2005: 54).

Keynes'e göre; toplam talep toplam arz'ın bir fonksiyonu olarak değerlendirilemez. Aksine arz'ın toplam talep bir fonksiyonu olarak kabul eder ve toplam talep tarafından yönlendirilir. Yani, “talep kendi arzını yaratır” görüşünü savunmaktadır. Bu düşüncesi ile birlikte Keynes Say yasasını tersine çevirmektedir. Mal ve hizmet talebinin artması sonucunda üretim artacak, üretimin artması ile birlikte istihdam da artış gösterecektir. Bunun tam tersi durumda oluşan gönülsüz işsizlik sorununu çözmek için aktif iktisat politikaları kullanılmalı yani devlet yatırım yaparak emek talebini genişletmelidir. Uygulanacak olan genişletici makroekonomik politikalar ile birlikte mal talebi artacak dolayısıyla emek talebi yükselecektir (Kaytancı, 2008: 67).

Kısaca, Keynes işsizliğin nedenini toplam talep yetersizliği ile açıklamaktadır. Toplam talep yetersizliğin, ekonominin tam istihdam düzeyinin altında çalışmasına sebep olduğunu ifade etmektedir. Bir ekonomide, toplam talebi tüketim ve yatırım talebi etkilemektedir. Tüketim talebi, gelir artışı ile kendini gösterecektir. Artan tüketim harcamaları üretim ve istihdam için elverişli bir ortam oluşturacaktır. Yatırım talebinin artması ile yatırımlar artacaktır. Dolayısıyla yatırım malı üreten endüstrinin gelirinin artmasına sebep olacak bu da

beraberinde istihdamı artıracaktır. Kısaca yatırım harcamaları artırılması ile birlikte gelirler ve dolayısıyla tüketim harcamaları gerekli düzeye çıkacaktır (Turanlı, 2008: 195).

Keynes, krizlerin kapitalist sistemin işleyişine uygun olduğunu, piyasaların kendi kendisini otomatik olarak düzenleyemediğini ve bu nedenle devletin müdahalesinin gerekli olduğunu savunmuştur. Keynes'e göre, krizin kaynağında efektif talep yetersizliğidir ve krizin asılması içinde efektif talebin genişletilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla Keynes ek talep yaratacak politikalar önermektedir (Aydın, 2012: 26).

Keynes, piyasanın görünmez elinin başarısız olduğunu ifade ederek yerine devletin görünen elinin ikame edilmesi gerektiğini savunmuştur. Piyasa mekanizmasının, üretim ve tüketici kararlarında optimaliteyi sağlayacağını benimsemekte, devletin üreticiyi ya da tüketiciyi korumak amacıyla, piyasaya hiçbir müdahalede bulunmaması gerektiğine inanmaktaydılar. Kısaca, düzgün işleyen piyasa mekanizması ile arz ve talep dengesinin sağlanabileceğini ifade etmişlerdir (Eroğlu ve Albeni, 2002: 92).

Diğer taraftan Keynesyenler, enflasyona gereken önemi göstermemişler ve pek ilgilenmemişlerdir. Çünkü ekonominin vergi ve harcama politikalarıyla ince ayara tabi tutulabileceğini, işsizliği düşük tutmak için ise bir miktar enflasyonun kabul edilebileceğine inanmaktaydılar. Bu dönem iktisatçıların birçoğu işsizliğin enflasyona göre daha ciddi bir durum olduğuna inanmakta idi. A.W.Phillips tarafından ücret oranları ile işsizlik üzerine yapılan ve Phillips eğrisi olarak anılan çalışma sonucuna göre işsizlik ve enflasyon arasında değiş tokuş kaçınılmazdı. Bu düşüncelere paralel olarak 1960'lı yıllarda enflasyon yanlısı politikalar izlenmiştir. Ancak 1970 sonrası uzun vadede enflasyonun işsizliği azaltmadığı hatta daha da artırdığı gözlemlenmiştir. Ardından keynesyen yaklaşım ve Phillips eğrisi sorgulanmaya başlanmıştır (Bilgili, 2011: 150).

1.2.4.3. Yeni Yaklaşımlar

Keynesyenler, para ve maliye politikalarının, çıktı ve istihdam üzerinde etkili olduğunu, buna rağmen enflasyon üzerindeki etkilerinin zayıf olduğunu ileri sürerler. Monetaristler, talep artırmaya yönelik uygulanan politikaların kısa dönemde istihdam üzerinde olumlu etki yaratarak işsizlik oranını doğal işsizlik oranının altına düşürdüğünü, uzun dönemde ise sadece enflasyon artısına yol açacağını savunmaktadır. Yeni klasik iktisatçılar ise, uygulanan talep yönlü politikalarla dahi kısa dönemde işsizlik oranının düşmeyeceğini ve işsizlik ile enflasyon arasında bir ilişkinin söz konusu olmadığını ifade etmektedirler. Keynesyen ve yeni klasik ekollerin iki zıt kutupları oluşturduğu ve

moneristlerin ise bu iki ekol arasında yer aldığı söylenebilir (Mahiroğlu ve Korkmaz, 2007: 26).

1970'lerin sonlarında kendini hissettirmeye başlayan yeni klasik yaklaşım, “Rasyonel Beklentiler Teorisi” olarak da anılmaktadır. Rasyonel beklentiler teorisi, kişilerin rasyonel beklentilere sahip olacaklarını, bu sebepten dolayı kişilerin ekonomik politikalar karşısında hemen aktif bir tavır alıp, bu politikalardan beklenen sonuçları değiştireceklerini ileri sürmektedir. Yani bireyler beklentilerini oluştururken geçmiş dönemlerde yapmış oldukları hatalardan ders alacak ve tüm faktörleri göz önüne alarak tahminde bulunacaklardır.

Kısaca, iktisadi karar birimleri rasyonel beklenti ile hareket etmektedirler ve bunun sonucunda sistematik hata yapmamaktadırlar. İktisadi karar birimlerinin rasyonel hareket etmeleri sonucunda, uygulanan iktisat politikası kendinden beklenen etkiyi oluşturamayacaktır. Çünkü bireyler, bilgi sahibi olduklarından dolayı, uygulanacak olan politikaların sonuçlarının ne gibi sonuçlar ortaya koyabileceğini tahmin etmektedirler ve ona göre bir tutum belirlemektedirler (Ülgen, 2012: 229).

Bu görüşü savunanlar, devletin ekonomiye müdahale etmesini istememektedirler. Çünkü düzgün işleyen piyasa mekanizmasının, üretim ve tüketici kararlarında optimaliteyi sağlayacağını benimsemekte, devletin üreticiyi ya da tüketiciyi korumak amacıyla, piyasaya hiçbir müdahalede bulunmaması gerektiğine inanmaktaydılar. Kısaca, düzgün işleyen piyasa mekanizması ile arz ve talep dengesinin sağlanabileceğini ifade etmişlerdir (Ülgen, 2012: 229). Arz ve talebin dengelenebilmesi için fiyatların esnek olduğunu varsaymışlardır. Bu varsayımının doğal sonucu olarak ekonomide işsizlerin olmaması gerekir. Fakat ekonomide işsizler varsa, söz konusu işsizler gönüllü işsizlerdir. Yani yeni klasik teori, işgücü piyasasında reel denge seviyesinde iş arayan kişilerin iş bulabileceğini varsaymaktadır. Ayrıca, yeni klasik yaklaşımı savunanlar, klasik yaklaşımında kullanılan “tam istihdam” kavramı yerine moneteristler tarafından geliştirilen “doğal işsizlik düzeyinde denge” kavramını kullanmayı tercih etmişlerdir. Diğer taraftan, rasyonel beklentiler teorisi ekonomik krizleri dışsal şoklarla açıklanmakta ve piyasaların kendiliğinden dengeye geleceğini savunmaktadırlar. Çünkü yeni klasikler, rasyonel ekonomik birimler, etkin piyasalar, esnek ücret ve fiyatlar varsayımına dayanmaktadır (Ardıç ve Aydın, 2011: 150). Ekonomiye yapılan müdahaleler sonucunda makroekonomik dengelerde de sorunların ortaya çıkabileceği vurgulanmıştır. Ayrıca, meydana gelen ekonomik krizden çıkmak için devletin ekonomiye müdahale etmemesi gerektiğini savunmuşlardır.

1.2.4.4. Monetarist Yaklaşım

Keynesyen yaklaşımın önerdiği devletin ekonomik gelişmeyi sağlamaya yönelik müdahaleleri 1970’li yıllara kadar çoğu kesim tarafından kabul görmüştür. İzlenen politikaların sonucu olarak önüne geçilemeyen bütçe açıkları oluşmuş ve bu açıkları gidermek için uygulanan politikalar ise kronikleşen enflasyon olgusunu ortaya çıkarmıştır. 1960’lı yıllarda başlayan ve giderek ivme kazanan enflasyon ve işsizlik birçok ülke ekonomisinin problemi olmaya başlamış, 1970’li yıllarda ise özellikle gelişmiş ülkelerde üretim ve karlılık alanındaki düşükle başlayan kriz kısa sürede uluslararası bir nitelik kazanmış, bu gelişme ile birlikte ekonomik büyüme yavaşlamış, işsizlik ve enflasyon artış göstermeye devam etmiştir (Bekiroğlu, 2010: 51).

Söz konusu dönemde Keynesci yaklaşıma karşı eleştiriler artmaya başlamıştır. Keynesçiliğe yönelik en güçlü eleştiriler, öncülüğünü Chicago Üniversitesi ekonomi profesörlerinden Milton Friedman’ın yaptığı monetaristlerden gelmiştir (Alpar, 2011: 178)

Monetarist görüş ekonomik teoride ve işleyişte önemli farklılıklara sebep vermiştir. Bu görüş ile birlikte makroekonomik siyasetlerin öncelikli hedefleri değişmiş, “tam istihdam” hedefi enflasyonist olduğu gerekçesiyle bırakılarak, yerine “fiyat istikrarı” öncelikli hedef olarak sunulmuştur. Monetaristlere göre ekonomide doğal işsizlik vardır. “Kişiler daha güzel bir iş arama veya işsizlik yardımından faydalanmaları neticesinde belli bir zaman işsiz kalabileceklerini, bununla birlikte ekonomide her an bir “doğal işsizlik” olacağını öne sürmüşlerdir” (Alkın, vd., 2005: 158).

Doğal işsizlik oranı, “istikrarlı fiyat düzeyine karşılık gelen ya da sabit oranlı enflasyon oranını temsil eden işsizlik oranı olarak kabul edilir. Bu oran aynı zamanda tam istihdam düzeyini, yani friksiyonel işsizliği de tanımlamaktadır.” Monetaristler, işsizliğin toplam talep artırılarak kısa dönemde geçici olarak düşebileceğini, ama uzun dönemde doğal işsizlik oranının altına inmeyeceğini, bunun denge işsizlik düzeyi olduğunu ve denge işsizlik düzeyinin toplam talepten bağımsız olduğunu ifade etmektedirler. Kısa dönemde talebin artması işsizliği doğal işsizlik oranının altına düşürse de; uzun dönemde daha yüksek talebin, daha yüksek enflasyona sebep olacağını belirtmişlerdir. Uzun dönemde ekonomik birimlerin beklentileri talep artışına uyum sağlayacağından dolayı işsizliğin de kendi doğal oranına geri döneceğini savunmuşlardır (Mahiroğlu ve Korkmaz, 2007: 26).

Monetarist yaklaşımın öncülerinden olan Milton Friedman, enflasyon ve işsizlik terimleri arasındaki ters yönlü bir ilişkinin sadece kısa dönemde geçerli olabileceğini uzun dönemde ise işsizliğin enflasyondan ayrışacağını ve uzun dönemde de tamamiyle bağımsız hale geleceğini, yani değiş tokusun olmayacağını savunmaktadır (Turanlı, 2008: 97).

Monetarist yaklaşıma göre, kısa dönemde işsizliği azaltmaya yönelik politikaların getirisi yükselen enflasyondur. Bu durumdan dolayı, doğal işsizlik oranını aşağıya çekmek için talep yönlü politikaların yerine; işgücü piyasasının ve endüstri yapısının isleyişini iyileştirmeyi amaçlayan arz yönlü politikalara yer verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Buna uygun olarak da, gelir vergisi oranları azaltılmalı, işsizlik ve sosyal güvenlik ödemelerinde kısıntıya gidilmeli ve bu şekilde çalışma teşvik edilmelidir. Çünkü gelir vergisi oranlarının düşürülmesi çalışmayı cazip hale getirirken, işsizlik ödentilerinin azaltılması işsizleri işgücü piyasasına çekecektir (Aydın, 2012: 140).

Monetarist iktisatçılar, Keynesyenci iktisat siyasetlerinin savunduğu yoğun devlet eliyle olan müdahalelere karşı çıkmakta, iktisadi liberalizmi ve serbest piyasa sisteminin etkin olmasını savunmaktadırlar. Monetaristler ekonomik yaşamı etkileyen temel değişkenin parasal değişkenler olduğunu ileri sürmüşlerdir. Başka bir değişle; para arzında meydana gelen değişimin ülkenin üretim, istihdam ve fiyat genel düzeyinin belirlenmesinde etkili olacağını ifade etmişlerdir. Ekonominin istikrarını bozan etkenlerin çoğunun hükümetlerin izlediği maliye politikalarından ve para otoritelerinin firmalar ve kişiler arasındaki farklı uygulamalardan kaynaklandığını belirtmişlerdir. Monetarist yaklaşım, para politikasını savunmayı, para politikasının etkinliğini vurgulamaktadır. Para politikasını maliye politikasına göre daha kolay uygulanabilen, daha kolay kontrol edilebilen ve daha etkin bir araç olduğunu ifade etmişlerdir. Bu sebeple aktif ekonomi politikası uygulamak gerektiğinde tercih ettikleri politika para politikasıdır (Ülgen, 2012: 226). Ayrıca monetaristler finansal kriz söz konusu olduğunda piyasaya doğru zamanda ve doğru miktarda likidite sunulması gerektiğini belirtmişlerdir.

Diğer taraftan maliye politikasının, ekonominin ciddi daralma dönemine girdiği ve para politikasının etkisiz kaldığı dönemlerde etkili olabileceği görüşünü savunmuşlardır (Eroğlu ve Albeni, 2002: 91).

1.2.4.5. Yeni Keynesyen Yaklaşım

1980'lerde yeni klasik modele karşı ortaya çıkan yeni Keynesyen yaklaşımın isim babası Michael Parkin olmakla beraber, başlıca temsilcileri arasında Gregory Mankiw, A. Okun, Joseph Stiglitz, A. Blinder, John Taylor ve J. Yellen bulunmaktadır (Tosun ve Büyükkakın, 1998: 179).

Yeni Keynesyenlere göre asimetrik bilgi piyasaların etkin işlememesinin temel nedenidir. Bu düşünceye paralel olarak krize karşı çözüm önerileri geliştirmişlerdir. Yeni Keynesyen iktisatçılar tarafından finansal krizlere karşı getirilen çözüm önerilerinden ilki;

para arzının arttırılmasıdır. Çünkü, para arzının artması sonucunda asimetrik bilgi problemlerinin engellenebileceğine inanmaktaydılar. Eski ya da yeni bütün Keynesyen iktisatçıların ortak paydada buluştukları temel görüşler tespit edilmiştir. Tespit edilen görüşler (Tosun ve Büyükakın, 1998: 179);

- Bazı dönemlerde, cari ücret düzeyinde emek arz fazlalığı oluşabilir. Bunun anlamı gayri iradi işsizliğin olduğudur,

- Toplam ekonomik faaliyetlerin seviyesinde belirgin değişimler olur,

- Para, çoğunlukla önemlidir ancak para politikası belli zamanlarda (Büyük Bunalım gibi) etkili bir araç olmayabilir, şeklinde sıralanabilir.

Yukarıda sıralanan önermelere dayalı olarak da bütün Keynesyenler ekonomiye müdahale edilmesi gerektiğini savunmaktadırlar. Fakat eski ve yeni Keynesyen iktisatçılar söz konusu üç önermenin temellendirilmesi ve uygulanacak olan politikaların içeriği konusunda farklı görüşlere sahiptirler. Yeni Keynesyenler, Keynesyen ilkelere bağlı kalmak kaydıyla, Keynesyen makroekonomiye mikro temeller sağlamaya yönelik çalışmalar yapmışlardır. “Bu kapsamda geleneksel keynesyen varsayımları birçok yönden değiştirerek; sermaye, emek ve mal piyasaları yönünden farklı yaklaşımlar getirmişlerdir.” (Fisunoğlu ve Köksal, 2009: 54).

Yeni Keynesyen iktisatçılar, reel dünyada meydana gelebilecek tüm piyasa olumsuzluklarını kabul etmektedirler. Onlara göre, piyasa olumsuzluklarının basında; asimetrik bilgi dağılımı, birbirine benzemeyen piyasa oyuncularını, kusurlu ve eksik piyasa yapısı sayılabilir.” Ayrıca, temelde fiyat ve ücret yapışkanlıklarını sorgulamakta ve bunlara cevap aramaktadırlar. Bu oran aynı zamanda tam istihdam düzeyini, işsizliği de tanımlamaktadır.” İşsizliğin toplam talep artırılarak kısa dönemde geçici olarak düşebileceğini, ama uzun dönemde doğal işsizlik oranının altına inmeyeceğini, bunun denge işsizlik düzeyi olduğunu ve denge işsizlik düzeyinin toplam talepten bağımsız olduğunu ifade etmektedirler. Kısa dönemde talebin artması işsizliği doğal işsizlik oranının altına düşürse de; uzun dönemde daha yüksek talebin, daha yüksek enflasyona sebep olacağını belirtmişlerdir. Kısa dönemdeki ücret ve fiyat yapışkanlıklarına tatmin edici açıklamalar getirmeye çalışmışlardır. Yeni Keynesyenler, fiyat yapışkanlığını; etkili fiyat teorisi, uzun zamanlı sözleşmeler, zımni sözleşmeler, koordinasyon başarısızlığı ve içerdekiler-dışarıdakiler modeli ile açıklamaktadırlar. Fiyat yapışkanlığını ise katalog maliyeti ve koordinasyon başarısızlığı ile açıklamışlardır (Demir, 2001: 336).

Yeni Keynesyen yaklaşıma göre, temiz olmayan piyasa modeli söz konusudur. Yeni Keynesyenler, piyasaların temiz olmamasının en önemli nedenini ücret ve fiyat yapışkanlığı

olarak görmektedirler. Ayrıca, ücret ve fiyat yapışkanlığının ekonomik dalgalanmalarda önemli bir rolünün bulunduğuna inanmaktadırlar. Sadece beklenmeyen toplam talep değişimlerinin hasıla ve istihdamı etkileyebileceğini iddia eden yeni klasik iktisatçıların aksine, yeni Keynesyenler, beklenen toplam talep veya politika değişikliklerinin de böyle etkilere sahip olduğuna inanırlar. Yani yeni keynesyenlere göre, beklenen talep değişimleri hasıla ve istihdamda dalgalanmalara neden olabilecektir (Aslan, 2008: 182).

Yeni Keynesyenlere göre asimetrik bilgi piyasaların etkin işlememesinin temel nedenidir. Bu düşünceye paralel olarak krize karşı çözüm önerileri geliştirmişlerdir. Yeni Keynesyen iktisatçılar tarafından finansal krizlere karşı getirilen çözüm önerilerinden ilki; para arzının artırılmasıdır. Çünkü, para arzının artması sonucunda asimetrik bilgi problemlerinin engellenebileceğine inanmaktaydılar. olabileceğini belirtirler (Bekiroğlu, 2010: 55).

Yeni Keynesyen yaklaşımın önemsedığı diğer bir konu ise histerisiz etki ve işsizliktir. Histerisiz etki, alışılmamış işsizlik seviyesini artırması ve alışılmamış etkinin ortadan kalkmasında dahi işsizliğin eski seviyesine dönmemesi durumunu ifade etmektedir. Yani, eğer bir resesyon, ekonomi tekrar canlandığında da tam olarak geri dönmeyen bir işsizliğe neden olmuşsa, histerisi sorunu ortaya çıkmış demektir (Turanlı, 2008: 97).

Ayrıca, yeni keynesyenlerin ilgilendikleri diğer bir konu ise finansal piyasalardır. Finansal piyasaları incelemişler, dolayısıyla finansal krizin temellerini araştırmışlar ve çözüm önerileri sunmuşlardır. Yeni Keynesyenlerin finansal kriz temelleri asimetrik bilgi yaklaşımına dayanmaktadır. Yeni Keynesyenlere göre asimetrik bilgi piyasaların etkin işlememesinin temel nedenidir. Bu düşünceye paralel olarak krize karşı çözüm önerileri geliştirmişlerdir. Yeni Keynesyen iktisatçılar tarafından finansal krizlere karşı getirilen çözüm önerilerinden ilki; para arzının artırılmasıdır. Çünkü, para arzının artması sonucunda asimetrik bilgi problemlerinin engellenebileceğine inanmaktaydılar. Diğer çözüm ise, bilgi akısına müdahaledir. Asimetrik bilgiyi önlemek için firma ve bankaların mali durumları hakkında bilgi yayılması önerilmektedir. Ayrıca bilgilerin doğru olmaması durumunda ise cezai yaptırım uygulanması gerektiği belirtilmektedir (Alpar, 2011: 164).

1.2.5. Genç İşsizliğin Tanımı

Gençliğin tanımı, kültürel, geleneksel ve siyasal faktörlere bağlı olarak, ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Bu nedenle evrensel bir tanım yapmak güçtür. Gençlerin çoğunun önemli sorunlar yaşamadan okuldan işe geçiş yaptığını ortaya koymuştur. Bununla beraber dezavantajlı gençler ciddi sorunlar yaşamışlar ve daha geniş bir kesim okuldan işe

geçişin normal bir özelliği olarak işsizlikle karşılaşmıştır. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü'ne (UNESCO) göre, “Genç, eğitim öğretim alan, hayatını ileriye dönük kazanmak için çalışmayan, kendisine ait oturacak evi olmayan kişidir. Gençlik grubu bir toplumun en hızlı ve en hareketli kesimini oluşturur.

Toplumlar, yasal ve kültürel kurallar içinde gençlerin durumlarını tanımlarlar. Sosyolojik bir bakış açısından, yetişkinliğe geçiş sadece kurallar tarafından şekillenmez, ayrıca ekonomi, eğitim, adalet, refah vb. alanlardaki sosyal koşullar ve uygulamalar tarafından da şekillenir. Genç, sosyolojik literatürde yetişkinliğe geçiş ve sosyalizasyon aşaması olarak tanımlanmaktadır. Kişiliğin gelişmesi ve kimlik kazanma bu dönemin en önemli olgusudur. Bununla beraber, şu anda gençlik, hayat yolunda bir merkezi ve stratejik safha olarak yeniden değerlendirilmektedir.

Gençlik tanımları yapılırken en sık başvurulan ölçütlerden biri yaştır. Ülkelerin gençlere verdikleri tanımlar 7 yaşından 39 yaşına kadar değişmektedir. Örneğin; Uganda'da 12 yaşından 30 yaşına kadar olan kişi genç olarak tanımlanırken, Nijerya ve Bangladeş'te bu rakam 18 ile 35 yaşları arasında değişmektedir. Gençlik genel olarak, yetişkin yaşı başlamadan önceki yaşlar olarak tanımlanabilir. Fakat bu tanım eğitimin tamamlanması beklenen ortalama yaş, toplumda yetişkin rolleri edinilmeye başlanan yaş gibi faktörlerden etkilenir. Gençlerin yasal statüsü ise yine evlilik, seçme ve seçilme hakkı, askerlik yaşı, sağlık hizmetleri için rıza ve yasal reşitlik gibi faktörlere bağlı olarak ülkeden ülkeye değişmektedir. Bütün bu ülkelere özel karakteristikler ülkeden ülkeye değiştiği gibi ülkeler arasında da farklılık göstermektedir (ILO, 2005: 3).

Gelişmiş ülkelerde genç sayılmak için üst yaş sınırı değişmesine rağmen alt sınır zorunlu eğitimden ayrılma yaşına denk gelmektedir. Diğer ülkelerde de genç yaş grubu farklı ele alınmaktadır (O'Higgins, 1997: 1).

Genç tanımından sonra, genç işsizliğinden ne anlaşıldığının net biçimde tanımlanması önemlidir. Uluslararası İşgücü Örgütü (ILO)'nün tanımına göre, işsizler; kısa referans süresi içerisinde (genellikle bir önceki hafta ya da gün) bir saatten fazla çalışmamış olan ancak çalışabilir durumda olup aktif olarak iş arayanlardır. Birçok gelişmekte olan ülkede kullanılan tanımda aktif olarak iş arama koşulu bulunmaz. Ancak gelişmiş ülkeler için bile, ülkeler arasında bazı farklılıklar bulunmaktadır. Örneğin, pek çok ülkede öğrenciler işgücünün dışında sayılırken (Norveç gibi) bazılarında aktif olarak, iş aradıklarında işgücüne dahil edilmektedirler (O'Higgins, 1997: 18).

Birçok ülkede işsizlik istatistikleri yalnızca, gerçekten iş arayan bireyleri kapsar, dolayısıyla iş aramaktan vazgeçmiş ya da öğrenimlerini sürdürmeye karar vermiş olanları dahil etmez (ILO, 2005: 7).

1.2.6. Genç İşsizliğine Neden Olan Faktörler

Yetişkin işsizliği üzerine araştırmalar 1930'lardan eskilere uzanmasına rağmen, genç işsizliği politika analistleri ve sosyal bilim araştırmacıları arasında 1970'lerin ortalarında ortaya çıkmıştır. 1960 ve 1970'lerdeki ABD'deki Politika Araştırmaları özellikle siyah gençler arasındaki genç işsizliği sorununu teşhis etmiştir (Lowe ve Krahn, 1999: 204). Genç nüfusta bir azalma ve gençlerin eğitime katılımlarının artmasına rağmen, genç istihdam koşulları genellikle kötüye gitmiştir. Gerçekten, küresel ekonomik krizler işsizliğe yol açmış ve gençler diğer yaş gruplarına göre daha çok etkilenmiştir (Hesapçioğlu, 1986: 5).

1960'lı yıllarda tam istihdama yakın bir istihdam hacmine yaklaşmış, ekonomik gelişme hızı yüksek, işsizlik oranı yüzde yarım civarında olan Federal Almanya gibi gelişmiş sanayi ülkelerinde de 1970'li yıllardan sonra genç işsizliği yaşanmaya başlamış, AB'nin İtalya, İspanya gibi Akdeniz ülkelerinde daha yüksek olmak üzere, genç işsizliği yaşanmıştır. 1985 yılı istatistikleri AB ülkelerinde 15-24 yaş grubundaki genç işsizlerin, İspanya ve İtalya'da çok daha yüksek olmak üzere ortalama %40'ın üzerindeki oranlara ulaştığını göstermektedir. AB ülkeleri genç işsizler için istihdam stratejileri geliştirmiş ve bu konuda önemli başarılar elde ederek genç işsizliğin 1990'lı yıllarda yarı yarıya düşürmeyi başarmışlardır (Kutal, 2007: 27).

1974-1975'te takip eden durgunluk, Kanada, İngiltere, ABD ve Avustralya'da da 15-24 yaş arasındaki işsizliği çift rakamlara fırlatmış ve bu seviyeler gerilememiştir (Hesapçioğlu, 1986: 5). 1980'ler başındaki ekonomik durgunluk geniş bir şekilde birçok ülkede gençler için istihdam sorunlarını arttırmıştır. 1970'ler sonunda ortaya çıkan trendler incelendiğinde OECD, gençlerin çoğunun önemli sorunlar yaşamadan okuldan işe geçiş yaptığını ortaya koymuştur. Bununla beraber dezavantajlı gençler ciddi sorunlar yaşamışlar ve daha geniş bir kesim okuldan işe geçişin normal bir özelliği olarak işsizlikle karşılaşmıştır. 1980'lerden bu yana OECD ülkelerinde genç ve yetişkin işsizlik oranları arasındaki açıklık kapanmamıştır. Diğer bir deyişle, gençlerin işsizlik süreleri tipik olarak yetişkinlerden daha kısa olmasına rağmen genç işsizliği oranları yetişkin işsizliğinden daha yüksek olmuştur. 1990'larda, kronik bir biçimde yüksek işsizlik birçok ekonominin yapısal bir özelliği olmuştur. Güçlü istihdam gelişiminin genel işsizliği düşürdüğü yer olan ABD işgücü piyasasında bile, işsizlik gençler için hala bir sorundur (Lowe ve Krahn 1999: 205).

Son 20 yıla, küresel ölçekte ekonomik, işgücü piyasası ve işyeri dönüşümleri damgasını vurmuştur. İşgücü piyasasında en önemli gruplardan biri olan gençlerin işsizliği hususunda endişe artmaktadır. Şüphesiz ki, 15-24 arası yaştakiler, birçok endüstrileşmiş ülkede en yüksek işsizlik riskiyle yüz yüzedirler. Araştırmalar bugün hem genç işsizliğinin nedenleri ve işsizliğin bireyler üzerindeki ekonomik, sosyo-psikolojik etkilerini, hemde bir yaşam dönemi olarak gençliğin nasıl daha riskli olduğuna odaklanmaktadır. Böylece son 30 yılı aşan bir sürede, genç işsizliği üzerine geniş bir araştırma ve politika literatürü ortaya çıkmıştır.

Genel işsizlik sorunu gibi, genç işsizliği de toplumsal, ekonomik ve psikolojik açıdan ciddi sonuçları olan bir sorundur. Genç işsizliğinin gençler üzerinde etkilerinin neler olduğunun incelenerek iyi anlaşılması gelecekte gençlere yönelik doğru politika oluşturmak ve gençlerin işsizlik ve istihdam sorununa çözüm üretebilmek açısından son derece önemlidir.

Dünya gençliğinin çoğu, yasal hak ve düzenlemelere riayet edilmediği, genelde işlerin düşük ücretli, güvencesiz ve geçici olduğu informal ekonomide çalışmaktadır. Bu durum, işgücü piyasasının en dinamik tabakası olan gençlerin yeteneklerinden tam olarak yararlanılamamasına ve gençlerin toplum refahına katkıda bulunamamalarına neden olmaktadır. Gençler bu nedenle sık sık iş değiştirmekte, işsizlik dönemleri tekrarlanmakta ve uzamaktadır. Çünkü daha önce deneyim edilmiş işsizlik, daha sonraki işsizlik olasılığını arttırmaktadır (Abak, 2009: 9). Ayrıca işsizlik gençleri, uyuşturucu, şiddet ve HIV/AIDS, suç kadar kişisel hayal kırıklığı, sosyal dışlanma ve yoksulluğa karşı daha savunmasız yapmaktadır. Bu durum, sosyal gerginliğin artışına katkıda bulunabilir ve hakikaten işgücü piyasalarındaki gençlerin belli olmayan pozisyonları ve işgücü piyasalarının dışında kalmaları, kendileri, yaşadığı toplum ve gelecekleri için çok ciddi sonuçlara sahip olabilir (ILO, 2005: 12).

1.2.7. Genç İşsizliğin Ortaya Çıkardığı Sorunlar

Genç işsizliğinin neden olduğu çok fazla sorun bulunmaktadır. Bu sorunlar ekonomik sosyal ve psikolojik sorunlar gibi pek çok sınıflara ayrılmış durumdadır ve genç işsizliği şüphesiz ki genç kişiler üzerinde pek çok olumsuz sonuçlar yaratmaktadır. Genç nüfusta bir azalma ve gençlerin eğitime katılımlarının artmasına rağmen, genç istihdam koşulları genellikle kötüye gitmiştir. Gerçekten, küresel ekonomik krizler işsizliğe yol açmış ve gençler diğer yaş gruplarına göre daha çok etkilenmiştir. Genç işsizliğinin neden olduğu sonuçlar sadece genç vatandaşları değil toplumun tümünü sarsmaktadır. Ekonomideki neden olduğu olumsuz sonuçlar Türkiye’de ekonominin kalkınmasını engellemektedir. Çalışmak her gencin

hakkı olan ve de her gencin elinde olan bir eylemdir. Genç vatandaşları ve diğer üst yaşta olan kişileri profesyonel çalışma hayatından uzaklaştırmak gençler üzerinde ve Türkiye’de oluşabilecek ekonomik sorunlar açısından sorunlara neden olmaktadır.

Gençlerin birçoğu genellikle köy kesimlerinde tarla’da işçi olarak çalışmaktadır ve herhangi bir sosyal güvenceleri olmamaktadır. Bununla beraber dezavantajlı gençler ciddi sorunlar yaşamışlar ve daha geniş bir kesim okuldan işe geçişin normal bir özelliği olarak işsizlikle karşılaşmıştır. 1980’lerden bu yana Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) ülkelerinde genç ve yetişkin işsizlik oranları arasındaki açıklık kapanmamıştır. Diğer bir deyişle, gençlerin işsizlik süreleri tipik olarak yetişkinlerden daha kısa olmasına rağmen genç işsizliği oranları yetişkin işsizliğinden daha yüksek olmuştur. Bununla beraber dezavantajlı gençler ciddi sorunlar yaşamışlar ve daha geniş bir kesim okuldan işe geçişin normal bir özelliği olarak işsizlikle karşılaşmıştır. Diğer bir deyişle, gençlerin işsizlik süreleri tipik olarak yetişkinlerden daha kısa olmasına rağmen genç işsizliği oranları yetişkin işsizliğinden daha yüksek olmuştur (Gökpınar, 2011: 136).

Gençleri iş yaşamından uzak tutmak toplumumuza ve de genç kişilere zarar verebiliriz. Bu durumda işgücü piyasasının en dinamik tabakası olan gençlerin yeteneklerinden tam olarak yararlanılamamasına ve gençlerin toplum refahına katkıda bulunamamalarına neden olmaktadır. Gençler bu nedenle sık sık iş değiştirmekte, işsizlik dönemleri tekrarlanmakta ve uzamaktadır. Çünkü daha önce deneyim edilmiş işsizlik, daha sonraki işsizlik olasılığını arttırmaktadır (Abak, 2009: 10).

1.2.7.1. Ekonomik Sorunlar

Yaşamlarının en dinamik ve üretken dönemini yaşayan gençlerin üretim dışında kalmaları bireysel ve toplumsal açıdan olduğu kadar ekonomik açıdan da ciddi bir kayıptır. Gençlerin ekonomik ve toplumsal kalkınma sürecinden dışlanmasıyla ortaya çıkan ekonomik kayıpların dışında, yetişmeleri için harcanan ekonomik değerlerde karşılıksız kalmaktadır.

Dinamik, esnek, yaratıcı ve yeni teknikleri daha hızlı öğrenebilen genç işgücünün içinde bulunduğu işsizlik öncelikle gençlerin yapabileceği gelişme ve büyüme katkısından toplumun yoksun kalması demektir. Genel işsizlikte olduğu gibi genç işsizliği de bireyler için bir gelir kaybı olduğu kadar toplum içinde gerçek bir verim kaybını gösterir.

Özellikle gelişmekte olan ülkelerde, hem yoksulluğu önlemek hem de kalkınmayı gerçekleştirmek için genç işgücü potansiyelini kullanmak önem taşımaktadır. Gençlerin istihdamını ihmal etmenin bedelleri ağırdır. Genç yaşlarda uzun süren işsizlik; istihdam ve nitelikli işlere geçiş becerisinde kalıcı sorunlara sebep olabilir. Hükümetler için genç işsizliği,

eğitim ve beceri geliştirmeye yönelik yatırımlar, düşük vergili gereksiz harcamalar ve gençler arasında zayıf oy desteği olan yüksek sosyal refah maliyeti demektir. Gençliği ihmal etmenin bedeli insani ve toplumsal kaynakların tüketilmesi açısından değerlendirildiğinde, ekonomik büyüme fırsatlarının kaybıdır. Bu kayıp, emek gücü olarak deneyim kazanmamış belirli bir yaş grubunun giderek artmasına yol açar. Gençliğe yatırım topluma yatırım anlamına gelmektedir. Onlar için uygun iş alanlarının yaratılması, tüketim talebini ve vergi gelirlerini artırmak suretiyle ekonomi üzerinde önemli etkilerde bulunur. Erken yaşlarda başarılı bir kariyer gelişimi uzun dönemde kariyer beklentileriyle ilişkilidir. Bu, gençliği sosyal bağımlılıktan kurtarır, kendine yeterliliğe yol açar, yoksulluktan kurtulmasına yardım eder ve topluma etkin bir biçimde katkıda bulunmasına yol açar (ILO, 2005: 7).

Genç yoksulluğu önemli bir kalkınma problemidir. Çünkü kesin bir yoksulluk içinde olan geniş bir gençlik kitlesi az gelişmiş ülkelerde yaşamaktadır. Gençliğin çocukluktan erişkinliğe geçişteki dinamikler ve belirsizlikler ya da özellikle emek piyasasındaki yaş esaslı ayrımcılık sebebiyle yoksulluk çekmesi diğer yaş gruplarına oranla daha büyük bir olasılıktır. Gençliğin potansiyeli boşa harcandığı sürece hem gençler, hem de genel olarak toplum refah içinde bir geleceğe sahip olamayacaklardır (ILO, 2005: 8).

cret gelirini işten çıkarıldığı için kaybeden ya da şimdiye kadar hiç çalışmamış olan gençlerin istihdam edilmeyip üretim glerinden yararlanılmaması, ülkelerinin toplam tasarruf hacminde ve toplam talep hacminde bir açık yaratmaktadır. Kazanılmamış olan gelir ne tasarrufa ne de tüketime yönelebilecektir. Bazı gençler çalışmadıklarından dolayı aileleri tarafından desteklenmekte ve aile gelirini paylaşmaktadır. Bu bir yandan onların gereksinimlerinin sınırlı bir biçimde karşılanmasına neden olurken, ailelerini de gelirleri ölçüsünde tasarruf ve yatırım yapma olanaklarından mahrum bırakmaktadır. Bu da toplam tasarruf ve yatırımları olumsuz etkilemektedir (Kutal, 2007: 28).

İyi bir işe ve gelire sahip olmak çoğunlukla aile kurmada da en önemli kriter olarak kabul edilmektedir. İşsiz olması nedeniyle sürekli bir geliri olmayan ve ekonomik bağımsızlığını kazanamayan genç, maddi anlamda ailesine bağımlı olacak ve bu durum onların kendi evlerini ve ailelerini kurmalarını engelleyecektir.

En retken çağında işsizliğe maruz kalan genç öncelikle ekonomik bağımlılıktan dolayı bağımsız bir yaşam planı geliştiremez. Bireyin yaşamını sürdürebilecek bir gelirden yoksun oluşu, onun kendisinin ve yakın çevresinin gereksinimlerini karşılamada işlevsiz kalması, bireysel yaşam planlarını gerçekleştirememesi ve düşük bir yaşam kalitesine sahip olması demektir. Tüm bunların sonucu olarak da birey psikolojik ve sosyal birçok soruna maruz kalmakta ve bunlarla baş etmekte zorluk çekmektedir.

1.2.7.2. Sosyal Sorunlar

Gençlerin maruz kaldığı işsizlik, sebep olduğu gelir kaybı ile onların yaşamına etki etmenin dışında gençleri toplumsal işbölümünün dışına iter. Toplumsal işbölümünde yer almayan bireyin sosyal ilişkileri de bozulur. Bu süreç, gencin toplumsal bütünleşmesini engeller.

İşsizlik bireyi, toplumsal işbölümünün dışında bırakarak toplumsal bütünleşmesini engellemekte ve böylece anomik davranışlara yöneltebilmektedir. Özellikle gençler arasında işsizliğin yaygınlaşması ve gençlerin bu süreçte destekten yoksun kalmaları hem kendilerini hem de tüm toplumu etkileyecek sonuçların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Gençler yaşadıkları işsizliğin, kendi yetersizliklerinden çok sistemdeki eksikliklerden kaynaklandığını düşünür ve topluma yabancılaşmaya başlar, bireysel sorumluluk geliştirmekten kaçınabilir. İşsizlik sorunlarını formel yollarla çözemeyen gençler suç ve benzeri sapma davranışlara yönelerek toplumda anomik eğilimlerin doğmasına yol açmaktadırlar.

1980'den bu yana gençlerin işgücü piyasasından dışlandığını gösteren pek çok kanıt bulunmaktadır. Küreselleşme, uluslar arası rekabet ve teknolojik ilerlemeler sonucu, artık daha ucuz, çok vasıflı ve esnek çalışanlar talep edilmektedir. Böylece gençler için tam zamanlı, güvenli, yüksek ücretli istihdam olanaklı gözükmemektedir. İşgücü piyasasından dışlanan gençlerde, yetişkinliğe geçiş sorunları şiddetlenmekte ve böylece bu durum vatandaşlıktan dışlanmaya da sebep olmaktadır (Hammer, 1997: 19).

Uzun süren işsizlik periyodu, genç insanların davranışlarını ve yaşam stillerinin etkileyebilmekte ve gençler farklı toplum saçaklarında alt kültürler geliştirebilmektedirler. Alt kültürler, gençlerin kara ekonomideki işlerde küçük çaplı kriminal davranışlar göstermesine, bağımlılık yapan madde kullanmasına ve sapkın davranışlar geliştirmesine yol açabilir. Araştırmalar, işsiz genç erkekler arasında yüksek kriminalite ve illegal ilaç kullanımının yüksek olduğunu göstermektedir (Hammer, 1997: 19).

Derinlemesine yapılan araştırmalar, özellikle erkekler arasında, işsizlik ile ilaç kullanımı arasında kuvvetli ilişki olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, muhtemelen işsizlik, ilaç kullanımının artmasına yol açan özentiyle birleşerek, gençlerin sapkın davranışlar göstermesini kuvvetlendirmiş ve gençlerin ilaç kullanarak marjinalize olmasına yol açmıştır. Genç işsizliği ve sağlığa etkileri konusunda yaptığı çalışmada işsizlik süresinin uzadıkça gencin sağlığı olumsuz etkileyecek çeşitli davranışlar edinebileceğini, bunlar arasında alkol, madde bağımlılığı ve sigara kullanımı gibi olumsuz alışkanlıklarının da yer alabileceğini ifade etmektedir. Gençler genellikle güvencesiz bir şekilde, uzun saatler çalışmakta ve düşük ücretler almaktadır. Çalışmada elde edilen bulgular ve rakamlar gençler arasında işsizliğin

yetişkinlere göre daha yüksek olduğu, gençler arasında dezavantajlı olanların işsizlikten daha çok etkilendiği, gençlerin büyük çoğunluğunun informal işlerde istihdam edildiğini ortaya koymaktadır. (Abak, 2009: 4).

Yapılan çalışmalar, yüksek işsizlik düzeyinin, daha fazla suçla ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. İşsizlik oranları ile suç oranlarını karşılaştıran çalışmaların çoğu, yüksek işsizlik alanlarının yüksek suç oranlarına sahip olduğunu tespit etmişlerdir. Zaman serileri çalışmalarının çoğu, ayrıca işsizlik ve toplam işgücü piyasası hareketlerinin suçtaki yükselişlerle ilişkili olduğunu ama işgücü piyasası darlığındaki konjonktürel değişimlerin suç eğilimindeki sürekli olan değişimleri açıklayamayacağını ortaya koymaktadır. Neticede, ciddi suç davranışına sahip olan bireyler, işsizlikten istihdama geçtikleri taktirde bu eğilime daha çok son vermektedirler.

Gençler arasındaki sapkınlık ve suça meyilli davranışların gençlerin yaşamlarında önemli bir figür haline gelmesi çok boyutlu olarak incelenmelidir. Örneğin, yüksek okulu terk edenler arasında daha fazla suç aktiviteleri, uyuşturucu kullanımı okuldan mezun olanlara göre, daha fazla olduğu belirtilmektedir. İşgücü piyasasının zorluklarını tecrübe etmiş özellikle okulu terk eden işsizlerin daha çok suça meyilli oldukları görülmektedir. Her ne kadar esas sebebin işsizlik olduğu gösterilemese de birçok araştırma işgücü piyasası problemlerini tecrübe eden bireyler arasında ilaç kullanımının fazla olduğunu göstermiştir. Hem İngiltere hem de Amerika'daki araştırmalar benzer koşulları olan bazı genç grupları ile okuldan işe geçiş problemi yaşayan kişilerde de kriminal davranışlar olduğunu göstermiştir (Lowe ve Krahn, 1999: 216).

Bay ve Blekesaune (2002) araştırmalarında gençler arasında politik marjinalleşme ile işsizlik arasında ilişki olduğunu ileri sürmekte ve işsiz ve istihdam edilen gençler arasındaki farklılıkları ortaya koymaktadırlar. Çalışmada, genç işgücü potansiyelini kullanmak önem taşımaktadır. Gençlerin istihdamını ihmal etmenin bedelleri ağırdır. Genç yaşlarda uzun süren işsizlik; istihdam ve nitelikli işlere geçiş becerisinde kalıcı sorunlara sebep olabilir. Hükümetler için genç işsizliği, eğitim ve beceri geliştirmeye yönelik yatırımlar, düşük vergili gereksiz harcamalar ve gençler arasında zayıf oy desteği olan yüksek sosyal refah maliyeti demektir. Gençliği ihmal etmenin bedeli insani ve toplumsal kaynakların tüketilmesi açısından değerlendirildiğinde, ekonomik büyüme fırsatlarının kaybıdır. Bu kayıp, emek gücü olarak deneyim kazanmamış belirli bir yaş grubunun giderek artmasına yol açar. Gençliğe yatırım topluma yatırım anlamına gelmektedir. Onlar için uygun iş alanlarının yaratılması, tüketim talebini ve vergi gelirlerini artırmak suretiyle ekonomi üzerinde önemli etkilerde

bulunur. Ayrıca gençler işsizlik bakımından siyasi otoritelerin çabaları ile ilgili hayal kırıklığına uğradıkları belirtilmiştir.

Hammer (1997) araştırmalarında işsiz gençlerin istihdam edilen gençlere göre politik olarak daha az aktif olduklarını ve onların politik sosyalizasyonun önemli alanı olan sendikalarda yer almadıkları ifade etmişlerdir. İşsiz gençler politik sisteme daha az güven duymakta ve böylece vatandaşlık seviyelerinde azalma görülmektedir. Gençlerin iş dünyasına entegrasyonu daha büyük bir sosyal eşitlik için anahtardır. İşsizlik dışlanma ve ayırma önderlik eder, hayal kırıklığına sebep olur. Çünkü işsizlik bağımsız bir yaşam planı geliştirmeyi imkansız kılar. Genç kadın ve erkek için makul bir işe giriş eksikliği iki kat problemdir. Bir taraftan, toplum gençlerin yapabileceği gelişme ve büyüme katkısından yoksun kalır. Diğer taraftan, bu gençler temel sosyal korumaya güvenebilme fırsatını kaybederler. Böylece onlar iki kez dışlanırlar. Gençleri dışlayan uygulamalar, etik olarak kabul edilemez olduğu kadar, makro ekonomik olarak etkisizdir (Danacı ve Ceyhan, 2010: 65).

1.2.7.3. Psikolojik Sorunlar

İşsizliğin gencin yaşamında ekonomik ve sosyal kayıplara yol açmasının dışında, işsizliğin ruh sağlığı üzerinde olumsuz etkilere yol açtığı çeşitli araştırmalarca ortaya konmuştur.

Birçok uluslar arası araştırma, işsizliğin bir sonucu olarak gençler arasında ruh sağlığı sorunlarının arttığını belirtmektedir. Özellikle arka arkaya işsizlik tecrübesi ile tanışan gençler, kısa süreli ve bir defa bu tecrübeyi yaşamış olan gençlere göre daha çok ruhsal sorunlar yaşamaktadır (Hammer, 1997: 19).

Gençlerde işsizlik, depresif hislerin sıklığında artış, endişe semptomlarında artış, hayattan memnun olma düzeyinde düşüş ve kendine saygıda azalış gibi bazı psikolojik sorunlara yol açmaktadır. Genç işsizlerin, işsizliğin psikolojik etkileri üzerine yapılan araştırmaların büyük bir kısmını oluşturmayan homojen bir grup olmadığı açıktır. İşsizliğin duygusal etkilerini açıklamada kullanılan faktörler arasında, işsizlik süresi, sosyal destek ve işsiz kişiler tarafından deneyim edilen ekonomik zorluklar yer almaktadır. İşsizlik oranı, işsizlik süresinin uzunluğu ve işlerin sürekliliği gençlerin psikolojik iyilikleri üzerinde önemli etkiye sahiptir. Bu faktörler, gençlerin işgücü piyasalarına başarılı bir şekilde entegrasyon olasılığını etkileyen yapısal faktörlerdir. İşsizliğin duygusal etkisini açıklamada esas alınan diğer faktör kişinin içinde bulunduğu ekonomik durumdur. Bazı araştırmalar, işsizliğin, kişinin ekonomik yoksunluk durumlarında ruh sağlığı üzerinde etkileri olduğunu ileri

sürmektedir. Birçok çalışma da, ruh sağlığı üzerinde sosyal desteğin önemli bir etkisi olduğu belirtmektedir. En büyük psikolojik iyiliğe sahip gençler, ekonomik olarak kendilerine yardım etme, yapmaları için ilginç şeyler önerme ve istihdam araştırmasında pratik destek sağlama gibi konularda destekçi birilerine sahip olanlardır (Lowe ve Krahn, 1999: 176).

Gençler genellikle güvencesiz bir şekilde, uzun saatler çalışmakta ve düşük ücretler almaktadır. Çalışmada elde edilen bulgular ve rakamlar gençler arasında işsizliğin yetişkinlere göre daha yüksek olduğu, gençler arasında dezavantajlı olanların işsizlikten daha çok etkilendiği, gençlerin büyük çoğunluğunun informal işlerde istihdam edildiğini ortaya koymaktadır. geçerli olduğunu, yüksek okul mezunlarının işsizlikle başa çıkabildiklerini ortaya koymuştur. İşsizliğin zihin sağlığı üzerinde küçük çaplı ve sürekli olmayan etkileri sözkonusudur. İşsizlik sağlığı direkt kötüleştirmemekle beraber işgücü piyasasına giriş güçlükleri ile ruh sağlığı arasında yetişkinlerinki kadar olmasa bile belli bir korelasyon vardır. Kanada'da yüksek okul mezunları arasında 4 yıl süren bir çalışmada (1985-1989), işsizliği tecrübe eden kişilerde depresyon hissi ve güçsüzlüğün artmakta olduğu ve kendine saygı düzeyinin düştüğü görülmüştür. Güney Avustralya'da da 1980'de yapılan uzun süreli bir çalışma da, işsizliğin olumsuz psiko-sosyal sonuçlarını ortaya koymuştur. (Lowe ve Kahn, 1999: 214)

60 yılı aşkın süredir psikoloji yayınlarının içeriğinde, ekonomik depresyon ve resesyon zamanlarında gençler, olgunlaşmamış, psikolojik olarak değişken ve eğitim sisteminde uzatılmış katılıma ihtiyaç duyan kişiler olarak tanımlanmışlardır. Yüksek işsizlik dönemlerinde, gençlerin çoğunun iş bulmaya gücü yetmediğinde, araştırmacılar işsizliğin negatif etkileri ve onun olumsuz etkilerini bertaraf etmek için gençlere nasıl yardım edileceği üzerine yoğunlaşma eğilimindedirler. Öte yandan refah dönemlerinde ve düşük işsizlik zamanlarında, araştırmacılar iş motivasyonu, iş sorumluluğu ve iş tatmini konuları üzerine yoğunlaşabilirler. Böylece şu an, genç işsizliği dünya çapında yüksek olduğundan, araştırmacılar özellikle negatif psikolojik sonuçlarla ilgileniyor gözükmektedir. Gençler arasında işsizliğin sonuçlarında da önemli farklılıklar bulunmaktadır. İşsizlik dönemi, yüksek eğitilmiş, erkek ve yüksek aile geliri olan gençlerde, düşük eğitilmiş, kadın ve düşük aile geliri olan gençlere oranla daha kolay atlatılmaktadır (Hammer, 1997: 251).

1.2.8. Dünyada İşsizlik Sorunu

Özellikle 1990'lı yıllardan beridir tüm ülkelerde işsizliğin ilerleyerek arttığı gözlenmiş ve genç işsizliği genel işsizlik oranlarının çok üstünde bir oranla, hem gelişmiş hem de

gelişmekte olan ülkeler için önemli bir problem haline gelmiştir. Dünyadaki hemen hemen her ülkede, genç işsizlik oranlarının genel işsizlik oranlarından daha yüksek olduğu görülmüştür.

Bütün dünyada genç çalışanların büyük çoğunluğu, enformel işlerde istihdam edilmekte, bu sektörde istihdam edilen gençler genellikle güvencesiz bir şekilde, uzun saatler çalışmakta ve düşük ücretler almaktadır. Çalışmada elde edilen bulgular ve rakamlar gençler arasında işsizliğin yetişkinlere göre daha yüksek olduğu, gençler arasında dezavantajlı olanların işsizlikten daha çok etkilendiği, gençlerin büyük çoğunluğunun informal işlerde istihdam edildiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca 20.yy.ın son zamanlarında işsizlik ekonomik ve sosyal birçok soruna yol açmakta ve işgücü piyasasında en önemli gruplardan biri olan ve çoğu ülkede en yüksek işsizlik riskiyle yüz yüze olan gençleri en çok etkilemektedir.

Özellikle enformasyon ve iletişim çağının değişen ekonomik ve teknolojik yapıları içindeki küreselleşme süreci ile birlikte genel işsizlik ve genç işsizliği tüm toplumlarda hızla yayılmaktadır. Küreselleşme, artan piyasa rekabeti, değişen uluslararası işgücünün bölünmesi, bilgi teknolojisindeki gelişmeler gibi yapısal güçler, gençlerin işsizlik ve istihdamı üzerinde olumlu ve olumsuz önemli etkilere sahiptir.

Gençlerin yetişkinlere göre iş bulma şanslarının az olmasının yanında, genç işsiz nüfus içinde bazı gruplar, cinsiyet, yaş, etnik köken, eğitim düzeyi, aile geçmişi, sağlık ve engelli olmak gibi nedenlerle daha fazla işsizlik riskine sahiptirler. Gençler arasında özellikle kadınlar, uzun süreli işsizler, beceri düzeyi düşük olanlar, aile geliri düşük olanlar ve engelli olanlar iş bulmakta daha büyük dezavantaja sahip olmaktadır.

İşsizlik diğer yaş gruplarına göre gençler için daha karmaşık bir olgudur. Bu yüzden Gençler arasındaki işsizliğin sebeplerini tek bir unsura bağlamak mümkün değildir. Ancak büyük çoğunluğu, enformel işlerde istihdam edilmekte, bu sektörde istihdam edilen gençler genellikle güvencesiz bir şekilde, uzun saatler çalışmakta ve düşük ücretler almaktadır. Çalışmada elde edilen bulgular ve rakamlar gençler arasında işsizliğin yetişkinlere göre daha yüksek olduğu, gençler arasında dezavantajlı olanların işsizlikten daha çok etkilendiği, gençlerin büyük çoğunluğunun informal işlerde istihdam edildiğini ortaya koymaktadır.

Bir görüş genç bir nüfusa sahip olan Türkiye için genç işsizliği sorununun çözülmesi ve gençlerin işgücü piyasasına entegre edilmesi, özellikle son yıllarda işgücü piyasasında yaşanan gelişmelere paralel olarak üzerinde daha önemle durulması gereken bir konu haline gelmektedir. Öncelikle Türkiye işgücü piyasasının kendine özgü koşullarının ve işgücü piyasasında gençlerin durumunun ortaya konması genç işsizliği sorununun anlaşılması ve çözüm politikalarının doğru bir şekilde tespit edilmesi için büyük önem arz etmektedir.

Bu yüzden bu bölümde öncelikle Türkiye işgücü piyasasının genel durumu ortaya konulacak, daha sonra Türkiye işgücü piyasasındaki genç işgücünün durumu, genç istihdam ve işsizliği çeşitli yönlerden değerlendirilecektir. Bu açıklamaların sonuçları, çalışmanın temel konusunu oluşturan aktif işgücü piyasası politikaları açısından büyük önem taşımaktadır. Genç işsizliği için konjonktürel bir açıklama, talep yönlü aktif işgücü piyasası politikalarına ihtiyaç duyarken, yapısal bir açıklama ise daha çok arz yönlü aktif işgücü piyasası politikalarına ihtiyaç duymaktadır.

1.2.9. Türkiye’de İşsizlik Sorunu

Türkiye’deki genç işsizliği ve özellikleri anlatılmadan önce Türkiye’de genç işsiz tanımından ne anlaşıldığının ifade edilmesi gerekmektedir. Daha önce ifade ettiğimiz bilgiler ışığında; 15-24 yaş arasında olan, çalışmaya hazır vaziyette olan ve aktif şekilde iş arayan bir kişi hem ILO’ya göre hem de ulusal mevzuatımıza göre genç işsiz olarak tanımlanmaktadır.

Türkiye’deki genç işsizliği hem gelişmekte olan ülkelerin işgücü piyasalarında görülen bazı özellikleri taşıırken hem de Türkiye işgücü piyasasının kendine özgü niteliklerini taşımaktadır. Bu yüzden Türkiye’de genç işsizliği olgusunu çeşitli açılardan incelemek gereklidir. Genç işsizliği ile mücadelede aktif işgücü piyasası politikalarının teorik ve pratik açılardan incelendiği önceki bölümden sonra, çalışmanın bu bölümünde Türkiye işgücü piyasasında genç işgücü, genç istihdam ve işsizliğinin temel özellikleri incelenecektir. Dünya işgücü piyasasında yaşanan büyük yapısal dönüşüm fırsatlarla beraber, işsizlik gibi pek çok sorunu da beraberinde getirmekte ve Türkiye işgücü piyasası da bu gelişmelerden etkilenmektedir. Dünyada çok önemli problem haline gelen genç işsizlik sorunu, gerek küresel eğilimler gerekse Türkiye’deki iş piyasalarındaki kendisine özgü koşulları ve iç dinamikleri göz önünde bulundurulduğu zaman daha çok önem kazanmaktadır. Tarım ağırlıklı ekonomiden, sanayi toplumuna geçişi tam yaşamadan, bilgi ekonomisine ve küresel rekabete hızla açılan ülkemizde bu değişimden en çok da dezavantajlı grupların içinde önemli bir yer teşkil eden gençler etkilenmektedir.

Dolayısıyla genç bir nüfusa sahip olan Türkiye için genç işsizliği sorununun çözülmesi ve gençlerin işgücü piyasasına entegre edilmesi, özellikle son yıllarda işgücü piyasasında yaşanan gelişmelere paralel olarak üzerinde daha önemle durulması gereken bir konu haline gelmektedir. Öncelikle Türkiye işgücü piyasasının kendine özgü koşullarının ve işgücü piyasasında gençlerin durumunun ortaya konması genç işsizliği sorununun anlaşılması ve çözüm politikalarının doğru bir şekilde tespit edilmesi için büyük önem arz etmektedir.

Bu yüzden bu bölümde öncelikle Türkiye işgücü piyasasının genel durumu ortaya konulacak, daha sonra Türkiye işgücü piyasasındaki genç işgücünün durumu, genç istihdam ve işsizliği çeşitli yönlerden değerlendirilecektir.

Ülkemizdeki işsizlik sorunu ile ilgili bilgileri toparlayan ve bu bağlamda araştırma yapan kurumlar bulunmaktadır. Bunlar TÜİK, Türkiye İş Kurumu ve DPT'dir. Türkiye için genç işsizliği sorununun çözülmesi ve gençlerin işgücü piyasasına entegre edilmesi, özellikle son yıllarda işgücü piyasasında yaşanan gelişmelere paralel olarak üzerinde daha önemle durulması gereken bir konu haline gelmektedir.. Bu bölümde, Türkiye'deki iş piyasalarındaki gençlerin durumuna ilişkin değerlendirmeler TÜİK'in Hanehalkı İşgücü Anketi verileri ışığında yapılacaktır.

Türkiye işgücü piyasasındaki gençlerin durumunu ortaya koymadan önce Türkiye'de hangi yaş aralığının "genç" olarak kabul edildiğini bilmemiz gerekmektedir.

Daha öncede ifade ettiğimiz gibi ILO ve benzeri kuruluşlar; 15-24 yaşları arasındaki bireyleri genç olarak tanımlamaktadır. Türkiye'nin de imzaladığı Çocuk Hakları Sözleşmesi, 15 yaşına kadar her bireyin çocuk sayılması ifadesine yer vermektedir. 4857 sayılı İş Kanunu'nda da 15 yaşını doldurmamış çocukların çalıştırılması yasaklanarak, 15 yaş çalıştırma yaşı alt sınır olarak kabul edilmektedir. 2. Beş Yıllık Kalkınma Planında 14-24 yaş; 3., 4. ve 5. Beş Yıllık Kalkınma Planları'nda 12-24 yaş; 5. Beş Yıllık Kalkınma Planları'ndan sonraki planlarda 15-24 yaş "genç" tanımı için kullanılan yaş aralığı olarak kabul edilmektedir.

Türkiye'de de 15-24 yaş grubunun genç olarak kabul edildiği tespit edildikten sonra Türkiye işgücü piyasasındaki gençlerin işgücü, işsizlik ve istihdam durumlarının ortaya konması genç işsizliği sorununun anlaşılması ve çözüm politikalarının doğru bir şekilde tespit edilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Gençlerin işgücüne dahil olmama nedenlerine baktığımızda, öğrenciliğin ilk sırada olduğu görülmektedir. İşgücüne dahil olmayan 7 milyon 510 bin kişinin yaklaşık yarısı, toplam 3 milyon 421 bin genç bu sebeple istihdama katılmamaktadır. Ev işleriyle meşgul olma (daha çok kadınlar açısından) ikinci sırada yer almaktadır. İş aramayıp çalışmaya hazır olanlar, mevsimlik çalışanlar, çalışamaz halde olanlar ve diğer grupların toplamı işgücüne dahil olmayan nüfusun yaklaşık dörtte birine denk gelmektedir.

Görüldüğü üzere genç yaş grubundaki nüfusun (12.bin 99) yaklaşık %28,3'ünü örgün eğitimin yanısıra, dersane, kurs vb. yaygın eğitim kurumlarına devam ettikleri için işgücüne katılmayan öğrenciler oluşturmaktadır. Genç nüfusun yaklaşık % 33'ünü ise iş bulma ümidi

olmayan veya diğer nedenlerle bir iş aramayanlar, mevsimlik çalışanlar, çalışamaz halde olanlar ve ev hanımı olanlar teşkil etmektedir.

Genç nüfusun eğitim durumuna baktığımızda Türkiye genç nüfusunun eğitim düzeyini geliştiremediği görülmektedir. Kırsal kesimden kente göç eden kişilerin genç yaş grubu içerisinde bulunması, eğitim düzeyi az, kentsel işgücünün istekte bulunduğu beceri ve bilgidен yoksunluk genç işsizliği seviyesini yükseltmektedir. Özellikle küreselleşmeyle birlikte günümüzdeki ekonomik işletmeler teknoloji ve bilgi kullanımına yönlendirirken, geleneksel ve fiziksel işlerinde küçülmesine neden olmaktadır. Bu süreçte eğitim ve mesleki olarak beceri ve bilgidен noksan genç olan nüfusu işe yerleştirmek de zorlaşmaktadır.

Şunu da ifade etmek gerekir ki; Türkiye’de genç işsizliği oranı, 2001 yılından itibaren 2006 yılına çok büyük artış göstermemiştir. Daha öncede belirttiğimiz gibi, Türkiye genç nüfus artışı nedeniyle, her yıl yaklaşık 600 ila 700 bin yeni iş yaratmak durumundadır. Bu performansın gösterilememesine rağmen işsizlik oranının artmamasını ise düşen işgücüne katılım oranlarına bağlamak mümkündür. Türkiye’nin eğitimsiz ve niteliksiz genç işgücü önemli bir sorundur. Ciddi bir ekonomik krizde, tarımdan çıkanların toplamı işe girebilenlerin toplamını geçecektir.

Türkiye’de gençlerin işsizlik nedenleri çok çeşitli olmakla beraber Türkiye’deki genç işsizliğinin temel nedeni vasıf uyumsuzluğudur. Bir başka bir ifadeyle, işgücü piyasasının ihtiyaç duyulan vasıflar ile gençlerin sahip olduğu vasıflar örtüşmemektedir.

Yıllar itibariyle Hane halkı İşgücü Anketleri verilerine dayanarak gençlerin işsizlik nedenlerine bakıldığında, Türkiye için genç işsizliği sorununun çözülmesi ve gençlerin işgücü piyasasına entegre edilmesi, özellikle son yıllarda işgücü piyasasında yaşanan gelişmelere paralel olarak üzerinde daha önemle durulması gereken bir konu haline gelmektedir. Nitekim, 2006 yılı itibariyle genç işsizlerin yaklaşık %40’ını ilk kez iş arayan gençler oluşturmaktadır. Görüldüğü üzere gençler işgücü piyasalarına giriş aşamasında önemli sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Daha önce yapılan analizlere de dayanarak bu durumun özellikle gençlerin piyasanın talep ettiği özelliklere sahip olmamasından kaynaklanmakta olduğu söylenebilir. Genç işsizlerin eğitim durumlarına bakıldığında, lise mezunlarının genç işsizlerin büyük bir bölümünü oluşturması bu durumu doğrulamaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

DEPRESYON VE KAYGI DÜZEYLERİ

2.1. Depresyon

Depresyon en sık rastlanan duygusal rahatsızlıktır ve dünyanın yaratılışından bu yana da bizlerle birlikte (Harison, 2011: 19).

Üzüntülü duygu durumu ve bununla birlikte fiziksel belirtiler örneğin iştah ve uyku değişimleri, zevk veren etkinliklerde ilgisizlik ve herhangi birşeye yoğunlaşmada yorgunluk, ümitsizlik, çaresizlik ve sıkıntı duyguları ile intihar etme düşünceleri gibi belirtilerle birlikte kişinin yaşamının gerekliliklerinin bile sekteye uğradığı dönem olarak nitelendirilmektedir (Bayrak, 2011: 33).

2.1.1. Depresyon Kavramı İle İlgili Kuramsal Çerçeve

Blackburn (1992)'e göre depresyonun nedenleri ile ilgili birçok farklı fikir ve düşünce ileri sunulmuştur. Fakat yapılan çalışmalar göstermektedir ki, genellikle tek neden değil birçok nedenle birlikte ele alınması konusunda ortak düşünce oluşmuştur. Tıbbi modelin aksine bireyin iyilik halinin devam edebilmesi için sadece fizyolojik olarak iyi olması değil psikolojik ve toplumsal olarak da iyi olması gerekmektedir (Eyüpoğlu, 2009).

Mete (2008)'ye göre depresyon döneminde bedensel sorunlar artabilir. Fizyolojik belirtiler; kalbin atım ritminde ve basında şekerde iniş ve çıkışlar olur. Önemli ve kronik hastalıkların alt yapısında depresyona rastlanmaktadır. Yani depresyon kronik bir hastalığın gidişini kötüleştirebildiği gibi kronik bir hastalık da depresyona neden olabilir. Depresyon yaygınlığı, kişisel ve toplumsal maliyetleri göz önünde bulundurulduğunda toplumda en önemli ve en yaygın görülen psikiyatrik hastalıktır. Türkçesi çökkünlük anlamına gelen depresyon derin üzüntü, bunaltı, çaresizlik, kendine güvenmeme, yalnızlık, iştah azalması veya artması, değersizlik, isteksizlik, uykusuzluk veya aşırı uyku, konuşma, devinim ve fizyolojik işlevlerde yavaşlama, genelde yaşama karşı ilgisizlik, cinsel istek ve etkinlikte azalma, intihar düşünceleri ile ilgili bir sendromdur (Eyüpoğlu, 2009).

Bir hastalık belirtisi olmadan günlük hayattan kaynaklanan depresyon, hemen hemen tüm kişilerin hayatında çok kez maruz kaldığı bir duygu durumudur. Birçok kez bir kayıba tepki olarak ortaya çıkar. Bir yakını ölen, işini kaybeden ya da umut ettiği birşeyi elde edemeyen bireyde sıklıkla depresyon ortaya çıkar. Bu tür depresyonun süresi ve şiddeti sınırlıdır ve belirli bir olayla ilişkilidir. Bu yaşantılar kısa sürer ve kişinin günlük yaşamına etki etmez (Özmen, 1996: 3).

2.1.2. Depresyon Kavramı

Depresyon uzun zaman insanın hayatında olumsuz problemlere sebep olan kişilerin hayatında mutsuzluk, hayattan zevk almama hali veren bir duygu durum bozukluğudur. Yalnızlık, mutsuzluk, umutsuzluk, değersizlik, aşırı suçluluk, üzüntü ve ümitsizlik duyguları ile karakterize edilir. Ağır geçen depresyon durumlarında bireyde intihar düşünceleri de olabilmektedir. Depresyon sözcüğü Latince kökenlidir ve "depressus" dur; aşağı doğru bastırmak, durgunlaştırmak gamlı, cesaretini kırmak, çekmek, bitkin, kederli, donuklaştırmak, anlamlarına gelir. Depresyon karşılığı Türkçe 'de çöküntü ya da çöküntülük olarak kullanılmaktadır (Alper, 2012).

Depresyon kişinin düşüncelerini, davranışlarını, duygularını ve fiziksel iyi olma halini etkileyen isteksizlik halidir. Depresyon, zamanımızın en az anlaşılan ama en ciddi duygusal hastalığıdır (Littaure, 2001: 10). Depresyon kelimesi, ruhsal olarak gerileme anlamına gelir. Bitkin, sıkıntılı, cesareti kırılmış, donuklaşmış, durgunlaşmış gibi karşılıklar için kullanılmaktadır (Saygılı, 2007: 15).

Depresif kişiler, çevreye karşı ilgi azalması ve kaybı, diğer insanlara yatırım yapma veya bağlanma kapasitesinin kaybolması; kendini ayıplama, kınama, kendine serzenişte bulunma, sitem etme ve kendini aşağılama, hor görme gibi duygularla bir arada olan ciddi benlik kaygısı ve kendilik değeri düşmesi saptanır (Güler, 2006: 64).

Günümüzde her beş kişiden biri yaşamlarında bir dönem depresyon geçiriyor. Herhangi bir zaman toplum içinde yapılan kontrollerde her 100 erkekte üçünde, her 100 kadından altısında depresyon görülmektedir. Kadınlar erkeklerden daha fazla depresyona yakalanıyor veya depresyon için yardım istemektedir. Kadınlar en çok 35-45, erkekler 55-70 yaşlarında depresyon geçirmektedir. Ailede depresyon geçiren bir bireyin olması, kadın olmak, yalnız yaşamak, yoksul olmak depresyon geçirme riskini arttırmaktadır. Bu rahatsızlıklar genelde kişinin normal işlev görmesini engelleyici ve acı vericidir. Depresif kişinin kolunu kaldıracak gücü olmaz, günlerce düzensiz uykulara katlanır (Özcan, 2005).

2.1.3. Geçmişten Günümüze Depresyon

Depresyona genel olarak duygusal durum sorunlarına ilişkin gözlemler, insanlık tarihi boyunca, farklı çağlarda ve farklı toplumlarda, çeşitli mitolojilerde, eski ve semavi dinlerde yer almıştır. İnsanlığın ilk destanlarından olan, tarih boyunca Asur, Akat, Sümer gibi Mezopotamya ülkelerinden dünya'ya yayılan 'Gılgamış Destanı'nın kahramanı Kral Gılgamış, yakın arkadaşı olan Enkidu'nun vefatından sonra içe kapanık, durgun, isteksiz olmuş, iştahı kapanmış, geceleri uykusuz kalmış, gündüzleri kapıdan dışarı çıkmamış,

kimseyle irtibat kurmamış, çıktığında zamanlarda da kendi başına dağlarda, ovalarda dolaşmaya başlamış. Bu anlatım neticesinde Kral Gilgamiş duygu durum bozukluğuna sahip kişi olarak değerlendirilebilir (Çiftçi, 2011).

M.Ö. 1400–1500 senelerinden beri Hindistan'da yaygın olan inanca göre; sinir bozuklukların, depresyonların nedeni şeytandır. Birbirinden farklı yedi tip şeytanın insanın ruhunu elde etmesi sonucu çeşitli depresyon sorunlarının ortaya çıktığına inanılmıştır. Bu şeytanlardan birisinin insan ruhunu ele geçirmesi sonucu çeşitli depresyonların türediğini düşünmüşlerdir. Geçmişten günümüze depresyonun sebeplerine, neden oluştuğuna, klinik olarak sendromlarına ilişkin görüşler incelendiğinde, “şeytanın insan hayatını elde etmesi ya da şeytanın insan ruhuna hakim olması” anlamına gelen “demonomania” veya “possession diabolique” kavramına, bazen depresyonun sebebi, bazen de klinik tabloyu oluşturan önemli bir neden olarak rastlanır (Köse, 2009).

Melankoli söylemini ilk olarak İ.Ö. V. yüzyılda Hipokrat kullanmıştır ve içe kapanık, isteksiz, uykusuzluk, kaygı, yetersizlik ve intihar düşünceleri ile ortaya çıkan bu durumu kara safraya bağlamıştır. Orta çağda ruhsal çöküntüyü en iyi anlatan İbn-i Sina olmuştur (Çiftçi, 2011).

Uygarlığımızın gelişmesine paralel olarak depresyon kavramında da büyük değişim olmuştur. Depresyondan, normallikten sapma bir hastalık veya çevresel koşullara karşı psikolojik reaksiyonlar olarak, zamanın sosyokültürel doktrinlerinde şairlerin, filozofların ve hekimlerin akıcı gözlemlerinde ve öğretilerinde çok sık söz edilmiştir (Eyüpoğlu, 2009).

2.1.4. Depresyon Türleri

Depresyon; majör depresyon, distimi (nörotik depresyon), manik-depresif bozukluk, atipik depresyon, maskeli depresyon, reaktif depresyon, yaş dönümü depresyonu, doğum sonrası depresyonu, çocuk ve ergen depresyonu gibi değişik türlerde ele alınmaktadır. Birçok hastalıkta olduğu gibi depresyon kavramında birçok çeşit vardır. Belirtilerin sayısına ve devam etme süresine göre, özel bazı belirtilerin öne çıkmasına ve buna neden olan sebeplerle kişilerin günlük hayatını ne seviyede negatif etkilediğine göre özgül tanı kazanır (Özdemir, 2007).

2.1.4.1. Majör Depresyon

Depresyonun en fazla rastlanan biçimidir. Karakteristik olarak 14 günden daha çok süren depresif (çöküntülü) mizaç ile beraber bireyin tüm ya da çoğu faaliyetlerine karşı ilgisizlik ya da bunlardan eskisi kadar haz alamıyor olması söz konusudur. Majör depresyon

bulunan bireyler aşağıdaki bulgu ve belirtilerden en az dördünü her gün olmasa bile düzenli olarak yaşarlar;

- *Belirgin bir kilo kaybı veya kilo alımı,
- *Uyku bozuklukları,
- *Huzursuz veya yavaşlamış hareketler,
- *Btkinlik, yorgunluk duyguları,
- *Düşük benlik saygısı duyguları,
- *Değersizlik duyguları,
- *Cinsel istek yitimi,
- *Yineleyen ölüm, intihar düşünceleri (Saygılı, 2007: 15).

2.1.4.2. Distimi (Nörotik) Depresyon

Psikiyatrik literatürde 1800'lerden beri görünmekte olan distimi sözcüğü, Yunanca'da 'kötü-mizaçlı anlamına gelmektedir. Distimideki depresif belirtiler düşük şiddette olup kolayca görünüp tanınmaz. Bu gözlemlenme güçlüğü nedeniyle tanı, hastanın nasıl görüldüğü ya da davrandığından çok, 'hissettiği ve söylediğine' dayanır. Anlatılan ise, sıklıkla, 'kronik bir disfoni, karamsarlık, düşük benlik değeri duygusu, kasvet, sıkıntı, içe dönüklük, kötümser düşünce takılmaları, kendini aşırı ve yersiz sorgulama ve yargılama, neşelenememe ve kişisel yetersizlik düşünceleridir (Yazıcı, 2004: 54).

2.1.4.3. Maskeli Depresyon

Bedensel yakınmaların ve bitkisel sinir sistemi belirtilerin ön planda olduğu ruhsal çöküntü durumuna "maskeli depresyon" denir. Hastalarda baş ağrısı, bitkinlik, halsizlik, yorgunluk, sırt ağrısı, uykusuzluk gibi yakınmalar; dolaşım, solunum ve sindirim sistemine ilişkin belirtiler ve zayıflaması olabilir (Köse, 2009).

Maskeli depresyona maruz kalan kişiler, depresyonun varlığını gösteren başka belirtilerin varlığına rağmen, kendilerini depresif hissetmediklerini söylerler. Bu hastalara teşhis konulmadan önce fiziksel olarak hastalıklar için bir araştırma yapılabilir. Antidepresan ilaç tedavisi uygulandı zaman, uyku sorunu veya göğüs ağrısı gibi etkiler iyileşebilir (Mckenzie, 2005: 27).

2.1.4.4. Reaktif Depresyon

Bu terim uzman doktor tarafından iki farklı biçimde kullanılır. Birinci olarak, stresli bir durumdan kaynaklanan (örn. iş kaybı) ve çoğunlukla kısa süren depresyon biçimidir. Bu

olay, negatif durumlara karşı normal tepkinin kısa zaman için abartılı bir şekilde yoğunluğa tırmanması olarak tanımlanır (Mckenzie, 2005: 27).

Rekreatif özellikle fiziksel belirtiler üzerinde dururken, psikolojik sorunları söylemezler ya da çok az söylerler. Birçok hasta, ağrı ile birlikte iştah kaybı, kilo verme, yorgunluk ve enerji kaybı sorunları ile gelir. Uygun ve derinlemesine bir anamnez almak, bu hastalardaki depresif belirtileri açığa çıkarabilir. Öte yandan, birçok hasta da ruhsal sorunlarını tamamen bilip kabullenmesine rağmen, özellikle cinsel güçsüzlük, uykusuzluk bazen de baş ağrısı üzerinde odaklandıkları ve ruhsal sorunlarının nedeni olarak da bunları düşündükleri için yalnızca bu tür bir yakınma ile gelip, öncelikle onun tedavisini isteyebilmektedir. (Özdemir, 2007).

2.1.4.5. Yaş Dönümü (Yaşlılık) Depresyonu

Yaşlı kişilerde çoğunlukla ‘’aksilik’’ olarak isimlendirilen türden kişilik özellikleri biçiminde ortaya çıkan kötümserlik, başka bireyleri aşırı seviyede eleştirmek, geleceğe yönelik ümitsiz hissetmek ve ani olarak alınganlık, klinik depresyon belirtileridir. Depresyon genel olarak yaşlı kişilerde farkına varılmaksızın meydana gelir çünkü hastalar belirtilerini ortaya koymazlar. sorunun farkına varanlar kişiler kendilerini tedavi etmeyi deneyebilirler (Harison, 2011: 19).

Yaş ilerledikçe çoğalan rahatsızlıklara, maddi açıdan zorluklara bağlı olarak depresyon riski de artar. Yaşlı bireylerde depresyon, yaşam kalitesinde çok ciddi sorunlara yol açmaktadır. Fiziksel olarak iş yapmayı azaltır, başka kişilere bağımlılığı artırır. Yoğunlaşma, halsizlik, hafıza ve güçsüzlük gibi zorlukları, iştah kaybı, gerginlik ve uyku problemleri ortaya çıkar. Acılar ve ağrılar söz konusudur. İlgi duyduğu durumlardan uzaklaşır ve önceki gibi yaşamaktan keyif almaz (Saygılı, 2007: 15).

2.1.4.6. Atipik Depresyon

Atipik depresyon olan bireylerde depresif ruh hâli ve taşkınlık (mani) hâli birbirini takip eder. Manik evrede depresyonun aksine, bireyin çok fazla içsel gücü meydana gelir ve sanki durdurulamaz(Güdük,2005). Gerçeği yansıtmayan bu özgüven, yüksek sesle çok fazla konuşma, bilgi karmaşaları, düşüncesiz bir şekilde riske atılma davranışları, cinsel olarak istekte yükselme, alkol veya başka birtakım ilaçların kötüye kullanılması, uyku halinde azalma ve stres görülen belirtiler arasındadır (Özdemir, 2007).

2.1.4.7. Manik (Bipolar) Depresif Bozukluk

Bipolar bozukluk kronik seyir gösteren, ciddi ve sürekli tedavi gerektiren ve hayat boyunca devam eden bir rahatsızlıktır. Yüksek morbidite ve özkıyım riski nedeniyle yüksek mortaliteye sebep olduğu ve tahmin edildiğinden çok daha fazla görülen önemli bir halk sağlığı sorunudur. Hasta kişi ve çevresindekilerin hayatını olumsuz yönde etkiler ve belirgin yeti yitimine neden olur. Bipolar bozukluğun erkeklerde görülme sıklığı 9-15/100.000'dir (Özpoyraz, 2010: 206).

Bipolar rahatsızlığa ilişkin birkaç önemli nokta vardır. Bunları belirleyip düzeltmek, hastalığın iyileşmesinde önemli birer etmendir.

Kilit noktaları şunlardır:

- Yeterli düzeyde mide asiti üretmekten kaynaklanan ikincil klinik rahatsızlıklar ve besinsel dengesizlikler: Yeterince mide asiti üretim becerisi, bedenin başlıca besinleri içeren kaynakları hazmetmesi ve emmesi için şarttır.

- Kandida artışı: Bu maya sorunu, özellikle bipolar rahatsızlıkları olan kişiler arasında, genelde psikiyatrik olarak bilinir.

- Parazitler: Uzun yıllardır fark edilmemiş şekilde hayatlarını devam ettirmiş olmaları muhtemel olan parazitler, çoğu kişinin düşündüğünden çok daha yaygındır. Sadece sistemden iyi bir duygusal sağlık için gerekli olan besinleri emip kaçırmakla kalmaz, aynı zamanda salgıladıkları toksinleri de sisteme bırakırlar.

- Kronik ve/veya tekrarlayan hazımsal enzim rahatsızlığından kaynaklanan ikincil klinik rahatsızlıklar ve besinsel dengesizlikler: Bu biyokimyasal dengesizlikler, kan şekerindeki düzensiz çalkantılara, pankreasa ait yetersizliklere, hipoglisemi ile sonuçlanan aşırı çalışmaya sebep olabilir ya da bunları dolaylı yünden etkileyebilirler. Düşük kan şekerinden dolayı beyne yetersiz oksijen gitmesi, önemli beden dokularında - özellikle zihinsel dokularda zarara yol açabilir (Özpoyraz, 2010).

2.1.5. Depresyon Nedenleri

Depresyon'un nedenleri değersizlik, mutsuzluk, yalnızlık, üzüntü ve aşırı suçluluk duyguları ile karakterize edilir. Yoğun seyreden depresyon durumlarında bireyde intihar düşüncelerine de neden olabilir. Depresyon sözcüğü Latince kökenlidir ve "depressus" dur; aşağı doğru bastırmak, durgunlaştırmak gamlı, cesaretini kırmak, çekmek, bitkin, kederli, donuklaştırmak, anlamlarına gelir. Depresyon karşılığı Türkçe 'de çöküntü veya çöküntülük olarak kullanılmaktadır. Depresyon'un nedenleri aşağıda ayrıntılı olarak sıralanmıştır (Köse, 2009).

2.1.5.1. Biyolojik Nedenler

İnsanın yaşamında kalıtımın önemi, rolü ve yerine ilişkin ilk gözlemleri yapan ve kalıtım yasalarını bulan Mendel'den yaklaşık otuz, otuz beş yıl sonra 1920 yıllarda Kraepelin duygulanım bozukluklarında, depresyonlarda ve manide kalıtımın önemini vurgulamıştır. Sinir hastalıklarının genetikle bağlantısını incelemek amacıyla yapılan aile araştırmaları, duygusal bozukluğu gösterenlerin birinci derece yakınlarında, hastalık oranının tüm nüfustaki orandan çok daha fazla olduğunu göstermiştir. Aile incelemelerinde özellikle mali-melankoli psikoza tanısı konmuş hastaların akrabaları arasında da duygulanım bozukluklarının, ruh hastalıklarının yaygın olduğu gözlemlenmiştir. Mali melankoli hastalığının toplam nüfustaki oranı %1,2' dir. Bu tür hastaların birinci derecede yakın akrabalarında bu oran % 10-25 arasında bulunmuştur (Tekin, 2015).

Fakat bu görüş Köroğlu (2004)'na göre farklılık göstermektedir. Aile ve genetik üzerine yaptığı çalışmalarında duygusal açıdan bozukluğu olan kişilerin birinci dereceden yakınlarında rahatsızlanma riskinin görünür olarak fazla olduğunu göstermektedir. Aile incelemelerinde özellikle mali-melankoli psikoza tanısı konmuş hastaların akrabaları arasında da duygulanım bozukluklarının, ruh hastalıklarının yaygın olduğu gözlemlenmiştir. Mali melankoli hastalığının toplam nüfustaki oranı %1,2' dir. Bu tür hastaların birinci derecede yakın akrabalarında bu oran 510–25 arasında bulunmuştur (Köse, 2009).

2.1.5.2 Psikososyal Nedenler

Tıbbi modelin aksine kişinin sadece fiziksel olarak iyi olmasıyla birlikte toplumsal ortamında birey için uygun olması gerekir. Stresli ve kötü yaşam koşullarının genellikle depresyonun ilk kez ortaya çıkmasında etkili olduğu daha sonra görülen depresyon ataklarıyla bir ilişkisinin bulunmadığını ortaya konmuştur. İlk kez depresyona giren bireyin beyninde oluşan kalıcı etkenler daha sonrasında depresyona girmesine yol açmaktadır. Zaman içinde depresyona neden olan koşullar ortadan kalksa da hastalık kendiliğinden tekrar ortaya çıkabilmektedir. Küçük yaşta büyük bir kayıp yaşayan bireylerin sonraki yıllarda da depresyona yakalanma olasılığı daha fazladır (Öztürk, 2004).

2.1.5.3. Psikolojik-Psikodinamik Nedenler

Alper (2012)'e göre depresyonun psikodinamik açıdan nedenine bakıldığında depresyon hastası bireylerin kişiliğinde özetle aşağıdaki ana özellikler vardır.

1. Oral dönemde saplanma ve buna bağlı olarak bağımlılık duygularının güçlü oluşu, sevgi açlığı ve terkedilme riskine karşı aşırı duyarlılık,

2. Yakın olduğu kişilere karşı bilinçli sevginin bununla birlikte bilinçdışı kin ve düşmanlık duygularının bulunuşu,
3. Affetmeyen, güçlü, baskıcı ve kolay cezalandıran bir süperego,
4. Öfke, kin nefret gibi saldırganlık dürtüleri ile ilgili duyguların dışa vurulmasında büyük güçlük ve bu duyguların bireyin kendine yöneltmesine eğilim,
5. Sevgi, onaylanma, beğenilme ve terkedilmeme için bireyin aşırı öz verici olarak kendisini fazla yüklemesi; titiz ve mükemmeliyetçi olması.

Tedavinin amacı da bu anıları ve onlara eşlik eden duyguları konuşma yoluyla bilince çıkararak, yeniden yaşamalarına, duygularının farkına varmalarına olanak sağlamaktır. Duyguların eşlik etmediğı çağrışımlar yararsız görülmüştür. İlk olarak hipnoz, sonrasında da katarsis yöntemleri ile bastırılan duyguların açığa çıkarılması amaçlanmıştır. Ayrıca Freud'a göre Psikoanalitik terapinin iki amacı vardır. Birincisi, bilinçaltındaki duyguları bilinç seviyesine çıkarmak, ikincisi de davranışın içgüdüsel tutkular ve gereksiz suçluluk duygusundan kurtarılarak gerçeklik temeline göre hareket etmesi için egoyu güçlendirmektir (Geçtan, 1999).

2.1.5.4. Kişilik Yapılarına Bağlı Nedenler

Horney'e göre depresyona neden olan temel neden ebeveyn çocuk ilişkisinden kaynaklanır. Bu ailedeki olumsuz ilişkilerinden meydana gelir. Horney bireyin üstün bir eşe/ortağa/arkadaşa, sevgi ve onaylanmaya, bağımsızlık, mükemmellik, prestij takdir edilmeye ve güç ihtiyacı içinde olduğunu söyler. Bu ihtiyaçları karşılanmayan birey düşmanlık, isyan, saldırganlık duyguları yaşar ve depresyona kadar girer (Özdemir, 2007).

Depresif kişinin, eşi ve çocukları diyelim ki bir geziye giderken, uçağın düşeceği, kötü haber geleceğı duyguları önde gelir. Varılan yerden edilmesi gereken telefon gecikse, telefon hatlarının arızalı olabileceğı düşüncesi akla gelmez, öncelikle bir felaket olabileceğı fikri kişiyi kemirir. Bu düşünceler otomatiktir, farkına varmadan birdenbire akla gelir; çarpıtılmıştır, gerçekleri tam olarak yansıtmazlar; engelleyicidir, çökkünlüğün sürmesine neden olurlar, bazı şeylerin değiştirilmesi için harekete geçmeyi engellerler, sorgulamazlar, gerçeklere uygun ve doğruymuş gibi görünürler, bu nedenle doğru olup olmadıkları sorgulanmaz; direngendir, akıldan atılmaları zordur (Öztürk, 2004).

2.1.6. Depresyon Belirti ve Bulguları

Depresif duygu durum ve ilgi kaybı veya haz alınan etkinliklerden artık keyif alınmıyor olması, depresyonun ana belirtileridir (Tuna, 2010).

Littauer (2001) depresyonun belirtilerini yoğunluklarına göre küçükten büyüğe doğru sıralamıştır:

- a. Pasif olma,
- b. İlgi kaybı,
- c. Kötümserlik,
- d. Umutsuzluk,
- e. Kendini değersiz görme,
- f. Geri çekilme,
- g. Kendi benliğiyle uğraşma,
- h. Mutlu insanlardan hoşlanmama,
- i. Kişiliğin ve alışkanlıkların değişmesi,
- j. Bitkinlik,
- k. Gereğinden fazla iştahlı olma ya da yemeden içmeden kesilme,
- l. İçki ya da ilaç kullanma eğiliminin artması,
- m. Konsantrasyonda zayıflık,
- n. Hastalık hastası olma,
- o. İntihar eğilimleri,
- ö. Ani iyileşme olarak sıralamıştır.

Blackburn (1992) ise depresyonun bireyde yarattığı fizyolojik belirtilere göre sıralamıştır. Bunlar: Kalp atışlarında artış, aşırı terleme, mide bulantısı, titreme, ağız kuruluğu, ishal veya kabızlık, düşüncede yavaşlama ve dağınıklık gibi belirtiler meydana gelir (Eyüpoğlu, 2009).

Klinik olarak depresyonlular; üzgün, kederli bir duygulanım içindedirler ve genellikle gözü yaşlıdır. Bazen de duygulanamama içindedirler ve asla ağlayamazlar. Suçtan korkarlar, olağandan daha huzursuzdurlar, sıkıntılıdır, gergindirler. Depresyon ağırlaştığında emosyonel yanıt vermeleri azalır ve kaybolabilir. Normal etkinliklerle ilgilenebilme ve zevk alabilme gücü olabilir. Enerjileri düşüktür. Herşeyi yapmak zor görünür. Bu yüzden daha önce yaptıkları şeylerden uzaklaşırlar. Hayattan zevk almaları azalmıştır ve önceden zevkle yaptıkları şeylerden zevk alamazlar, yaptıkları işleri görev gibi yaparlar. Hareket etmeleri çok azalmıştır. Saatlerce bir yatakta uzanarak veya bir koltukta oturarak zaman geçirebilirler. Okuduklarını ve izlediklerini anlamak ve sürdürmekte güçlük

çekerler. Çünkü dikkat ve bellek işlevlerinde ikincil olarak azalma olmuştur. Temel bedensel işlevleri bozulmuş olabilir (Alper, 2012).

2.1.6.1. Duygusal Belirtiler

Depresyondaki birey sıklıkla depresif bir duygu durum içindedir. Depresyonun başlangıcında hastaların duygulanımlarında değişiklikler meydana gelmiştir, birey yaşantısına her zamanki tepkisini vermemeye başlar, şakalara eskisi gibi gülmez, zevk alarak yaptığı etkinliklerden eskisi gibi zevk alamaz ve grup içinde konuşmaz (Kelleci, 1998).

2.1.6.2. Davranışsal Belirtiler

Depresif hastalarda çoğu kez toplumsal geri çekilme ve fizik etkinlikte azalma izlenir. Ağır depresyonlu hastalarda bu gerileme öyle yüksek seviyede olabilir ki, depresyondaki birey kamburu çıkmış bir biçimde oturur ve taş gibi bir ifadeyle yere bakarak ve alçak bir ifadeyle konuşur. Her davranışı aşırı çabayı gerektirir ki bu duruma psikomotor retardasyon adı verilirken, diğer taraftan ellerini ovuşturma, aktiflik, odanın içinde durmadan gezme, sürekli muhalefet, karşı çıkma durumu ve huzursuzluk içinde olanlar ise psikomotor ajitasyon adı verilen bir durum içinde yer alır (Bayrak, 2011: 33).

Depresyonun etkisiyle birlikte kişinin hareketlerinde bir azalma ve isteksizlik oluşur. Yani depresyon kronik bir hastalığın gidişini kötüleştirmediği gibi kronik bir hastalık da depresyona neden olabilir. Depresyon yaygınlığı, kişisel ve toplumsal maliyetleri göz önünde bulundurulduğunda toplumda en önemli ve en yaygın görülen psikiyatrik hastalıktır. Başka bir deyişle Gestaltçılar danışanlarının hem oldukları gibi davranmalarını hem de kendileri olarak kalmalarını ve başka bir rol içinde kaybolmamalarını sağlar. Tepkilerini ve gözlemlerini paylaşmaya isteklidirler, kişisel deneyimlerini, hikâyelerini ve bunlara ilişkin duygularını uygun biçimde paylaşırlar, danışanları manipüle etmezler. Dahası, danışanlarına ne yaptıklarıyla ilgili farkındalık sağlayacak geri bildirimler verirler. Terapist danışanlara karşı dürüst olmalı ve anında tepkilerde bulunarak onlarla yüzleşmeli ve onların korkularını, felaket beklentilerini, engellerini ve dirençlerini keşfetmelidir (Bursa, 2010).

2.1.7. Depresyonun Bilişsel Kuramı

Düşünce biçimlerinin insan yaşamındaki önemi yüzyıllarca önce vurgulanmıştır. Kognitif (bilişsel) terapinin temelleri ilk çağlardaki Yunan stoisizmi ve tarihi doğu dinlerine kadar dayanmaktadır. Bu görüşe göre öncelikli olan düşüncedir, insanlar yanlış düşündükleri için depresyona girerler. Bilişsel terapide; Taoizm ve Budizmde, adler'in bireysel

psikoterapisinde, Kelly'in kişisel yapılar teorisinde bireyde var olan kalıplaşmış inanışların değiştirilmesi amaçlanmıştır (Alper, 2012).

Beck ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş olan bilişsel görüşe göre depresyon temelde bir duygulanım bozukluğu değil, bilişsel bir bozukluktur. Duygulanım bozukluğu buna ikincildir (Öztürk, 2004). Bilişsel belirtilerin en belirgin özelliği düşüncelerdeki olumsuzluklardır. Bireyin benlik saygısı ve kendine olan güveni kötü bir biçimde etkilenmiştir. Düşünmesi yavaşlamadığı halde dikkatini yoğunlaştırma güçlüklerinden yakınabilir. Kişinin kendisine, çevresine ve geleceğe umutsuz gözle bakmaya başlar. çevresindekilere yük olduğunu düşünür, görev ve sorumluluklarını yerine getiremediğini düşünerek suçluluk duyar (Öçalan, 2003).

Duygu ve davranışta bilişsel süreçlerin rolüne önem verir. Bir kişinin bir duruma karşı duygusal ve davranışsal tepkisi büyük bir oranda o olayın anlamını neyin olaya nasıl tepki verdiği onu nasıl algıladığına ve yorumladığına bağlıdır. Öncelikle birey bazı içsel ve dışsal uyarıcıların farkına varmalıdır. Bu şekilde adlandırılan içsel bir modele göre bilginin işlenmesiyle gerçekleşir. Bu şema, kişinin dünyadaki olayları anlamasını sağlayan bir takım beklentiler ve yönergelerden oluşur ve deneyimlerine dayanır. Duygusal sonuçların belirleyicisi, olayların kendisi değil, olaylara ilişkin kişinin değerlendirmeleridir. (Özdemir, 2007).

Akılcı duygu terapisinin hedefi iki taraflıdır. Öncelikle bireylere akıl dışı inançlara nasıl ve neden inandıkları ve akılcı düşünmede nasıl bir engelleme ile karşılaştıkları ortaya konur. Örneğin, romantik ilişkinizin bitmesinin depresyon nedeni olduğuna karar vermek yerine, kendinize düzenli bir ilişki kurmak istediğinizi, bu ilişkinin de devam etmesini istediğinizi; ancak bütün ilişkilerin yürüyemeyeceğini söyleyebilirsiniz (Güleç ve Köroğlu, 1997).

2.1.8. Öğrenilmiş Çaresizlik Kuramı

Psikolojik sorunların kişisel, yapısal ve çevresel olmak üzere birden çok nedeni olabilir. Tanımlar yapılsa da duygularla duygu düzenlemenin ayrıştırılmasının zor olabileceğini belirtmiştir. Duyguların, duygu düzenleme sürecinin sonucunda ortaya çıktığı düşünülse de, otomatik duygu düzenleme süreçlerinin çok hızlı ve etkili bir biçimde oluşmasıyla duygusal tepki her zaman gözlenemeyebilir. Bu gibi durumların konu ile ilgili araştırmaların yürütülmesinde zorluk yarattığı ileri sürülmektedir (Korkmaz, 2006).

Depresyona yatkın kişilerin hayatının ilk zamanlarından başlayarak, yerleşmiş olan kendisine, geleceğine ve dışarıdaki dünyaya karşı negatif konseptler vardır. Bu negatif

konseptler giderek negatif düşüncelere ve tutumlara neden olur. Birey karşılaştığı her durumda öncelikle negatif yönleri algılar ve düşünür. Örneğin; bireyin evliliğinde bir şeyin ters gitmesi hemen çocuklukta yerleşmiş negatif konseptler zincirleme uyarır ve kişi artık evliliği boyunca her şeyin kötüye gideceği, kendisinin değersiz ve sevilmeyen bir birey olduğu, geleceğin karanlık, dünyanın bomboş olduğu yargılarını harekete geçirir (Öztürk, 2004).

Tedavi edilmeyen depresyonun kronikleştiği, atak sayısının artmasıyla birlikte yıkımının da arttığı ve kişiye doğrudan ya da dolaylı yoldan zarar verdiği gözlemlenmiştir (Amanat, 2011).

Depresyondaki hastaların hemen hemen üçte ikisi kendini öldürmeyi düşünür ve % 10 - 15'i öldürme girişiminde bulunur. Depresyondaki kişiler genellikle intiharı tasarlayabilecek ve bunu uygulayabilecek gücü kendilerinde buldukları zaman intihar girişiminde bulunurlar (Tuna, 2010).

2.1.9. Depresyon Tedavisi

Zalaquett ve Stens (2006)' e göre depresyonun çok kişide görülmesi, tekrarlaması, tedavi miktarının çokluğu ve kişiyi ölüme kadar götürebilmesinden dolayı, ruhsal bozukluklar içindeki önemli sorunlardan biri olarak baş göstermektedir. Depresyon büyük oranda tedavi edilebilir bir hastalıktır ve tedavi edilmediği sürece yinelemesi ya da intihar gibi ağır kayıplarla sonuçlanabilmektedir. Kimi istatistiklere göre, semptomların yarısının kaybolması anlamında bir iyileşme, ortalama altı ay içinde % 60-70 oranında gerçekleşiyor (Bursa, 2010).

Düzgün (2010)'e göre depresyon sorununun tedavisinde en etkin olarak kullanılan tedavi biçimi ilaç tedavisi, bilişsel-davranışçı tedavi yöntemi, sorun çözme terapisi, sosyal beceri tedavisi, kişilerarası tedavi, kısa psikodinamik tedavi, grup olarak terapi, aile ve evlilik terapisi. Depresyon tedavisinde önemli faktörlerden biride psikoterapi yöntemidir. Depresif hastalar bütün antidepresif ilaçlara yanıt vermezler, bazıları çok az yanıt verirler (Alper, 2012).

Radunovich (2007)'e göre depresyona nelerin yol açtığını ve bunların tedavi yöntemleri üzerine daha bilinmeyen birçok faktör vardır. Fakat birçok nedene bakıldığında depresyonun beyinde gerçekleşen değişimlere bağlı olarak meydana geldiğini göstermektedir. Beyinde gerçekleşen bu değişimleri azaltmak için takip edilmesi gereken yol:

- a. Sağlıklı beslenmek,
- b. Düzenli bir şekilde egzersiz yapmak,
- c. Hastalık veya sakatlıklardan kaçınma,

- d. Aile ve arkadaşlarla iletişim halinde olma,
- e. Hayata bağlanmak için bir amaca sahip olmak,
- f. Zihinsel olarak aktif bir yaşam sürmek (Okumak, Öğrenmek, vb.),
- g. Stresi kontrol altında tutmak (Bursa, 2010).

Vilhialmsson ve Thorlindsson (1991)'a göre ise tüm gereksinimleri ebeveyni aracılığıyla karşılanan çocuğun anneden ayrılma zamanı gelince çocukta kendine karşı güvensizlik ve kaygı durumu oluşturabilir. İleri yaşlarda okul zamanı gelince, kardeşinin doğumu, arkadaşlık kuramama, başarısız olma, arkadaşlarının yanında istenmeme kaygıları oluşmakta. Egzersiz yine depresyondaki kişinin kendine olan güvenini arttırmakta ve olaylar karşısında daha serinkanlı yanıtlar vermesine yol açmaktadır (Amanat, 2011).

2.2. Kaygı Nedir?

Kaygı kelimesinin kökeni eski yunanca “anxietas” olup, korku, merak ve endişe, anlamına gelir. Freud'a göre kaygı, fiziksel ya da toplumsal çevreden gelen tehlikelere karşı bireyi uyarma, gerekli uyumu sağlama ve yaşamı sürdürme işlevlerine katkıda bulunur (Geçtan, 1999).

İnsan hayatında normal ve patolojik olmak üzere iki çeşit kaygı bulunmaktadır. Normal kaygı ileri yaşlılık, hastalık ve ölüm gibi gerçeklerle karşı karşıya kaldığımız zaman, yalnızlık endişesi duyduğumuz zaman ve yardıma ihtiyaç durumu hissettiğimiz zaman yaşanır. geçmişte bilinen, test edilmiş, bazı durumlardan yeni, bilinmeyen ve belli olmayan durumlara doğru yöneldiğimiz zaman kaygıyı yaşarız. Gelişimsel olarak bebeklik zamanından itibaren görülen normal endişe yaşantıları yetişkinlik döneminde görülür bir neden olmadan patolojik kaygıya dönüşebilmektedir. Görünür geçerli bir sebep olmadığı için bu tepkiler patolojik olarak değerlendirilir. Ayrılma, yok olma kaygısı, çocuklarda görülen, çeşitli tepkilerle meydana gelmesi beklenen normal endişelerdir. Ancak bunlar ilerleyen yaşlarda kişinin günlük fonksiyonlarını ve performansını etkileyecek seviyelerde meydana gelirse patolojik olarak değerlendirilir. Endişe içinde olan birey yaşına göre de normal ya da patolojik olarak değerlendirilmektedir. Genç ve çocuklardaki endişeler akademik, atletik ya da sosyal konularla ilgili olabilmektedir (Alisinanoğlu ve Ulutaş, 2006).

Kaygı; Türk Dil Kurumu (TDK)'na göre “üzüntü, endişe duyulan düşünce, tasa” anlamına gelmektedir. Diğer bir tanıma göre kaygı, kişinin bir uyarana karşı karşıya kaldığında yaşadığı bedensel, duygusal ve zihinsel değişimlerle kendini gösteren bir uyarılmışlık durumudur. Kaygı, hafif derecede yaşanan tedirginlik ve gerginlik duygusundan panik derecesine kadar uzanan farklı yoğunluklarda yaşanabilmektedir (TDK, 2018).

İnsan, doğası gereği geleceğini planlayabilmek ve geleceğine güvenmek istemekte ve bu yüzden geleceğini tehdit eden her olaya karşı endişe duymaktadır. Gelecekte ne olacağını bilinmediği tam belirsizlik ortamlarında kaygı düzeyi artmaktadır. Yoğun bir korku ya da belirsizlik, bir tehdit olayı ya da meydan okuma beklentisiyle kaynaklanan içsel veya dışsal faktörlerden etkilenen durumdur. Egonun görevi, kişiyi kaygıya karşı korumaktır, ancak ego bu kaygıyı yenemediğinde başarısızlıklar ve psikolojik sorunlar meydana gelmektedir (Öner, 1977: 28).

Alinyazında kaygıdan, temel olarak durumculuk kaygısı (state anxiety) ve sürekli kaygı (trait anxiety) olarak iki şekilde bahsedilmiş olsa da sosyal kaygı ve gelecek kaygısına da sıkça rastlanmıştır. Durumculuk kaygısı, “normal zamanlar dışında sadece belirli koşullarda bireyin benliğinin veya çıkarlarının tehdit edildiği zamanlarda duyulan, tehdit durumu kaybolur kaybolmaz yok olan bir tedirginlik, gerginlik, duyarlılık, korku ya da mutsuzluk durumudur” Bu, belirli dönemlerde yoğun şekilde yaşanan kişiye acı veren ve kişiyi tedirgin eden bir duygu durumudur. Durumculuk kaygısı herkes tarafından yaşanabilir, normal olarak algılanır ve geçicidir (Erkan ve Kaya, 2005).

2.2.1. Kaygı Çeşitleri

Kaygı; birey için yeni bir olgu ve bütünüyle günümüze ait bir durum değildir. Stresi geçmişte doğanın getirdikleri yaratırken bugün insan yarattıklarını yaşatmaktadır. Stresi oluşturan nedenler genel olarak fiziksel, bireysel ve örgütsel olmak üzere üç grupta toplanmaktadır. Yaşadığımız çevre, bulunduğumuz koşullar, olaylar, kişiler, çevre sürekli bir stres kaynağı durumundadır (Çamlıyer, 1984: 13).

Hem bireyin kişilik yapısından, hem de bireysel yaşam biçiminden kaynaklanan ve stres oluşturan etkenlerin tamamı bu grupta yer almaktadır. Carl Gustav Jung, endişeyi ortak bilinçaltından süregelen akılcı olmayan baskılar üzerine ve korkular tarafından bilincin saldırıya maruz kalması olarak kabul etmiştir. Otto Rank endişeyi kopma, ayrılma sonucu ortaya çıkan bir duygu olarak kabul etmiş; çocuğun duyguyu ilk olarak annenin döl yatağından ayrılırken duyduğunu ileri sürmüştür. Kaygı çeşitlerine gelecek olursak sürekli, durumculuk, bilişsel ve bedensel olarak sıralanabilir. Bunlar aşağıdaki bölümlerde detaylı olarak sıralanmıştır (Erkan ve Kaya, 2005: 228).

2.2.1.1 Durumculuk ve Sürekli kaygı

Duyguları ifade etmenin ruhsal sağlığa olumlu katkıları olduğu görülmektedir. Psikolojik danışma da tipik olarak ilişkilerin geliştirilmesini, duygularını dışa vurumunu ve

duygusal problemlerin tartışılmasını amaçlar. Duygu ve duyguyla ilgili süreçler psikolojik danışmanın ana temasıdır. Danışma da amaç zaten bireyin iyilik halidir (Cimilli, 2001: 157).

Sosyal kaygı, bireyin çeşitli sosyal durumlarda uygun olmayan bir şekilde davranacağı, olumsuz bir duruma düşeceği, olumsuz bir izlenim bırakacağı ve başkaları tarafından olumsuz bir biçimde değerlendirileceği endişesiyle yaşadığı bir gerilim ve rahatsızlık durumudur (Güler, 2006: 64).

Sürekli kaygı, durumluk kaygıya oranla durağan ve süreklidir. Bu tip endişenin şiddeti ve süresi bireyin kişilik yapısına göre değişmektedir. Kişilik yapısının endişeye yatkın olması sürekli kaygı düzeyini etkilemektedir. Kişinin içinde bulunduğu durumları genellikle stresli olarak algılaması veya yorumlaması eğilimi sonucu oluşmaktadır. Kaygı süreklilik kazandığında kişinin benliğini tehlikeye sokabilmektedir. Kaygıyı yaş, cinsiyet, anne baba tutumu, anne babanın eğitim durumu, sosyo - ekonomik durum, anne baba mesleği, kardeş sayısı gibi etmenlerin etkilediği bilinmektedir. Kaygının, bireyin karşılaştığı değişik durumlarda ortaya çıktığını ve kişinin yaşamını, başarısını, kararlarını olumsuz yönde etkilediğini söylemek mümkündür. Bu durumlardan biride işsizliktir (Erkan ve Kaya, 2005: 229).

Sürekli kaygı ise durumluk kaygısının aksine kişiliğin bir parçasıdır. Sürekli kaygı çevresel koşullardan bağımsız olarak, bireyin huzursuzluğu, endişesi, karamsarlığı, aşırı duyarlılık göstermesi ve yoğun heyecansal reaksiyonlarda bulunmasıdır. Sürekli kaygının düzeyi, bireyin ilerideki tehlikeli durumlarda yaşayacağı durumluk kaygı düzeyinin yüksekliğini ve sıklığını belirler. Buna göre sürekli kaygı düzeyi yüksek olan bireyin, baskı altında, sürekli kaygısı düşük olanlardan daha çabuk ve daha sık şekilde durumluk kaygı reaksiyonlarını göstermesi beklenmektedir (Öner ve Le Compte, 1983: 1).

Gelecek kaygısı ise “gelecekte umutsuz olma, mesleğinde başarısız olma endişesi, olası bir durum karşısında karamsarlığa kapılma gibi değişik biçimlerde bireylerde gelecekle ilgili kaygı durumudur”. Gelecek kaygısı, özellikle bireylerin meslek edinin edinemeyeceklerini, maddi kazançlarının gelecekte nasıl olacağını, ileride mesleklerinde mutlu olup olmayacaklarını sorguladıkları zamanlarda ortaya çıkar. Bu durumdaki bireyler üzerlerinde baskı hissetmekte ve stres yaşamaktadırlar (Cimilli, 2001).

2.2.1.2. Bilişsel ve Bedensel Kaygı

Kaygılı bireyler bazı fiziksel belirtiler gösterir. Örneğin, kaslarında gerginlik hissederek, uyku düzensizlikleri yaşar, genel olarak sınırlıdır, sık sık terler, nabızı ve kalp atışları yükselir, başı döner, sık acıkır, uykusundan korkuyla uyanır, kaygılı bir beklenti içindedir. Kaygı

düzeyi arttıkça bireylerin davranışlarında da değişiklik olur, hareketlerinde aksamalar yaşanır, çeşitli dikkat sorunları ortaya çıkar. Endişe yaşayan birey davranışlarını ortaya çıkaran durumdan kaçmak gayesiyle yönlendirdiğinden etrafındaki alternatifleri algılamakta güçlük çeker, sürekli kendi yaşam alanını kısıtlar ve sonuçta farklı kaynakları değerlendiremez (Geçtan, 1999).

Her bireyin benzer durumlar karşısında hissettikleri kaygı düzeyi farklı olabilir. Bu durumda aile ortamı (huzurlu-huzursuz), yaşadığı çevre (demokratik-muhafazakâr), sosyo-ekonomik durum ve kişilik yapısı (duygusal/soğukkanlı, heyecanlı/sakin karamsar/iyimser, içedönük/dışadönük) çok etkilidir. Örneğin, duygusal bireyler kaygılı olduklarında bu tepkilerini daha belirgin yaşar soğukkanlı bireyler kaygılı olduklarında daha az tepki göstermektedirler. Kaygının, olumsuz sonuçlarının yanısıra organizmayı uyanık tutma, koruyucu ve bireyi başarıya doğru motive edici olumlu sonuçları da bulunmaktadır (Sürücü, 2014).

2.2.2. Öğrencilerin İşsizlik ile İlgili Kaygıları

İşsizlik, sosyo-ekonomik sonuçları ağır basan ve istenmeyen bir olgudur. Bu nedenle işsizliği önlemek devletin birinci görevlerinden olup, bunu ekonomik ve sosyal politikaları ile çözümlenmelidir. İşsizlik süresince kişi kaygı, depresyon, umutsuzluk gibi psiko-sosyal sonuçlarla mücadele etmektedir (Yüksel, 2003: 2).

Bilim ve teknolojinin değişmesinde, kalite, rekabet ve teknoloji önemli etkidir. Teknolojinin üretime yansımaları ise nitelikli, yüksek ücretli işgücüne bağlıdır. OECD ülkelerinde işsizlikten en fazla etkilenen kesim niteliksiz işgücünün yanı sıra az nitelikli ve düşük ücretlilerdir (M.P.M., 2002: 13).

Öğrencilerin mezuniyetleri iş yada işsizlik hayatının başlangıcı demektir. İş seçimi gerçek hayatta rolünü almasına yönelik planlar, yaşadığı arkadaşlıklar, iş bulamama korkusu ve çeşitli sorumluluklar kişide kaygı yaratıcı etmenlerden bazıları olarak görülebilmektedir (Çakmak ve Hevedanlı, 2005: 128).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM YÖNTEM

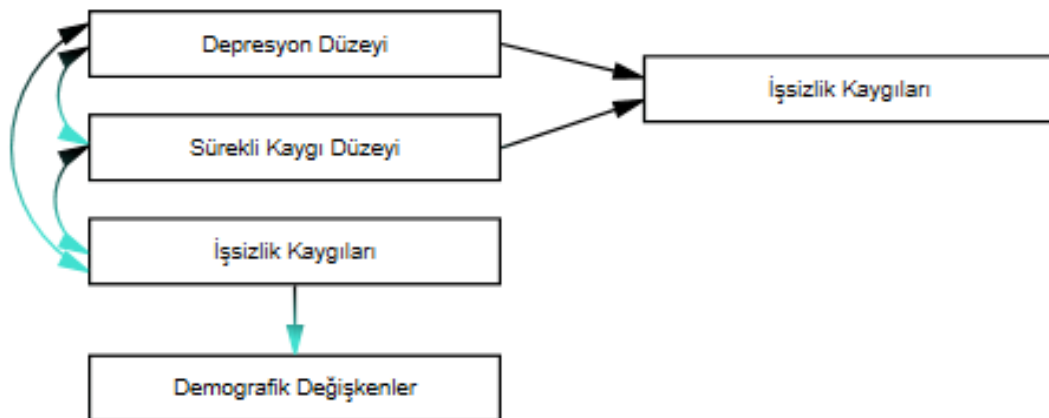
3.1. Araştırma Modeli

Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin işsizlik ile ilgili kaygılarının depresyon ve kaygı düzeyleri ile bağını bulmayı amaçlayan bu çalışma nicel verilere dayalı genel tarama modelinde ve ilişkisel tarama modelinde yapılan bir çalışmadır.

Tarama modelleri, geçmişte veya halen var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey veya nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan, onu uygun bir biçimde “gözleyip” belirleyebilmektir (Karasar, 2000: 76).

Genel tarama modelleri, çok sayıda kişiden meydana gelen bir evrenden, kişiler hakkında belli bir yargıya ulaşmak amacıyla, kişilerin hepsi veya kişilerden alınacak bir topluluk üzerinde yapılan modeldir. *İlişkisel tarama modelleri*, iki kişi ve daha fazla sayıdaki kişiler arasında hepsi birlikte değişim varlığını veya seviyesini belirlemeyi hedefleyen araştırma modelleridir (Karasar, 2000: 79).

Bu çalışma için kurgulanan araştırmanın kuramsal modeli Şekil 3.1’de yer almaktadır.

Şekil 3.1 Araştırmanın Kurgulanan Kuramsal Modeli

Ana Hipotez

H_{null} = Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin işsizlik ile ilgili kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($p > ,01$).

H_a = Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin işsizlik ile ilgili kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki vardır ($p < ,01$).

Alt Hipotezler

H_{null} = Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre işsizlik kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri evrenlerinin ortalamaları eşittir ($\mu_1-\mu_2=0$).

H_{a1} Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre işsizlik kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri evrenlerinin ortalamaları farklıdır ($\mu_1-\mu_2\neq 0$).

H_{null} = Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin okudukları üniversite değişkenine göre işsizlik kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri evrenlerinin ortalamaları eşittir ($\mu_1-\mu_2=0$).

H_{a2} Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin okudukları üniversite değişkenine göre işsizlik kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri evrenlerinin ortalamaları farklıdır ($\mu_1-\mu_2\neq 0$).

H_{null} = Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin yaş değişkenine göre işsizlik kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri evrenlerinin ortalamaları eşittir ($\mu_1-\mu_2=0$).

H_{a3} Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin yaş değişkenine göre işsizlik kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri evrenlerinin ortalamaları farklıdır ($\mu_1-\mu_2\neq 0$).

H_{null} = Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin sosyo-ekonomik durum değişkenine göre işsizlik kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri evrenlerinin ortalamaları eşittir ($\mu_1-\mu_2=0$).

H_{a4} Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin sosyo-ekonomik durum değişkenine göre işsizlik kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri evrenlerinin ortalamaları farklıdır ($\mu_1-\mu_2\neq 0$).

H_{null} = Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin aile gelir durumu değişkenine göre işsizlik kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri evrenlerinin ortalamaları eşittir ($\mu_1-\mu_2=0$).

H_{a5} Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin aile gelir durumu değişkenine göre işsizlik kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri evrenlerinin ortalamaları farklıdır ($\mu_1-\mu_2\neq 0$).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini; Akdeniz bölgesinde yer alan ve spor yöneticiliği bölümünü bünyesinde barındıran Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Adana Çukurova Üniversitesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Mersin Üniversitesi ve Antalya Akdeniz Üniversitesi spor yöneticiliği bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. İlgili üniversitelerden 2016-2018 öğretim yılında spor yöneticiliği bölümünde okuyan öğrenci sayıları alınarak araştırma evreninin genel kapsamı çizilmiştir. Buna göre Hatay Mustafa Kemal Üniversitesinde ($\alpha=100$) Adana Çukurova Üniversitesinde ($\alpha=120$) Antalya Akdeniz Üniversitesinde ($\alpha=153$) Mersin Üniversitesi ($\alpha=28$) Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesinde ($\alpha=350$) olmak üzere spor yöneticiliği bölümünde okuyan toplam ($\alpha=751$) öğrenci tespit edilmiştir.

Örneklem büyüklüğü için aşağıdaki formüllerden yararlanılmıştır.

$$n = \frac{\sigma^2 \cdot Z_{\alpha}^2}{d^2} \quad n = \frac{P \cdot Q \cdot Z_{\alpha}^2}{d^2}$$

N: Evren birim sayısı, n: Örneklem büyüklüğü

P: Evrendeki X'in gözlenme oranı, Q (1-P): X'in gözlenmeme oranı

Z_{α} : $\alpha = 0.05, 0.01, 0.001$ için 1.96, 2.58 ve 3.28 değerleri

d= Örneklem hatası

σ = Evren standart sapması

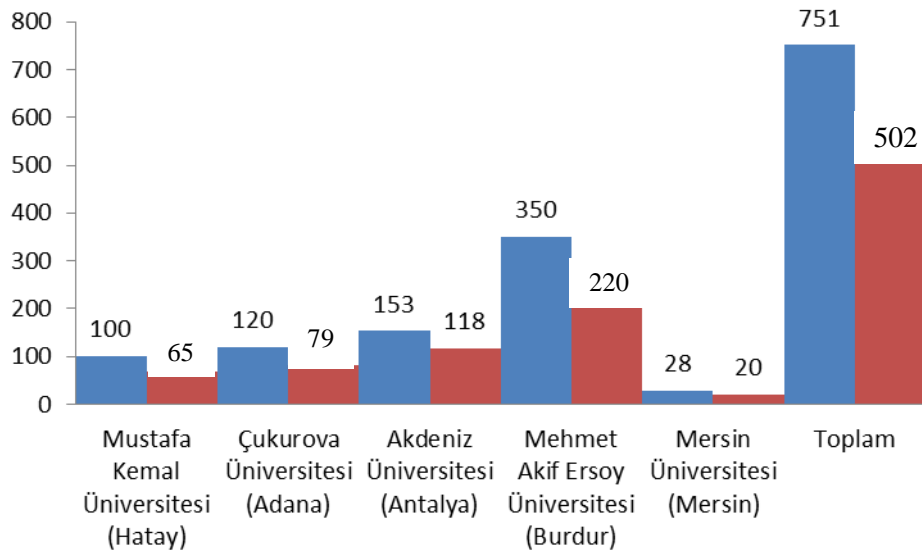
$t_{\alpha, sd}$ = sd serbestlik dereceli t dağılımı kritik değerleridir ($sd = n - 1$). $t_{\alpha, sd}$ kritik değerler $sd = n - 1 \rightarrow 5000$ olduğunda Z_{α} değerlerine eşit alınabilir.

Yazıcıoğlu ve Erdoğan (2004) tarafından hazırlanan örneklem Büyüklükleri ($\alpha = 0.05$) tablosu baz alınarak örneklem büyüklüğü ± 0.05 örneklem hatası $p = 0.5$ ve $q = 0.5$ güven seviyesi olarak belirlenmiştir. Yaptığımız çalışma neticesinde ($n = 751$) kişilik bu evreni minimum ($n = 254 +$) kişiden oluşacak bir kişi grubunun 0,05 anlamlılık ve % 5 yanılma seviyesinde yeterli geleceği düşünülmüştür.

Araştırmada Mustafa Kemal Üniversitesi ($n = 65$) ve Çukurova Üniversitesi ($n = 79$) Akdeniz Üniversitesi ($n = 118$) Mersin Üniversitesi ($n = 20$) ve Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi ($n = 220$) spor yöneticiliği bölümünde okuyan öğrenciler Tablo 3.1'de görüldüğü üzere evrenden yansız olarak basit tesadüfi örnekleme alma yöntemiyle ve tabakalı örnekleme alma yöntemiyle seçilmiştir.

Tablo 3.1 Araştırma Evrenine Giren Üniversitelerin Spor Yöneticiliği Bölümü Öğrencilerinin Evren ve Örneklem Dağılım Tablosu

	Evren (n)	Örneklem (n)
Mustafa Kemal Üniversitesi (Hatay)	100	65
Çukurova Üniversitesi (Adana)	120	79
Akdeniz Üniversitesi (Antalya)	153	118
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi (Burdur)	350	220
Mersin Üniversitesi (Mersin)	28	20
Toplam	751	502

Şekil 3.2 Araştırma Evrenine Giren Üniversitelerin Spor Yöneticiliği Bölümü Öğrencilerinin Evren ve Örneklem Dağılım Grafiği

Tablo 3.2 Araştırma Evrenine Giren Üniversitelerin Spor Yöneticiliği Bölümü Öğrencilerinin Anket Dönüş Oranları Dağılım Tablosu

Üniversiteler	Anket Uygulanan Öğrenci Sayısı	Geri Dönen Anket Sayısı	Geri Dönüş Oranı (%)
Mustafa Kemal Üniversitesi	86	65	75,58
Çukurova Üniversitesi	102	79	77,45
Akdeniz Üniversitesi	146	118	80,82
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	287	220	76,66
Mersin Üniversitesi	28	20	71,43
Toplam	649	502	77,34

Anket çalışmaları sonucunda Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinden 65 anket, Adana Çukurova Üniversitesi spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinden 79 anket, Antalya Akdeniz Üniversitesi spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinden 118 Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinden 220 Mersin Üniversitesi spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinden 20 anket dönüşü sağlanmıştır. Genel olarak beş üniversitenin spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin anket geri dönüş oranları % 77,34 yeterli olarak kabul edilmiştir.

Tablo 3.3 Araştırmaya Katılan Spor Yöneticiliği Bölümü Öğrencilerinin Örneklem Özelliklerine İlişkin Frekans Dağılım Tablosu

Değişkenler	Frekans (f)	Yüzde (%)
Üniversiteler		
Akdeniz Üniversitesi	118	23,5
Mustafa Kemal Üniversitesi	65	12,9
Çukurova Üniversitesi	79	15,7
Mersin Üniversitesi	20	4,0
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	220	43,8
Yaş		

18-20 Yaş	235	46,8
21-24 Yaş	223	44,4
25 Yaş ve Üzeri	44	8,8
Cinsiyet		
Erkek	303	60,4
Kız	199	39,6
Doğum Yeri		
Şehir	262	52,2
Kasaba	156	31,1
Köy	84	16,7
Anne Eğitim Durumu		
Okuryazar Değil	40	8,0
Okuryazar	55	11,0
İlkokul	156	31,1
Ortaokul	45	9,0
Lise	130	25,9
Yüksekokul	39	7,8
Lisansüstü	37	7,4
Baba Eğitim Durumu		
Okuryazar Değil	19	3,8
Okuryazar	164	32,7
İlkokul	131	26,1
Ortaokul	45	9,0
Lise	69	13,7
Yüksekokul	34	6,8
Lisansüstü	40	8,0
Anne Çalışma Durumu		
Çalışıyor	84	16,7
Emekli	106	21,1
Çalışmıyor	312	62,2
Baba Çalışma Durumu		
Çalışıyor	304	60,6
Emekli	125	24,9
Çalışmıyor	73	14,5
Ailenin Sosyo Ekonomik Durumu		
Alt	182	36,3
Ortanın Altı	45	9,0
Orta	114	22,7
Ortanın Üstü	93	18,5
Üst	68	13,5
Aile Gelir Durumu		
1000 TL Altı	180	35,9
1000-1999 TL	54	10,8
2000-2999 TL	107	21,3
3000-3999 TL	87	17,3
4000-4999 TL	43	8,6
5000 TL ve Üzeri	31	6,2
Toplam	502	100 %

Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları üniversite değişkenine göre dağılımları Tablo 3.3’de incelendiğinde öğrencilerin % 23,5’i Akdeniz Üniversitesi, % 12,9’u Mustafa

Kemal Üniversitesi, % 15,7'si Çukurova Üniversitesi, % 4,0'ı Mersin Üniversitesi, % 43,8'i Mehmet Akif Ersoy Üniversitesinde öğrenim görmektedirler. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş dağılımlarının % 46,8'ini 18-20 yaş grubu % 44,4'ünü 21-24 yaş grubu % 8,8'ini 25 yaş ve üzeri yaş grubu oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin % 60,4'ü erkek öğrencilerden % 39,6'sı kız öğrencilerden oluşmaktadır.

Öğrencilerin % 52,2'sinin doğduğu yeri şehir % 31,1'inin doğduğu yeri kasaba % 16,7'sinin doğduğu yeri köy oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin anne eğitim durumu dağılımlarının % 8,0'ını okuryazar değil % 11,0'ını okur yazar % 31,1'ini ilkokul % 9,0'ını ortaokul % 25,9'unu lise % 7,8'ini yüksekokul % 7,4'ünü lisansüstü oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin baba eğitim durumu dağılımlarının % 3,8'ini okuryazar değil % 32,7'sini okur yazar % 26,1'ini ilkokul % 9,0'ını ortaokul % 13,7'sini lise % 6,8'ini yüksekokul % 8,0'ını lisansüstü oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne çalışma durumu dağılımlarının % 16,7'sini çalışıyor % 21,1'ini emekli % 62,2'sinin çalışmıyor oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin baba çalışma durumu dağılımlarının % 60,6'sını çalışıyor % 24,9'unu emekli % 14,5'ini çalışmıyor oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin ailesinin sosyo ekonomik durumunun % 36,3'ünü alt % 9,0'ını ortanın altı % 22,7'sinin orta % 18,5'ini ortanın üstü % 13,5'ini üst oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin aile gelir durumlarının % 35,9'unu 1000 TL Altı % 10,8'ini 1000-1999 TL % 21,3'ünü 2000-2999 TL % 17,3'ünü 3000-3999 TL % 8,6'sını 4000-4999TL % 6,2'sini 5000 TL ve üzeri gelir durum oluşturmaktadır.

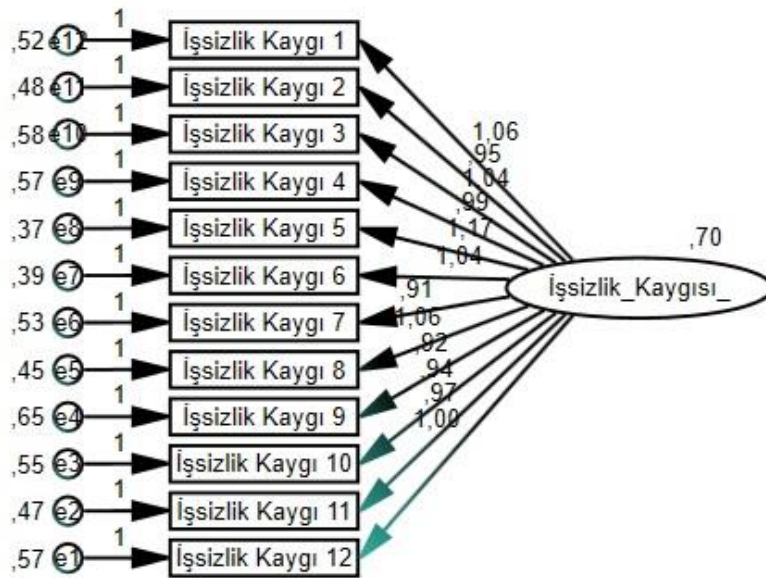
3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. İşsizlik Kaygısına İlişkin Psikometrik Sorular

Ersoy-Kart ve Erdost (2008) üniversitede okuyan öğrencilerin işsizlik kaygısını bulmak amacıyla var olan alan yazın ışığında 12 psikometrik sorudan oluşturmuştur. Sorular 1-5 arası puanlanan Likert tipi ölçek yardımıyla cevaplanmıştır. Yanıtlanan sorulardan işsizlik kaygısı hesaplanmakta ve 12 maddeden 5 tanesi ters değerlendirilmektedir. İşsizlik kaygısını bulmak amacıyla çalışmada kullanılan sorular **Ek 1**'de gösterilmiştir.

Bu çalışma kapsamında n=502 İşsizlik Kaygısı Ölçüm Verileri Crombach's Alfa=.836, 1=Hiç Katılmıyorum ve 5= Tamamen Katılıyorum anlamındadır, Kendall'ın W uyumluluk testine göre W= .830, p=.000 sonuçlar istatistiksel bakımdan anlamlıdır.

İşsizlik kaygısına ilişkin, Amos programı kullanılarak doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi model grafiği Şekil 3.3'te yer almaktadır.

Şekil 3.3 İşsizlik Kaygısına İlişkin Kurgulanan Düzey I Doğrulayıcı Faktör Analizi Modeli

Doğrulayıcı faktör analizi model grafiğine ilişkin model uyum indeksi kriteri ve model sonuçları Tablo 3.4'te yer almaktadır.

Tablo 3.4 Model Uyum Kriteri ve Model Sonuçları

Model Uyum Kriteri	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	Model Sonucu
X^2 Uyum Testi	$0,05 < p \leq 1$	$0,01 < p \leq 0,05$	,000
CMIN / SD	$X^2 / sd \leq 3$	$X^2 / sd \leq 5$	1,686
Karşılaştırmalı Uyum İndeksleri			
NFI	$,95 \leq NFI$	$,90 \leq NFI$	,96
TLI	$,95 \leq TLI$	$,90 \leq TLI$	,97
IFI	$,95 \leq IFI$	$,90 \leq IFI$	,98
CFI	$,97 \leq CFI$	$,95 \leq CFI$	,98
RMSEA	$RMSEA \leq 0,05$	$RMSEA \leq 0,08$	,06
Mutlak Uyum İndeksleri			
GFI	$0,90 \leq GFI$	$0,85 \leq GFI$	,95
AGFI	$0,90 \leq AGFI$	$0,85 \leq AGFI$	,89
Artık Temelli Uyum İndeksleri			
RMR	$0 < RMR \leq 0,05$	$0 < RMR \leq 0,08$	,04
Model Karşılaştırma Uyum İndeksleri			
AIC	En küçük model		145,017
CAIC	En küçük model		322,348
ECVI	En küçük model		,912

Modelin genel uyumu Tablo 3.3'de incelendiğinde CMIN değerinin 209,335 serbestlik derecesinin 142 anlamlılık değerinin $p=,000$ olduğu görülmektedir. Ki-kare testi veriyle model arasındaki uyumun testidir. Oluşturulan model ile gözlem değişkenlerine ait kovaryans yapısında ortaya çıkan modelin farklı olup olmadığının hipotezini test eder. $X^2 / sd \leq 3$ olması modelin uyumluğunu gösterir. Modelde yer alan $X^2 / sd=1,686$ değeri veriyle model arasında uyumun iyi olduğunu göstermektedir.

Karşılaştırmalı uyum indeksi olan normlandırılmış uyum indeksi NFI değeri, Tucker-Lewis İndeksi TLI , artırmalı uyum indeksi IFI değeri 0,90 ve üzeri kabul edilebilir iyi uyumu göstermektedir. Modelde NFI ,96 IFI ,98 TLI ,97 çıkmıştır. Yine karşılaştırmalı uyum indeksi CFI değeri ,95 ve üzeri kabul edilebilir uyumu göstermektedir. Modelde CFI değeri ,98 çıkmıştır. Genel olarak karşılaştırmalı uyum indekslerinin iyi uyumu gösterdiği görülmektedir.

Yaklaşık hataların ortalama karekökü olan RMSEA değeri ,08 ve daha küçük ise kabul edilebilir uyumu ,05'e eşit veya küçük ise iyi uyumu göstermektedir. Modelde RMSEA değeri ,06 çıkmıştır. Bu bulgu modelde kabul edilebilir uyumu göstermektedir.

Mutlak uyum indekslerinden iyilik uyum indeksi GFI değeri model ile açıklanan varyans ve kovaryansın nispi miktarıyla ilgili bir ölçüttür. GFI değeri ,85 ve üzeri kabul edilebilir uyumu göstermektedir. Düzeltilmiş iyilik uyum indeksi AGFI değeri ,85 ve üzeri kabul edilebilir uyumu göstermektedir. Modelde GFI değeri ,95 ve AGFI değeri ,89 çıkmıştır. Bu da modelin mutlak uyumunun iyi olduğunu göstermektedir.

Artık temelli uyum indeksi olan ortalama hataların karekökü RMR değeri ,08 ve daha küçük ise kabul edilebilir uyumu ,05'e eşit veya küçük ise iyi uyumu göstermektedir. Modelde RMR değeri ,04 çıkmıştır. Bu da modelin artık temelli uyum indeksinin iyi uyum olduğunu göstermektedir.

Modelin karşılaştırma uyum indeksleri Akaike bilgi kriteri AIC, tutarlı bilgi kriteri CAIC ve beklenen çapraz doğrulama indeksi ECVI değerleri hem doymuş hem de bağımsız modellerden küçük ise gerçeğe yakın modeller olarak kabul edilmektedir. Modelde AIC değeri 145,017 CAIC değeri 322,348 ECVI değeri ,912 çıkmıştır. Bu değerler doymuş ve bağımsız model değerlerinden küçüktür. Bu da modelin gerçeğe yakın model olduğunu göstermektedir.

İşsizlik kaygısına ilişkin kurgulanan Düzey I doğrulayıcı faktör analizi modeli faktör yükleri incelendiğinde; İlgi Duyma boyutu faktör yük değerlerinin 1,00-1,15 arasında olduğu, Sınav Okuma boyutu faktör yük değerlerinin faktör yük değerlerinin 0,91-1,17 arasında olduğu görülmektedir.

3.3.2. Beck Depresyon Envanteri

Beck, Rush, Shaw ve Emery (1978) tarafından üretilen Beck Depresyon Envanteri (Beck Depression Inventory) depresyonda görülen somatik, duygusal, bilişsel ve motivasyonel belirtileri ölçmektedir. Uygulanan kişide depresyon yönünden risk düzeyini

ölçmek ve depresiflik seviyesini belirlemek gayesiyle Beck tarafından geliştirilen 4'lü likert tipi kendini değerlendirme ölçeğidir. Formun Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği Hisli (1989) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin amacı depresyon teşhisi koymak değildir, depresyon belirtilerinin seviyesini tarafsız olarak belirlemektir. Ölçekte yer alan her soru 0 ile 3 arasında puan almakta bu puanların toplanmasıyla depresyon seviyesi elde edilmektedir. Alınabilecek en yüksek puan 63'tür. Toplam puanın yüksek oluşu depresyon seviyesinin yüksek oluşunu göstermektedir.

Bu çalışma kapsamında n=502 Depresyon Ölçüm Verileri Crombach's Alfa=.864, Kendall'ın W uyumluluk testine göre W= .873, p=.000 sonuçlar istatistiksel bakımdan anlamlıdır.

Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin depresyon düzeylerini belirlemek gayesiyle çalışmada kullanılan ölçek **Ek 2**'de gösterilmiştir.

3.3.3. Sürekli Kaygı Ölçeği

1964 yılında Spielberg ve arkadaşları tarafından sağlıklı ve sağlıklı olmayan kişilerin sürekli kaygı ve düzeylerinin ölçülmesi gayesiyle geliştirilen ölçek Türkçe'ye Öner ve Le Compte (1983) tarafından çevrilmiştir.

Üçten fazla soru yanıtlanmamışsa, cevaplanan form geçersizdir ve puan verilmez. Ölçekdeki seçenekler (1) Hiçbir zaman, (2) Bazen, (3) Çok zaman ve (4) Her zaman şeklindedir.

Ölçek de iki çeşit ifade bulunur. Bunlara (1) direk veya düz ve (2) tersine çevrilmiş (reverse) ifadeler diyebiliriz. direk ifadeler, olumsuz duyguları; tersine çevrilmiş ifadeler ise olumlu duyguları dile getirir. Bu ikinci tür ifadeler değerlendirilirken 1 ağırlık değerinde olanlar 4 'e, 4 ağırlık değerinde olanlar ise 1'e dönüşür. Direk ifadelerde 4 değerindeki yanıtlar kaygı seviyesinin yüksek olduğunu gösterir. Ters çevrilmiş ifadeler ise 1 değerindeki cevaplar fazla kaygıyı, 4 değerindekiler az kaygıyı gösterir. "Huzursuzum" ifadesi direk, "kendimi sakin hissediyorum" ifadesi de ters çevrilmiş ifadelere örnek olarak gösterilebilir. Bu durumda "huzursuzum" ifadesi için 4 ağırlıklı bir seçenek, "kendimi sakin hissediyorum" ifadesi için 1 ağırlıklı seçenek işaretlenmişse, bu cevaplar yüksek kaygıyı yansıtmış olur. Her iki ölçekten elde edilen puanlar kuramsal olarak 20 ile 80 arasında değişir. Büyük puan yüksek kaygı seviyesini, küçük puan düşük kaygı seviyesini ifade eder.

Bu çalışma kapsamında n=502 Sürekli Kaygı Ölçüm Verileri Crombach's Alfa=.889, 1=Hiçbir Zaman ve 5= Her Zaman anlamındadır, Kendall'ın W uyumluluk testine göre W= .898, p=.000 sonuçlar istatistiksel bakımdan anlamlıdır.

Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin sürekli kaygı düzeylerini belirlemek amacıyla araştırmada kullanılan ölçek **Ek 3**'de gösterilmiştir.

3.4. Verilerin Çözümü

Anketimizde kullandığımız ölçeklerimiz aracılığıyla topladığımız verileri, SPSS 22.0, paket programına veri girişi yapıp analizi yapılmıştır. Ayrıca Amos Programı kullanılarak işsizlik kaygısı ölçeği için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Çok değişkenli istatistik tekniklerinin hepsinde birtakım hipotezlere dayanmaktadır. Bu hipotezlerde dikkat edilmesi daha iyi tahmin ve çok boyutlu uzayı daha gerçekçi değerlendirmeyi sağlamaktadır. *Normallik* için Ki-kare uygunluk, Kolmogorov Smirnov (K-S) ve Shapiro-Wilks (W) testleri normallik varsayım için kullanılan analitik testlerden bazılarıdır. Araştırmada basıklık ve çarpıklık kritik değeri $\pm 1,96$ olarak belirlenmiştir.

Tablo 3.5 Ölçek Veri Seti Kolmogorov Smirnov Testi Analiz Sonuçları

Ölçekler	Kolmogorov-Smirnov		
	İstatistik	df	Anlamlılık
İşsizlik Kaygısı Ölçüm Verileri	,171	502	,000
Sürekli Kaygı Ölçüm Verileri	,258	502	,000
Depresyon Ölçüm Verileri	,238	502	,000

Ölçek veri seti $n > 30$ olduğu için Kolmogorov Smirnov analiz tablosuna göre değerlendirme yapılmıştır. Tablo 3.5 incelediğimiz zaman İşsizlik Kaygısı ölçüm verileri [KS=.171, df 502, $p < .05$] Sürekli Kaygı [KS=.258, df 502, $p < .05$] Depresyon ölçüm verileri [KS=.238, df 502, $p < .05$] istatistiksel açıdan anlamlı olduğu için veriler normal olarak dağılım sergilememektedir. Bu nedenle Tip I ve Tip II çeşitli hatalara düşmemek için analizlerin parametrik olmayan analizlerle incelenmesinin uygun olduğu görülmektedir.

Mann Whitney U Testi, iki ilişkisiz örneklemden elde edilen puanların birbirlerinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini test eder (Büyüköztürk, 2005: 155).

Kendall'ın W uyum katsayısı ile r ($r > 2$) sıra setindeki, c adet ölçüm değerleri arasındaki uyumun derecesi belirlenmeye çalışılır. W testi 0 uyum yok ve 1 tam uyum değerleri arasında değer alır (Karagöz, 2016: 660).

Kruskal Wallis tekniği, ilişkisiz iki ya da daha çok örneklem ortalamasının birbirlerinden anlamlı farklılık gösterip göstermediğini test eder (Büyüköztürk, 2005: 158).

Spearman korelasyon katsayısı, iki değişken arasındaki ilişkinin miktarını bulup yorumlamak amacıyla kullanılır (Büyüköztürk, 2005: 32).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin işsizlik kaygıları önermelerine ilişkin dağılım düzeyleri Tablo 4.1’de, işsizlik kaygıları, sürekli kaygı ve depresyon düzeylerine ilişkin betimsel istatistikler Tablo 4.2’de yer almaktadır.

Tablo 4.1 Spor Yöneticiliği Öğrencileri İşsizlik Kaygısı, Sürekli Kaygı ve Depresyon, Önermelerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Analiz Sonuçları

Önermeler	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
Yaşamımı sürdürmek için yeterli bir gelirim olamayacağından endişe ederim	4,61	0,74
Aileme, arkadaşlarıma karşı itibarımı yitireceğimi düşünürüm	4,51	0,70
Kendime olan güvenimin sarsılacağına inanırım	4,52	0,71
Ne olursa olsun iş bulacağıma dair inancımı koruyacağıma inanırım	1,17	0,54
İşsiz olduğumu başkalarına söylemenin zor geleceğini hissederim	4,67	0,68
İşsizliğin beni utandıracak bir durum olacağını sanmam	1,61	0,53
Kendi işimi kurmak gibi alternatif çözümler aramayı (arayacağıma) düşünürüm	1,65	0,63
Gittikçe içime kapanmaya başlayacağımdan endişe ederim	4,41	0,73
İş bulamama sebebinin benden değil, ülke koşullarından kaynaklandığına inanırım	4,47	0,73
Bu süreyi, işe başladığımda yapamayacağım pek çok aktivite ile ilgilenerek geçiririm	1,62	0,59
Bu süreyi moralimi hiç bozmandan iş sınavlarına hazırlanarak iş aramaya devam ederek geçiririm.	1,60	0,53
Bu sürede mesleğimle ilgili olmasa da masraflarımı karşılayacak geçici işler yaparım	4,51	0,73

Tablo 4.1 incelendiğinde spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin işsizlik kaygıları önermelerine ilişkin dağılım düzeylerinin tüm maddeler için yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Bir başka deyişle öğrenciler; Yaşamımı sürdürmek için yeterli bir gelirim olamayacağından endişe ederim $4,61 \pm 0,74$ Aileme, arkadaşlarıma karşı itibarımı yitireceğimi düşünürüm $4,51 \pm 0,70$ Kendime olan güvenimin sarsılacağına inanırım $4,52 \pm 0,71$ Ne olursa olsun iş bulacağıma dair inancımı koruyacağıma inanırım $1,17 \pm 0,54$ İşsiz olduğumu başkalarına söylemenin zor geleceğini hissederim $4,67 \pm 0,68$ İşsizliğin beni utandıracak bir durum olacağını sanmam $1,61 \pm 0,53$ Kendi işimi kurmak gibi alternatif çözümler aramayı (arayacağıma) düşünürüm $1,65 \pm 0,63$ Gittikçe içime kapanmaya başlayacağımdan endişe ederim $4,41 \pm 0,73$ İş bulamama sebebinin benden değil, ülke koşullarından kaynaklandığına inanırım $4,47 \pm 0,73$ Bu süreyi, işe başladığımda yapamayacağım pek çok aktivite ile

ilgilenecek geçirim $1,62 \pm 0,59$ Bu süreyi moralimi hiç bozmadan iş sınavlarına hazırlanarak iş aramaya devam ederek geçirim $1,60 \pm 0,53$ Bu sürede mesleğimle ilgili olmasa da masraflarımı karşılayacak geçici işler yaparım $4,51 \pm 0,73$ önermelerinde öğrencilerin işsizlik kaygı düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2 Spor Yöneticiliği Öğrencilerinin İşsizlik Kaygıları, Sürekli Kaygı ve Depresyon Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler

	N	Minimum	Maksimum	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
İşsizlik Kaygısı Ölçüm Verileri	502	12,00	47,00	39,33	4,71
Sürekli Kaygı Ölçüm Verileri	502	20,00	64,00	57,24	5,59
Depresyon Ölçüm Verileri	502	21,00	57,00	49,64	4,53

Spor yöneticiliği öğrencilerinin işsizlik kaygısı ölçüm verileri Tablo 4.2’de incelendiğinde puanların minimum 12,00 ve maksimum 47,00 olduğu, aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine bakıldığında $39,33 \pm 4,71$ olduğu görülmektedir. Ölçeğin değerlendirilmesinde alınacak maksimum puan 60 olduğundan öğrencilerin işsizlik kaygı puanlarının yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Spor yöneticiliği öğrencilerinin sürekli kaygı ölçüm verileri incelendiğinde puanların minimum 20,00 ve maksimum 64,00 olduğu, aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine bakıldığında $57,24 \pm 5,59$ olduğu görülmektedir. Ölçeğin değerlendirilmesinde alınacak maksimum puan 80 olduğundan öğrencilerin sürekli kaygı puanlarının yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Spor yöneticiliği öğrencilerinin depresyon ölçüm verileri incelendiğinde puanların minimum 21,00 ve maksimum 57,00 olduğu, aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine bakıldığında $49,64 \pm 4,53$ olduğu görülmektedir. Ölçeğin değerlendirilmesinde alınacak maksimum puan 80 olduğundan öğrencilerin sürekli kaygı puanlarının yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin işsizlik ile ilgili kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri ortalamaları arasındaki anlamlı bağlantıya ait “basit korelasyon” çözümlemesi yapılmıştır. Çözümleme sonuçlarına Tablo 4.3’de yer verilmiştir.

Tablo 4.3 Spor Yöneticiliği Öğrencilerinin İşsizlik Kaygıları, Sürekli Kaygı ve Depresyon Düzeylerine İlişkin Basit Korelasyon Analiz Sonuçları

		(Y ₁)	(Y ₂)	(Y ₃)
İşsizlik Kaygısı Ölçüm Verileri (Y ₁)	Korelasyon	1,000		
	Anlamlılık	.		
	N	502		
Sürekli Kaygı Ölçüm Verileri (Y ₂)	Korelasyon	,701**	1,000	
	Anlamlılık	,000	.	
	N	502	502	
Depresyon Ölçüm Verileri (Y ₃)	Korelasyon	,636**	,963**	1,000
	Anlamlılık	,000	,000	.
	N	502	502	502

** $p < 0,01$ anlamlılık seviyesinde ilişki anlamlı

Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin işsizlik ile ilgili kaygıları, depresyon ve kaygı seviyeleri ortalamaları arasında anlamlı bağlantıya ait yapılan basit korelasyon çözümlenmesi (Spearman's Rho) sonuçlarını Tablo 4.3'de incelediğimiz zaman; İşsizlik Kaygısı ölçüm verileri ile Sürekli Kaygı ölçüm verileri arasında ($r = +.701$, $p < 0,01$) pozitif ve yüksek bir ilişkinin, İşsizlik Kaygısı ölçüm verileri ile Depresyon ölçüm verileri arasında ($r = +.603$, $p < 0,01$) pozitif ve orta bir bağlantının, Sürekli Kaygı ölçüm verileri ile Depresyon ölçüm verileri arasında ($r = +.502$, $p < 0,01$) pozitif ve orta bir bağlantının olduğu görülmektedir. Değişkenler arasındaki bağlantıların betimlenmesinde korelasyonel bir istatistik kullanılır. Korelasyon çözümlenmesi sonuçları iki bağlantı arasında doğrudan bir neden-sonuç bağlantısını açıklayamaz. Ancak değişkenler arasındaki sorunun bilinmesi halinde diğerinin ne olduğunun bulunmasını kolaylaştırmaktadır.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre işsizlik kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri ortalamaları arasında anlamlı farklılığına ilişkin bağımsız örneklem Mann Whitney U testi çözümlenmesi yapılmıştır. Çözümlenmesi sonuçlarına Tablo 4.4'de yer verilmiştir.

Tablo 4.4 İşsizlik Kaygıları, Depresyon ve Kaygı Seviyeleri Ortalamalarının Cinsiyet Değişkeni Gruplarına İlişkin Bağımsız Örneklem Mann Whitney U Testi Analiz Sonuçları

		N	$\bar{X}$	S	U	p
İşsizlik Kaygısı Ölçüm Verileri	Erkek	303	39,27	5,07	,341	,733
	Kadın	199	39,45	4,12		
Sürekli Kaygı Ölçüm Verileri	Erkek	303	57,08	6,19	,075	,941
	Kadın	199	57,50	4,55		
Depresyon Ölçüm Verileri	Erkek	303	49,50	4,98	,178	,859
	Kadın	199	49,88	3,76		

* $p < 0,05$ anlamlılık değeri

Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre işsizlik kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri ortalamalarına ilişkin bağımsız örneklem Mann Whitney U testi analiz sonuçları incelendiğinde; İşsizlik Kaygısı ölçüm verileri [U=.341, p>0.05] Sürekli Kaygı ölçüm sonuçları [U=.075, p>0.05] Depresyon ölçüm sonuçları [U=.178, p>0.05] cinsiyet değişkenine göre baktığımız zaman anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

H_{null} = Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre işsizlik kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri evrenlerinin ortalamaları eşittir ($\mu_1 - \mu_2 = 0$).

H_{a1} Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre işsizlik kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri evrenlerinin ortalamaları farklıdır ($\mu_1 - \mu_2 \neq 0$).

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin okudukları üniversite değişkenine göre işsizlik kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri anlamlı farklılığa ilişkin Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Çözümleme sonuçlarına Tablo 4.5’de yer verilmiştir.

Tablo 4.5 İşsizlik Kaygıları, Depresyon ve Kaygı Düzeyleri Ortalamalarının Üniversite Değişkeni Gruplarına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Analiz Sonuçları

		N	$\bar{X}$	S	X^2	p
İşsizlik Kaygısı Ölçüm Verileri	Akdeniz Üniversitesi	118	38,85	5,77	2,277	,685
	Mustafa Kemal Üniversitesi	65	37,78	8,17		
	Çukurova Üniversitesi	79	40,15	2,94		
	Mersin Üniversitesi	20	40,05	2,52		
	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	220	39,70	2,94		
Sürekli Kaygı Ölçüm Verileri	Akdeniz Üniversitesi	118	56,47	7,23	6,119	,190
	Mustafa Kemal Üniversitesi	65	54,89	10,52		
	Çukurova Üniversitesi	79	58,33	2,32		
	Mersin Üniversitesi	20	57,55	2,06		
	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	220	57,94	2,48		
Depresyon Ölçüm Verileri	Akdeniz Üniversitesi	118	48,98	5,73	7,189	,126
	Mustafa Kemal Üniversitesi	65	47,80	8,20		
	Çukurova Üniversitesi	79	50,53	2,33		
	Mersin Üniversitesi	20	49,70	2,05		
	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	220	50,23	2,38		

* p<0,05 anlamlılık değeri

Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin okudukları üniversite değişkenine göre işsizlik kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri anlamlı farklılığa ilişkin Kruskal Wallis H testi analiz sonuçları incelendiğinde; İşsizlik Kaygısı ölçüm verileri [K.W=2.277, p>0.05] Sürekli Kaygı ölçüm verileri [K.W=6.119, p>0.05] Depresyon ölçüm verileri [K.W=7.189, p>0.05] okunulan üniversite değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H_{null} = Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin okudukları üniversite değişkenine göre işsizlik kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri evrenlerinin ortalamaları eşittir ($\mu_1-\mu_2=0$).

H_{a2} Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin okudukları üniversite değişkenine göre işsizlik kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri evrenlerinin ortalamaları farklıdır ($\mu_1-\mu_2\neq 0$).

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin okudukları üniversite değişkenine göre işsizlik kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri anlamlı farklılığa ilişkin Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Çözümleme sonuçlarına Tablo 4.6’da yer verilmiştir.

Tablo 4.6 İşsizlik Kaygıları, Depresyon ve Kaygı Düzeyleri Ortalamalarının Yaş Değişkeni Gruplarına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Analiz Sonuçları

		N	$\bar{X}$	S	X^2	p
İşsizlik Kaygısı Ölçüm Verileri	18-20 Yaş	235	38,63	6,06	2.753	,252
	21-24 Yaş	223	39,99	3,01		
	25 Yaş ve Üzeri	44	39,80	2,66		
Sürekli Kaygı Ölçüm Verileri	18-20 Yaş	235	56,14	7,61	12,571	,002*
	21-24 Yaş	223	58,21	2,47		
	25 Yaş ve Üzeri	44	58,25	2,29		
Depresyon Ölçüm Verileri	18-20 Yaş	235	48,73	5,97	14,236	,001*
	21-24 Yaş	223	50,44	2,46		
	25 Yaş ve Üzeri	44	50,57	2,31		

* $p<0,05$ anlamlılık değeri

Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin yaş değişkenine göre işsizlik kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri anlamlı farklılığa ilişkin Kruskal Wallis H testi analiz sonuçları incelendiğinde; İşsizlik Kaygısı ölçüm verileri [K.W=2.753, $p>0.05$] yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Kruskal Wallis H testi anlamlılığı incelendiğinde; % 95 güven aralığı içinde p iki yönlü anlamlılık değeri 0.05’ten büyük çıkmıştır. Dolayısıyla sıfır (null) hipotezi kabul edilerek, alternatif hipotez red edilmiştir. Sürekli Kaygı ölçüm verileri [K.W=12.571, $p<0.05$] Depresyon ölçüm verileri [K.W=14.236, $p<0.05$] yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Çoklu karşılaştırmaya imkan tanıyan Tamhane’s testi sonuçları incelendiğinde; Sürekli Kaygı ve Depresyon ölçüm verilerinde anlamlı farklılığın 18-20 yaş grubu ile 21-24 yaş ile 25 yaş ve üzeri yaş grubu spor yöneticileri bölümü öğrencileri arasında kaynaklanmaktadır.

Genel olarak Kruskal Wallis H testi anlamlılığı incelendiğinde Depresyon ölçüm verileri ve Sürekli Kaygı ölçüm verileri; % 95 güven aralığı içinde p iki yönlü anlamlılık değeri 0.05’ten küçük çıkmıştır. Dolayısıyla sıfır (null) hipotezi red edilerek, alternatif hipotez kabul edilmiştir.

H_{null} = Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin yaş değişkenine göre işsizlik kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri evrenlerinin ortalamaları eşittir ($\mu_1-\mu_2=0$).

H_{a3} Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin yaş değişkenine göre işsizlik kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri evrenlerinin ortalamaları farklıdır ($\mu_1-\mu_2\neq 0$).

4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin sosyo-ekonomik durum değişkenine göre işsizlik kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri anlamlı farklılığa ilişkin Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Çözümleme sonuçlarına Tablo 4.7’de yer verilmiştir.

Tablo 4.7 İşsizlik Kaygıları, Depresyon ve Kaygı Düzeyleri Ortalamalarının Sosyo-Ekonomik Durum Değişkeni Gruplarına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Analiz Sonuçları

		N	$\bar{X}$	S	X^2	p
İşsizlik Kaygısı Ölçüm Verileri	Alt	182	39,75	3,63	7,303	,121
	Ortanın Altı	45	40,16	3,07		
	Orta	114	38,81	5,86		
	Ortanın Üstü	93	38,18	6,39		
	Üst	68	40,16	2,54		
Sürekli Kaygı Ölçüm Verileri	Alt	182	57,73	3,80	3,080	,433
	Ortanın Altı	45	58,22	2,30		
	Orta	114	56,46	7,38		
	Ortanın Üstü	93	56,16	8,12		
	Üst	68	58,09	2,14		
Depresyon Ölçüm Verileri	Alt	182	49,96	3,25	6,497	,165
	Ortanın Altı	45	50,62	2,19		
	Orta	114	49,02	5,89		
	Ortanın Üstü	93	48,78	6,39		
	Üst	68	50,40	2,09		

* $p < 0,05$ anlamlılık değeri

Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin sosyo-ekonomik durum değişkenine göre işsizlik kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri anlamlı farklılığa ilişkin Kruskal Wallis H testi analiz sonuçları incelendiğinde; İşsizlik Kaygısı ölçüm verileri [K.W=7.303, $p > 0.05$] Sürekli Kaygı ölçüm verileri [K.W=3.080, $p > 0.05$] Depresyon ölçüm verileri [K.W=6.497, $p > 0.05$] sosyo-ekonomik durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H_{null} = Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin sosyo-ekonomik durum değişkenine göre işsizlik kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri evrenlerinin ortalamaları eşittir ($\mu_1-\mu_2=0$).

H_{a4} Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin sosyo-ekonomik durum değişkenine göre işsizlik kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri evrenlerinin ortalamaları farklıdır ($\mu_1-\mu_2\neq 0$).

4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin aile gelir durumu değişkenine göre işsizlik kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri anlamlı farklılığa ilişkin Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.8’de yer almaktadır.

Tablo 4.8 İşsizlik Kaygıları, Depresyon ve Kaygı Düzeyleri Ortalamalarının Aile Gelir Durumu Değişkeni Gruplarına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Analiz Sonuçları

		N	$\bar{X}$	S	X^2	p
İşsizlik Ölçüm Verileri	1000 TL Altı	180	39,76	3,64	7,303	,121
	1000-1999 TL	54	40,07	2,89		
	2000-2999 TL	107	38,75	6,03		
	3000-3999 TL	87	38,75	5,23		
	4000-4999 TL	43	39,93	2,67		
	5000 TL ve Üzeri	31	38,52	7,41		
Sürekli Ölçüm Verileri	1000 TL Altı	180	57,74	3,80	3,080	,433
	1000-1999 TL	54	58,22	2,34		
	2000-2999 TL	107	56,32	7,58		
	3000-3999 TL	87	56,85	6,25		
	4000-4999 TL	43	58,02	2,29		
	5000 TL ve Üzeri	31	55,87	9,75		
Depresyon Ölçüm Verileri	1000 TL Altı	180	49,98	3,24	6,497	,165
	1000-1999 TL	54	50,56	2,26		
	2000-2999 TL	107	48,91	6,05		
	3000-3999 TL	87	49,28	4,97		
	4000-4999 TL	43	50,33	2,19		
	5000 TL ve Üzeri	31	48,81	7,68		

* $p < 0,05$ anlamlılık değeri

Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin sosyo-ekonomik durum değişkenine göre işsizlik kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri anlamlı farklılığa ilişkin Kruskal Wallis H testi analiz sonuçları incelendiğinde; İşsizlik Kaygısı ölçüm verileri [K.W=7.303, $p > 0.05$] Sürekli Kaygı ölçüm verileri [K.W=3.080, $p > 0.05$] Depresyon ölçüm verileri [K.W=6.497, $p > 0.05$] sosyo-ekonomik durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H_{null} = Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin aile gelir durumu değişkenine göre işsizlik kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri evrenlerinin ortalamaları eşittir ($\mu_1 - \mu_2 = 0$).

H_{a5} Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin aile gelir durumu değişkenine göre işsizlik kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri evrenlerinin ortalamaları farklıdır ($\mu_1 - \mu_2 \neq 0$).

SONUÇ

Yaptığımız araştırma sonuçları, üniversitesi öğrencisi gençlerin geleceklerinden kaygılı ve umutsuz olduğunu göstermektedir. Üniversite öğrencileri bu durumdan birinci sınıf itibarıyla kaygılanmaya başlamaktadırlar. Bu sebeple, üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygı düzeyleri alarm veriyor denilebilir.

Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin işsizlik kaygıları önermelerine ilişkin dağılım düzeyleri, işsizlik kaygıları, sürekli kaygı ve depresyon düzeylerine ilişkin betimsel istatistikler incelendiğinde; öğrencilerin işsizlik kaygılarının, sürekli kaygılarının ve depresyon düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin işsizlik ile ilgili kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri ortalamaları arasında anlamlı ilişkiye ait yapılan basit korelasyon analizi (Spearman's Rho) sonuçları incelendiğinde; İşsizlik Kaygısı ölçüm verileri ile Sürekli Kaygı ölçüm verileri arasında pozitif ve yüksek bir ilişkinin, İşsizlik Kaygısı ölçüm verileri ile Depresyon ölçüm verileri arasında pozitif ve orta bir ilişkinin, Sürekli Kaygı ölçüm verileri ile Depresyon ölçüm verileri arasında pozitif ve orta bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Balkaya (2017)'nin üniversite son sınıf öğrencilerinde "işsizlik kaygısı ve girişimcilik niyeti ilişkisi" üzerine yaptığı araştırmada ise işsizlik kaygısına ilişkin bulgular incelendiğinde genel olarak tüm üniversiteler için öğrencilerin orta düzeyde işsizlik kaygısına sahip olduğu görülmektedir.

Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre işsizlik kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri ortalamaları arasında anlamlı farklılığa ilişkin bağımsız örneklem Mann Whitney U testi analizi sonuçları incelendiğinde; İşsizlik Kaygısı ölçüm verileri, Sürekli Kaygı ölçüm verileri ve Depresyon ölçüm verilerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Wahed ve Hassan (2016) çalışmalarında, üniversite öğrencilerinin bazı sosyo demografik özellikleri ile depresyon, stres ve kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Çalışmanın örneklemini 442 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Bu örneklem üzerinde yapılan anketlerle elde edilen veriler SPSS 16.0 programında lojistik regresyon ve korelasyon testleriyle analiz edilmiştir. Gerçekleştirilen analizlerin sonuçlarına göre kız öğrencilerin kaygı seviyesi (%70.4) erkek öğrencilerin kaygı seviyesinden (%54.7) yüksektir. Öğrencilerin buldukları sınıflarla kaygı seviyeleri arasında güçlü bir ilişki tespit edilmiştir. Buna göre üst sınıflara doğru öğrencilerin kaygı seviyesi artmaktadır.

Tekin (2015)'in yaptığı araştırmada ise, cinsiyete göre işsizlik kaygısı düzeyi öğrencilerde farklılık göstermiştir. Kaygı konusunda yapılan çalışmalar incelendiğinde kız öğrencilerinin kaygı düzeylerinin erkekler öğrencilerin kaygı düzeylerinden daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin okudukları üniversite değişkenine göre işsizlik kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri anlamlı farklılığa ilişkin Kruskal Wallis H testi analiz sonuçları incelendiğinde; İşsizlik Kaygısı ölçüm verileri, Sürekli Kaygı ölçüm verileri ve Depresyon ölçüm verilerinin öğrencilerin okudukları üniversite değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin okudukları üniversite değişkenine göre işsizlik kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri anlamlı farklılığa ilişkin Kruskal Wallis H testi analiz sonuçları incelendiğinde; İşsizlik Kaygısı ölçüm verilerinin yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği öte yandan, Sürekli Kaygı ölçüm verileri ve Depresyon ölçüm sonuçlarının ise yaş değişkenine göre anlamlı farklılık çıkarımında bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çıkan sonuçlara göre anlamlı farklılığın hangi grupların neden olduğunun tespiti için yapılan Tamhane's testi sonuçlarına göre; Sürekli Kaygı ve Depresyon ölçüm verilerinde anlamlı farklılığın 18-20 yaş grubu ile 21-24 yaş ile 25 yaş ve üzeri yaş grubu spor yöneticileri bölümü öğrencileri arasında kaynaklanmaktadır.

Yurdakul (2006)' un Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi, Uygulamalı Sanatlar Eğitimi Bilim Dalı, Seramik Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin işsizlik kaygıları üzerine yaptığı kaygı ölçeğine göre, yaş değişkenine göre öğrencilerin aldıkları skorlar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin sosyo-ekonomik durum değişkenine göre işsizlik kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri anlamlı farklılığa ilişkin Kruskal Wallis H testi analiz sonuçları incelendiğinde; İşsizlik Kaygısı ölçüm verileri, Sürekli Kaygı ölçüm verileri ve Depresyon ölçüm verilerinin öğrencilerin sosyo-ekonomik durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin aile gelir durumu değişkenine göre işsizlik kaygıları, depresyon ve kaygı düzeyleri anlamlı farklılığa ilişkin Kruskal Wallis H testi analiz sonuçları incelendiğinde; İşsizlik Kaygısı ölçüm verileri, Sürekli Kaygı ölçüm verileri ve Depresyon ölçüm verilerinin öğrencilerin aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Tayfun ve Korkmaz (2016)'ın Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencilerine “üniversite öğrencilerinde işsizlik kaygısı” üzerine yaptıkları bir araştırmada, çalışmalarının sonucunda da ailenin aylık gelirinin öğrencinin yaşadığı işsizlik kaygısına etki etmediği sonucuna ulaşmışlardır.

Öneriler

- Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin işsizlik kaygı düzeyleri yüksek çıkmıştır. Öğrencilerin işsizlik kaygılarını engellemek için verilen eğitimin niteliği artırılması ve iş piyasalarının ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak spor yöneticiliği bölümüne öğrenci alımı yapılması, ayrıca öğrencilerin profesyonel iş hayatına katkı sağlayacak staj olanaklarının sağlanması, eğitim-öğretim kurumları ile profesyonel iş hayatı ve diğer iş veren statüsündeki kurum ve kuruluşların yakın işbirliği ve koordinasyon içine girmeleri ve bununla birlikte istihdam için stratejik planların hazırlanması ve uygulamaya konulması önem arz etmektedir.
- Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin işsizlik kaygı düzeylerine bağlı olarak; depresyon ve sürekli kaygı düzeyleri yüksek çıkmıştır. Sürekli kaygı ve depresyon düzeyinin azaltılması için öğrencilerin mezun olduktan sonra iş bulma süreçlerinde iyi karar verme ve kendilerini geliştirmeleri konusunda devlet ve üniversite işbirliği yaparak rehber öğretmen aracılığıyla destek vermeleri önem arz etmektedir.
- Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin depresyon düzeyleri, işsizlik kaygıları ve sürekli kaygı düzeylerine ilişkin nitel ve nicel bir analizle araştırma yinelenebilir.
- Spor yöneticiliği öğrencilerinin işsizlik kaygı düzeyleri ile somatizasyon yani hayatla ilgili sıkıntılarını çözemeyen insanların bedenlerinin verdiği tepkileri (Kas krampları, konsantrasyon bozukluğu, yersiz korkular vb.) inceleyen bir araştırma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Abak, C. (2009). *Gençlerin İşsizlik Sorunu ve Meslek Eğitimin Önemi Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- AHESIS, (2006). <http://www.aehesis.com/images/FilesForDL/Summaries/TurkishSummary.pdf> (erişim tarihi: 21.05.2018).
- Akkaya, Ş. (1999). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümü Üniversite Son Sınıftaki Öğrencilerin Kaygılarını Etkileyen Etmenler*. <http://www.e-sosder.com/dergi/14115-127.pdf> (erişim tarihi: 12.03.2017).
- Alisinanoğlu, F., ve Ulutaş, İ. (2006). *Çocuklarda Kaygı ve Bunu Etkileyen Etmenler*. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/145/alisinanoglu.htm> (erişim tarihi: 17.04.2018).
- Alkın, E., Yıldırım, K., ve Özer, M. (2005). *İktisada Giriş*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Alpar, R. (2011). *Çok Değişkenli İstatistiksel Yöntemler*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Alper, Y. (2012). *Bütün Yönleriyle Depresyon*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Amanat, Ç. (2011). *Erkek Homoseksüel ve Heteroseksüellerde Depresyon ve Suçluluk-Utanç Düzeylerinin Cinsiyet Rolüne Göre Karşılaştırılması Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji.
- Ardıç, K., ve Aydın, Y. (2011). *İktisat Okulları ve Emek Piyasaları*. İstanbul: Derin Yayınları.
- Aslan, H. (2008). *Makro İktisat Politikası*. Bursa: Alfa Aktüel
- Ataman, A. (1995). *Eğitim Sürecinde Yaratıcılık, Yaratıcılık ve Eğitim. Türk Eğitim Derneği Yayınları*. Ankara: Şafak Matbaacılık, Dizi No:17, 112.
- Ataman, B. C. (1998). İşsizlik Sorununa Yeni Yaklaşımlar. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Cilt: 53, No: 1-4*.
- Aydın, N. (2012). İşsizlik, Beveridge Eğrisi ve Türkiye İşgücü Piyasasına İlişkin Bir Değerlendirme. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2 - 32*.
- Balkaya, E. (2017). *“Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı ve Girişimcilik Niyeti İlişkisi” Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*.

- Bayrak, M. (2011). *Sporu Bırakmış Profesyonel Futbolcuların Depresyon Düzeylerinin Yaşam Kalitesi Açısından Değerlendirilmesi Doktora Tezi*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı.
- Bekiroğlu, C. (2010). *Türkiye’de İşsizlik Sorununun Çözümlemesinde Uygulanan Ekonomi Politikalarının Analizi. Yüksek Lisans Tezi*. Kayseri: Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Biçerli, M. (2007). *Çalışma Ekonomisi*. İstanbul: Beta Basım A.S.
- Bilgili, Y. (2011). *Karşılaştırılmalı İktisat Okulları*, İstanbul: İkinci Sayfa Basım Yayım Dağıtım.
- Buluş, A., ve Kabaklarlı, E. (2010). “1929 Ekonomik Buhranı İle Son Dönem Global Krizin Karşılaştırılması”. *Selçuk Üniversitesi İ.İ.B.F. Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Sayı: 19*, 10-20.
- Bulut, V. (2011). *Türkiye’de İşsizlik Süresini Etkileyen Faktörlerin Yaşam Çözümlemesi ile İncelenmesi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Bursa, D. (2010). *Fiziksel Engelli Bireylerde Depresyon ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Düzeyi. Yüksek Lisans Tezi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı.
- Büyüköztürk, Ş. (2005). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Chalip, L. (2006). “Toward a Distinctive Sport Management Dicine”. *Journal of Sports Management* 20, 1-21.
- Cimilli, C. (2001). *Depresyonda Sosyal ve Kültürel Etmenler Duygudurum Dizisi*.
- COSMA. (2010). <https://www.cosmaweb.org/student-sport-organizations.html> (erişim tarihi: 15.05.2018).
- Costa, C. A. (2005). “The Status and Future of Sports Management: A Delphi Study”. *Journal of Sports Management*, 19, 117-142.
- Çakmak, Ö., ve Hevedanlı, M. (2005). “Eğitim ve Fen- Edebiyat Fakülteleri Biyoloji Bölümü Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. C.4, 115-127.

- Çamlıyer, H. (1984). *Sporcularda Stres ve Stres Yaratan Faktörlere Göre Yasama Biçimleri*. İzmir: Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çiftçi, A. (2011). *Major Depresyonda Antidepresan Tedavi ve Elektro Konvülsif Terapiye Erken Yanıtın Tedavi Yanıtını Yordayıcılığı Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı.
- Çınar, B. (2010). Ekonomi Notları: Küresel Kriz ve Politika Uygulamaları. *Ankara, TCMB, Sayı:12, Ağustos*, 1-15.
- Danacı, M., ve Ceyhan, M. (2010). *Küresel Finansal Krizin Gelismis ve Gelismekte Olan Ülkelere Etkileri ve Krizden Çıkış Politikaları*. İnönü Üniversitesi İ.İ.B.F.
- Demir, O. (2001). Türkiye’de Kamu Açıkları ve Artış Sebepleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16 (2), 20-30.
- Demirel, Ö. (2012). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi.172-190.
- Desensi, J. T., Kelley, D. R., Blaton, M. D., ve Beitel, P. A. (1990). Sport Management Curricular Evaluation and Needs Assessment: A Multifaceted Approach. *Journal of Sport Management*, 4, 31-58.
- Dilbaz, N., ve Seber, G. (1993). “Umutsuzluk Kavramı: Depresyon ve İntiharda Önemi”. *Kriz Dergisi*, 1 (3), 134-138.
- Doğu, G. (2011). “Spor Yönetimi ve Organizasyon”. (Ed), Nevzat Mirzeoğlu. *Spor Bilimlerine Giriş*. Spor Yayınevi, Ankara, 244-263.
- Erdönmez, P. (2009). “Uluslararası Finansal Kriz Karsısında Ülkeler Tarafından Alınan Önlemler Kronolojisi (15 Subat - 15 Haziran 2009)”. *Bankacılar Dergisi*, Sayı: 69, 86-88.
- Erkan, S., ve Kaya, A. (2005). *Grupla Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programları*. Benlik Saygısı. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Eroğlu, Ö., ve Albeni, M. (2002). *Küresellesme, Ekonomik Krizler ve Türkiye*. Isparta: Bilim Kitabevi Yayınları.
- Eyüpoğlu, S. Ö. (2009). *Klinik Psikoloji Depresif Yakınmaları Olan Hastaların Depresyon İle Ölüm Kaygısı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Fisunoğlu, M., ve Köksal T. (2009). *Keynes Devrimi ve Keynesyen İktisat*. *Ekonomik Yaklaşım*.

- Geçtan, E. (1999). *Çağdaş Yaşam ve Normal Dışı Davranışlar*. Maya Matbaacılık Yayınları Eğitim Dizisi.
- Gediz, B., ve Yalçınkaya, M. H. (2006). *Türkiye' de İstihdam-İşsizlik ve Çözüm Önerileri: Esneklik Yaklaşımı*. Manisa: Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F.Bölümü.
- Gökpınar, S. (2011). *Türkiye'de Genç ve Kadın İşsizliği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uşak: Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güleç, C., ve Köroğlu, E. (1997). *Psikiyatri Temel Kitabı*, Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Güler, D. (2006). *Mastalji, Yaşam Kalitesi ve Depresyon. Uzmanlık Tezi*. İstanbul: Sağlık Bakanlığı, Şişli Etfal ve Araştırma Hastanesi, Aile Hekimliği.
- Güney, A. (2009). İşsizlik Nedenleri Sonuçları ve Mücadele Yöntemleri. *Kamu-İş İş Hukuku ve İktisat Dergisi, Haziran 2009*, 135-160.
- Hammer, T. (1997). "History Dependence in Youth Unemployment". *European Sociological Review, Vol: 13, No:1*, 11-26.
- Harison, L. (2011). "A' dan Z' ye Depresyon Tedavisi" (Çevirmen: Gültekin E. Ö.). İstanbul: Neden Yayıncılık.
- Hatfield, B., Wrenn, J., ve Bretting, M. (1987). "Comparison of Job Responsibility of Intercollegiate Athletic Directors and Professional Sport General Managers". *Journal of Sport Management*, 129-145.
- Hesapçioğlu, M. (1986). "Gelişmekte Olan Ülkelerde İstihdam ve İşsizlik". *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 79(1)*, 161-182.
- Hughes, J., ve Perlman, R. (1984). *The Economics of Unemployment*. New-York: Palgrave.
- ILO, (2005). (International Labour Office), *Youth: Pathways to Decent Work*. Geneva: International Labour Conference, Report VI.
- Jones, D. F., Brooks, D. D., ve Mak, J. Y. (2008). "Examining Sport Management Programs In The United States". *Sport Management Review*, 77-91.
- Karagöz, Y. (2016). *SPSS ve AMOS 23 Uygulamaları*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karakayalı, H. (1995). *Makro İktisat*. İzmir: Bilgehan Basımevi.
- Karasar, N. (2000). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Kaytancı, U. B. (2008). *Ücret Teorileri ve Türkiye İmalat Sanayiinde Ücretlerin Durumu Üzerine Uygulama. Doktora Tezi*. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kelleci, M. (1998). *Bedensel Hastalıkla Birlikte Depresyonu Olan Hastalara Hemşirelerin Yaklaşımlarının İncelenmesi Yüksek Lisans Tezi*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Koç, Y. (2009). "Gizli İşsizliği ve İstihdamı Unutmayalım". *Aydınlık Dergisi (Ocak)*, 15-25.
- Korkmaz, S. (2006). *Üniversite Öğrencilerinde Depresyonun Yordanması Sosyo-Demografik Değişkenler, Olumsuz Yaşam Olayları, Algılanan Beklentiler, Algılanan İlişkiler. Yüksek Lisans Tezi*. Mersin: Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı.
- Koroğlu, E. (2004). *Psikiyatri Temel Kitabı*. Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Köse, H. (2009). *Dağcılar ve Sedanterlerde Öz bilinç ile Depresyon Anksiyete ve Stres İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı.
- Kutal, G. (2007). "Küreselleşme, Esnekleşme ve Küresel İstihdama Etkileri". *Mercek Dergisi-Özel Sayı, MESS Yayınları, Ekim 2007, İstanbul*, 21-30.
- Laird, C. (2003). *Perceptions of Sport Management Curriculum and the Naspe Nassm Approval Process: An Analysis of Undergraduate Sport Management Academicians. Yayımlanmamış Doktora Tezi*. USA: Ohio University.
- Lambrecht, K. W. (1987). An Analysis of the Competencies of Sports and Athletic Club Managers. *Journal of Sport Management*, 116-128.
- Littaure, F. (2001). "Depresyonu Yenmek, Kara Bulutları Dağıtın". (Çevirmen: Dizman D.). İstanbul: Sistem Yayıncılık Geliştiren Kitaplar Dizisi.
- Lordoğlu, K. (1986). *Çalışma Ekonomisine Giriş*. İstanbul, : Alan Yayıncılık.
- Lowe, G. S., ve Krahn, H. (1999). Reconcep Youth Unemployment. *Young Workers Varieties of Experience, Ed. Julian Barling and E. Kevin Kelloway, American Psychological Associatin, Washington, DC*, 201-233.
- M.P.M. (2002). (Milli Prodüktivite Merkezi). *Kalkınmada Verimlilik Anahtarı*. Ankara.
- Mahiroğlu, A., ve Korkmaz, A. (2007). *İssizlikle Mücadelede Emek Piyasası Politikaları (Türkiye ve AB Ülkeleri)*, Bursa: Ekin Yayınevi.

- Mckenzie, K. (2005). "Understanding Depression" (Çevirmen: Ulusoy, B.). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları .
- Nikolaidis, D. V. (1995). *Identification of Core Courses Necessary Fort He Development of Sport Management Cuiicula in the European Community: Academicians Versus Practitioners. Yayınlanmamış Doktora Tezi.* USA: Temple University.
- OECD. *OECD Employment Outlook 2016.* OECD publishing. Doi.
- O'Higgins, N. (1997). *The Challenge of Youth Unemployment.* Geneva.: Employment and Training Papers 7, ILO.
- Öçalan, S. (2003). *Çevik Kuvvet Polisinin İş Stresi ve Depresyon Düzeyinin Azaltılmasında Grupla Psikolojik Danışmanın Etkisi. Yüksek Lisans Tezi.* Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Öner, N. (1977). *Durumluk-Sürekli kaygı Envanterinin Türk Toplumunda Geçerliği Doçentlik Tezi .* Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Öner, N., ve Le Compte, A. (1983). *Süreksiz Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı,.* İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- ÖSYS. (2012). *Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu.* Ankara: Ösym.
- Özcan, K. (2005). *Ruhsal Çöküntü Depresyon.* İstanbul: Altın KitaplarYayınevi.
- Özdemir, B. (2007). *Üniversite Öğrencilerinde Görülen Depresyonun Giderilmesinde Dansın Etkisi Yüksek Lisans Tezi.* Konya: Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalı.
- Özkazanç, Ö. (2006). *İktisat Teorisi, Editör: Kemal Yıldırım, Mustafa Özer,* Eskisehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını, Yayın No: 1456.
- Özmen, E. (1996). Depresyon Genel Bir Gözden Geçirme. *Depresyon Dergisi*1(1;), S:3-14.
- Özpoyraz, E. (2010). *Bipolar Bozuklukta Koruyucu Tedavi Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar.* 'Current Approaches in Psychiatry' 2(2).
- Öztürk, O. (2004). *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları.* İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.
- Parks, J. B., Quarterman, J., ve Thibault, L. (2013). "Çağdaş Spor Yönetimi". *Çev. Ed. Doğu, G., Sevimli, D., Durusoy, E.A., Spor Yönetimine Giriş.* Ankara: Akademisyen Yayınevi. 6-30.
- Pekin, T. (2007). *Makro Ekonomi.* İzmir: Zeua Kitabevi.

- Pitts, B. G., Fielding, L. W., ve Miller, L. K. (1994). "Industry Segmentation Theory and The Sport Industry: Developing a Sport Industry Segment Model". *Sport Marketing Quarterly*, 15-24.
- Sarpkaya, S. (2009). *Finansal Krizler ve Kriz Dönemlerinde Uygulanan Para Politikası Araçları*. Ankara: Ankara Üniversitesi S.B.E., Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Saygılı, S. (2007). *Depresyon ve Korunma Yolları*. İstanbul: Elit Kültür Yayınları.
- Serter, N. (1993). *Genel Olarak ve Türkiye Açısından İstihdam ve Gelişme*. İstanbul: İ.Ü.Basımevi.
- Skinner, J., ve Gilbert, K. (2007). Sport Management Education: Teaching and Learning for the Future. *Sport Management Review* 10, 125- 131.
- Soylu, H. (2009). "Global Krize Karsı Politika Önlemleri ve Türkiye". *Maliye Dergisi, Sayı: 157*.
- Stratta, P. (2004). The Needs and Concerns Of Students During The Sport Management Internship Experience. *Journal of Physical Education, Recreation and Dance*. 75(2), 25-33.
- Sunay, H. (2009). *Spor Yönetimi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sürücü, M. (2014). *İşsizlik, İşsizlikle Mücadelede Pasif İstihdam Politikaları: Almanya ve Türkiye Örnekleri Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Yurtdışı İşçi Hizmetleri.
- Tayfun, A.N.T., ve Korkmaz, A. (2016). "Üniversite Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı". Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8(17), 534-558.
- TCMB. (2004). *Enflasyon*. Ankara: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası.
- TDK. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5b4318c5c4a140.94056307 (erişim tarihi: 25.02.2018).
- Tekin, A. (2015). *Trabzon'daki Ortaöğretim Kurumlarında Öğrenimlerine Devam Eden Sporcu ve Sporcu Olmayan Öğrencilerin Özsaygı Düzeylerinin Araştırılması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Trabzon: K.T.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Tekin, A. (2015). "Üniversite Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma" Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

- Tosun, B., ve Büyükakın, T. (1998). *Keynesyen Düşüncenin Gelişimi*, Maliye Araştırma Merkezi Konferansları, Sevim Göngür'e Armağan. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayını.
- Tuna, M. (2010). *Gata Çocuk Hematolojisi ve Onkolojisi Klinikleri Tarafından Takip Edilen Hastaların Ebeveynlerindeki Depresyon, Anksiyete Umutsuzluk Durumlarının Belirlenmesi Uzmanlık Tezi*. Ankara: Genelkurmay Başkanlığı Gülhane Askeri Tıp Akademisi Askeri Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı Başkanlığı.
- Turanlı, R. (2008). *İktisadi Düşünce Tarihi*. Eskisehir: Bilim Teknik Yayınevi.
- Unay, C. (2000). *Genel İktisat*. Bursa: Ekin Kitabevi.
- URL1, <http://sporbilimleri.akdeniz.edu.tr/spor-yoneticiligi-bolumu/> (erişim tarihi:22.05.2018)
- Ülgen, G. (2012). *İktisat Bilimine Giriş*. İstanbul: Der Yayınları.
- Ülgener, S. (1991). *Milli Gelir İstihdam ve İktisadi Büyüme*. İstanbul: Der Yayınlar.
- Ünsal, M. E. (2003). *Makro İktisat*. Turhan Kitabevi.
- Wahed, W. Y. A, ve Hassan, S. K. (2016). "Prevalence and Associated Factors of Stress, Anxiety and Depression Among Medical Fayoum University Students". *Alexandria Journal of Medicine*, 53, 77-84.
- Yazıcı, O. (2004). *İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı Klinik Psikiyatri*. İstanbul.
- Yazıcıoğlu, Y., ve Erdoğan, S. (2004). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yıldırım, E., Çakmaklı, S., ve Özkan, F. (2011). "Eskiden Yeniye Neo-Klasik Sentez: Bir Literatür Taraması". *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt: 66, No: 4.
- Yıldırım, S. (2007). *Anaokulu Öğretmenlerinde Tükenmişlik Düzeyi ve Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişki. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıllar, H. (1998). *Genç İşsizliği Sorunu ve Çözümleyici Politikalar (Türkiye Örneği)*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstriyel İlişkiler Bölümü.
- Yılmaz, A. (2005). Türkiye'de İşsiz Nüfus. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(1), 43-56.

- YÖK. (2010). *Yüksek Öğretimde Yeniden Yapılanma 66 Soruda Bologna Süreci Uygulamaları*. Ankara.
- Yurdakul, T. (2006). “Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Uygulamalı Sanatlar Eğitimi Bilim Dalı Seramik Eğitimi Anabilim Dalı Öğrencilerinin İşsizlik Kaygıları Üzerine Bir Araştırma” Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Yüksel, İ. (2003). İşsizliğin Psiko-Sosyal Sonuçlarının İncelenmesi. *C.Ü.İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Sivas, Cilt 4, Sayı 2*.
- Zaim, S. (1997). *Çalışma Ekonomisi*. İstanbul: Filiz Kitabevi.

EK 1 - İŞSİZLİK KAYGISINA İLİŞKİN SOSYOMETRİK SORULAR

İŞSİZLİK KAYGISINA İLİŞKİN SOSYOMETRİK SORULAR	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
<u>Mezuniyetimden sonra 1 yıl içinde iş bulamazsam;</u>					
1.Yaşamımı sürdürmek için yeterli bir gelirim olamayacağından endişe ederim	1	2	3	4	5
2. Aileme, arkadaşlarıma karşı itibarımı yitireceğimi düşünürüm	1	2	3	4	5
3. Kendime olan güvenimin sarsılacağına inanırım	1	2	3	4	5
4. Ne olursa olsun iş bulacağıma dair inancımı koruyacağıma inanırım	1	2	3	4	5
5.İşsiz olduğumu başkalarına söylemenin zor geleceğini hissedirim	1	2	3	4	5
6. İşsizliğin beni utandıracak bir durum olacağını sanmam	1	2	3	4	5
7. Kendi işimi kurmak gibi alternatif çözümler aramayı (arayacağımı) düşünürüm	1	2	3	4	5
8. Gittikçe içime kapanmaya başlayacağımdan endişe ederim	1	2	3	4	5
9. İş bulamama sebebinin benden değil, ülke koşullarından kaynaklandığına inanırım	1	2	3	4	5
10. Bu süreyi, işe başladığımda yapamayacağım pek çok aktivite ile ilgilenerek geçiririm	1	2	3	4	5
11.Bu süreyi moralimi hiç bozmadan iş sınavlarına hazırlanarak iş aramaya devam ederek geçiririm.	1	2	3	4	5
12. Bu sürede mesleğimle ilgili olmasa da masraflarımı karşılayacak geçici işler yaparım	1	2	3	4	5

EK 2 - BECK DEPRESYON ENVANTERİ

Son bir hafta içindeki (şu an dahil) kendi ruh durumunuzu göz önünde bulundurarak size en uygun olan ifadeyi işaretleyiniz.

1	<ul style="list-style-type: none"> a- Kendimi üzgün hissetmiyorum b- Kendimi üzgün hissediyorum c- Her zaman için üzgünüm ve kendimi bu duygudan kurtaramıyorum d- Öylesine üzgün ve mutsuzum ki dayanamıyorum
2	<ul style="list-style-type: none"> a- Gelecekte umutsuz değilim b- Geleceğe biraz umutsuz bakıyorum c- Gelecekte beklediğim hiçbir şey yok d- Benim için gelecek yok ve bu durum düzelmeyecek
3	<ul style="list-style-type: none"> a- Kendimi başarısız görmüyorum b- Çevremdeki birçok kişiden daha fazla başarısızlıklarım oldu sayılır c- Geriye dönüp baktığımda çok fazla başarısızlığımın olduğunu görüyorum d- Kendimi tümüyle başarısız bir insan olarak görüyorum
4	<ul style="list-style-type: none"> a- Her şeyden eskisi kadar zevk alabiliyorum b- Her şeyden eskisi kadar zevk alamıyorum c- Artık hiçbir şeyden gerçek bir zevk alamıyorum d- Bana zevk veren hiçbir şey yok
5	<ul style="list-style-type: none"> a- Kendimi suçlu hissetmiyorum b- Arada bir kendimi suçlu hissettiğim oluyor c- Kendimi çoğunlukla suçlu hissediyorum d- Kendimi her an için suçlu hissediyorum
6	<ul style="list-style-type: none"> a- Cezalandırıldığımı düşünmüyorum b- Bazı şeyler için cezalandırılabilirim hissediyorum c- Cezalandırılmayı bekliyorum d- Cezalandırıldığımı hissediyorum
7	<ul style="list-style-type: none"> a- Kendimden hoşnudum b- Kendimden pek hoşnut değilim c- Kendimden hiç hoşlanmıyorum d- Kendimden nefret ediyorum
8	<ul style="list-style-type: none"> a- Kendimi diğer insanlardan daha kötü görmüyorum b- Kendimi zayıflıklarım ve hatalarım için eleştiriyorum c- Kendimi hatalarım için çoğu zaman suçluyorum d- Her kötü olayda kendimi suçluyorum
9	<ul style="list-style-type: none"> a- Kendimi öldürmek gibi düşüncelerim yok b- Bazen kendimi öldürebilmeyi düşünüyorum, fakat bunu yapmam c- Kendimi öldürebilmeyi isterdim d- Bir fırsatını bulsam kendimi öldürürdüm
10	<ul style="list-style-type: none"> a- Her zamankinden daha fazla ağladığımı sanmıyorum b- Eskisine göre şu sıralarda daha fazla ağlıyorum c- Şu sıralarda her an ağlıyorum d- Eskiden ağlayabilirdim ama şu sıralarda istesem de ağlayamıyorum
11	<ul style="list-style-type: none"> a- Her zamankinden daha sinirli değilim b- Her zamankinden daha kolayca sinirleniyor ve kızıyorum c- Çoğu zaman sinirliyim d- Eskiden sinirlendiğim şeylere bile artık sinirlenmiyorum
12	<ul style="list-style-type: none"> a- Diğer insanlara karşı ilgimi kaybetmedim b- Eskisine göre insanlara daha az ilgiliyim c- Diğer insanlara karşı ilgimin çoğunu kaybettim d- Diğer insanlara karşı hiç ilgim olmadı
13	<ul style="list-style-type: none"> a- Kararlarımı eskisi kadar kolay ve rahat verebiliyorum b- Şu sıralarda kararlarımı vermeyi erteliyorum c- Kararlarımı vermekte oldukça güçlük çekiyorum d- Artık hiç karar veremiyorum
14	<ul style="list-style-type: none"> a- Dış görünüşümün eskisinden daha kötü olduğunu sanmıyorum b- Yaşlandığımı ve çekiciliğimi kaybettiğimi düşünüyorum ve üzülüyorum c- Dış görünüşümle artık değiştirilmesi mümkün olmayan olumsuz değişiklikler olduğunu hissediyorum

	d- Çok çirkin olduğumu düşünüyorum
15	a- Eskisi kadar iyi çalışabiliyorum b- Bir işe başlamak için eskisine göre kendimi daha fazla zorlamam gerekiyor c- Hangi işi olursa olsun yapabilmek için kendimi çok zorluyorum d- Hiçbir iş yapamıyorum
16	a- Eskisi kadar rahat uyuyabiliyorum b- Şu sıralarda eskisi kadar rahat uyuyamıyorum c- Eskisine göre 1 veya 2 saat erken uyanıyor ve tekrar uyumakta zorluk çekiyorum d- Eskisine göre çok erken uyanıyor ve tekrar uyuyamıyorum
17	a- Eskisine kıyasla daha çabuk yorulduğumu sanıyorum b- Eskisinden daha çabuk yoruluyorum c- Şu sıralar neredeyse her şey beni yoruyor d- Öyle yorgunum ki her şey beni yoruyor
18	a- İştahım eskisinden pek farklı değil b- İştahım eskisi kadar iyi değil c- Şu sıralar iştahım epey kötü d- Artık hiç iştahım yok
19	a- Son zamanlarda pek fazla kilo kaybettiğimi sanmıyorum b- Son zamanlarda beklemediğim halde üç kilodan fazla kaybettim c- Son zamanlarda istemediğim halde beş kilodan fazla kaybettim d- Son zamanlarda istemediğim halde yedi kilodan fazla kaybettim
20	a- Sağlığım beni pek endişelendirmiyor b- Son zamanlarda ağrı sızı, mide bozukluğu, kabızlık gibi sorunlarım var c- Ağrı sızı gibi bu sıkıntılarım beni epey endişelendirdiği için başka şeyleri düşünmek zor geliyor d- Bu tür sıkıntılar beni öylesine endişelendiriyor ki artık başka hiçbir şey düşünemiyorum
21	a- Son zamanlarda cinsel yaşantımda dikkatimi çeken bir şey yok b- Eskisine oranla cinsel konularla daha az ilgileniyorum c- Şu sıralarda cinsellikle pek ilgili değilim d- Artık cinsellikle hiçbir ilgim kalmadı

EK 3 - SÜREKLİ KAYGI ÖLÇEĞİ

SÜREKLİ KAYGI ÖLÇEĞİ	Hiçbir zaman	Bazen	Çok zaman	Her zaman
1.Genellikle keyfim yerindedir	1	2	3	4
2.Genellikle çabuk yorulurum	1	2	3	4
3. Genellikle kolay ağlarım	1	2	3	4
4. Başkaları kadar mutlu olmak isterim	1	2	3	4
5. Çabuk karar vermediğim için fırsatları kaçıırım	1	2	3	4
6. Kendimi dinlenmiş hissediyorum	1	2	3	4
7. Genellikle sakin, kendine hakim ve soğukkanlıyım	1	2	3	4
8. Güçlüklerin yenemeyeceğim kadar biriktiğin hissedirim	1	2	3	4
9. Önemsiz şeyler hakkında endişelenirim	1	2	3	4
10. Genellikle mutluyum	1	2	3	4
	Hiçbir zaman	Bazen	Çok zaman	Her zaman
11. Her şeyi ciddiye alır ve endişelenirim	1	2	3	4
12. Genellikle kendime güvenim yoktur	1	2	3	4
13. Genellikle kendimi emniyette hissedirim	1	2	3	4
14. Sıkıntılı ve güç durumlarla karşılaşmaktan kaçınırım	1	2	3	4
15. Genellikle kendimi hüzünlü hissedirim	1	2	3	4
16. Genellikle hayatımdan memnunum	1	2	3	4
17. Olur olmaz düşünceler beni rahatsız eder	1	2	3	4
18. Hayal kırıklıklarımı öylesine ciddiye alırım ki hiç unutamam	1	2	3	4
19. Aklı başında ve kararlı bir insanım	1	2	3	4
20. Son zamanlarda kafama takılan konular beni tedirgin ediyor	1	2	3	4

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI	Yalçın İŞLEK
Doğum Yeri - Tarihi	Antalya - 25.01.1988
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	Muratpaşa Lisesi (2002-2005)
Lisans Diploması	Akdeniz Üniversitesi BESYO (Spor Yöneticiliği) (2009-2013)
Yabancı Dil / Diller	İngilizce
BİLİMSEL FAALİYETLER	
4. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi (Çanakkale) (10-13 Eylül 2015)	
İŞ DENEYİMİ	
Stajlar	Gençlik Spor İl Müdürlüğü
Projeler	112 Acil Çağrı Merkezi Çalışanlarını Rekreatif Faaliyetlere Yönlendirme (Toplumsal Duyarlılık Projesi)
Çalıştığı Kurumlar	TTNET Kurumsal (2008-2011) Beachpark (Kafe İşletmecisi) (2012-2014) Türkiye Haber-İş Sendikası (2017-Halen)
E-Posta	ylcn@hotmail.it